

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piekoszków na lata 2021-2028

Piekoszków, 2020r.

Spis treści

Wstęp	1
1. Część wprowadzająca	3
1.1. Podstawa prawna opracowania Strategii.....	4
1.2. Podstawy programowe	6
1.2.1. Poziom europejski	6
1.2.2. Poziom krajowy	7
1.2.3. Poziom regionalny	8
1.2.4. Poziom lokalny.....	10
1.3. Metodyka opracowania.....	10
1.4. Okres trwania Strategii	12
1.5. Proces opracowania Strategii	12
2. Część diagnostyczno-analityczna.....	13
2.1. Informacje ogólne	13
2.2. Demografia	14
2.3. Poziom życia mieszkańców.....	18
2.4. System edukacji.....	19
2.5. Kultura	22
2.6. Ochrona zdrowia	24
2.7. Lokalny rynek pracy.....	25
2.8. Pomoc społeczna	32
2.8.1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.....	32
2.8.2. Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Piekoszowie	48
2.9. Społeczeństwo obywatelskie.....	49
2.9.1. Organizacje pozarządowe.....	49
2.10. Analiza SWOT	50
3. Lokalne problemy społeczne	54
3.1. Analiza metodą Pareto-Lorenza	54
3.2. Bezrobocie	57
3.3. Ubóstwo	61
3.4. Niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba.....	65
3.5. Sytuacja osób starszych.....	68

3.6.	Problemy opiekuńczo-wychowawcze	70
3.7.	Przemoc w rodzinie	73
3.8.	Ochrona macierzyństwa	75
3.9.	Uzależnienia	76
3.9.1.	Alkoholizm	77
3.10.	Bezdomność	79
3.11.	Bezpieczeństwo publiczne	80
4.	Część programowa	81
4.1.	Podsumowanie diagnozy	81
4.2.	Wizja Gminy	83
4.3.	Cele strategiczne i operacyjne	84
4.3.1.	Cel strategiczny 1. Poprawa sytuacji bytowej rodzin odpowiedzią na niekorzystną tendencję demograficzną w gminie	86
4.3.2.	Cel Strategiczny 2. Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz osób starszych	87
4.3.3.	Cel Strategiczny 3. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców	87
4.3.4.	Cel Strategiczny 4. Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie	88
4.3.5.	Cel Strategiczny 5. Poprawa jakości i dostępu do usług publicznych, w tym socjalnych	88
4.4.	Kierunki działań	89
4.5.	Źródła finansowania	96
4.6.	Koordinator	96
4.7.	Monitoring	96
	Spis tabel	98
	Spis wykresów	99
	Spis rysunków	99

Wstęp

Obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych nakłada na gminę art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki negatywnych kwestii społecznych. Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, oraz doprowadzić do ich integracji społecznej. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piekoszków na lata 2021-2028 służyć będzie jako podstawa określająca kierunki zamierzeń rozwojowych w sektorze pomocy społecznej, na terenie gminy w latach 2021–2028. Głównymi adresatami działań podjętych w ramach realizacji strategii są mieszkańcy Gminy Piekoszków.

Art. 17. 1. Ustawy o pomocy społecznej:

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

- 1) Opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka

Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, oświaty, radni oraz mieszkańcy. Dnia 2 marca 2020 roku Zarządzeniem nr 0050.15.2020 Wójta Gminy Piekoszków powołano Zespół ds. opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Piekoszków na lata 2021-2026, w którego skład weszli przedstawiciele Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Urzędu Gminy, Samorządowego Zakładu Podstawowej Opieki

Zdrowotnej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Klubu Seniora, Środowiskowego Domu Samopomocy z zaburzeniami dla osób psychicznych, placówek oświatowych oraz radni – łącznie 13 osób.

Obecność w Zespole ds. opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Piekoszków na lata 2021-2026 przedstawiciele różnych środowisk gwarantuje rzetelne oraz zrównoważone podjęcie problematyki społecznej. W pracę nad Strategią mieszkańcy byli włączeni po przygotowaniu wstępnego projektu dokumentu poprzez udział w badaniu ankietowym oraz w trakcie konsultacji nad jego zapisami. Ostateczny kształt dokumentowi nadał Zespół ds. opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Piekoszków na lata 2021-2028, przy aktywnym wsparciu ekspertów Świętokrzyskiego Centrum Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej.

Opracowana Strategia ma charakter otwarty, zawiera w sobie założenie ciągłego doskonalenia zawartych w niej zapisów, modyfikacji kierunków działań oraz sposobów realizacji założonych celów. Stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów z zakresu pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych działań zależy zarówno od środków finansowych posiadanych przez gminę jak i efektywności w ich dalszym pozyskiwaniu, dlatego też dobrze opracowana Strategia jest podstawą skutecznego ubiegania się o środki z budżetu państwa oraz fundusze Unii Europejskiej na realizację projektów ze sfery społecznej, dla których stanowi potencjalne uzasadnienie. Jako uzupełnienie środków gminnych należy wskazać aktywną współpracę z partnerami społecznymi, w tym organizacjami pozarządowymi. Organizacje te niejednokrotnie mają szersze możliwości ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe, często niedostępne dla jednostek samorządu terytorialnego

Prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat uwarunkowań zewnętrznych (prawnych, społeczno-gospodarczych, analityczno-programowych) opracowywanego dokumentu.

Część diagnostyczna zawiera informacje ogólne dotyczące gminy Piekoszów oraz jej specyfikę sytuacji społeczno-gospodarczej wraz z analizą lokalnych problemów społecznych. Część ta została oparta na analizie źródeł zastanych, statystyk Głównego Urzędu Statystycznego oraz identyfikacji mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT).

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

1. Część wprowadzająca

Dokument mający duży wpływ na kreowanie rzeczywistości społecznej powinien być oparty na wartościach i zasadach polityki społecznej, czyli doktrynach i normach działania, którymi to właśnie powinny się kierować podmioty polityki społecznej przy realizacji postawionych celów. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. Zasada przezorności – bezpieczeństwo socjalne jednostki nie powinno być efektem tylko i wyłącznie świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać także z odpowiedzialności za przyszłość własną oraz rodziny.
2. Zasada pomocniczości – w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
3. Zasada samorządności – wyraża się poprzez organizację życia społecznego w sposób gwarantujący prawo do aktywnego udziału jednostkom i grupom w istniejących instytucjach społecznych oraz do tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
4. Zasada wielosektorowości - polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

5. Zasada samopomocy – opiera się na istnieniu i rozwoju wzajemnej pomocy ludzi, którzy zmagają się z podobnymi problemami życiowymi, zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
6. Zasada solidarności społecznej – oznacza wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
7. Zasada partycypacji – określa taką organizację życia społecznego, która umożliwia jednostkom realizację swoich ról społecznych, a grupom pozwala zająć równoprawne z innymi grupami miejsce w społeczeństwie.
8. Zasada dobra wspólnego - przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najslabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

1.1. Podstawa prawna opracowania Strategii

Przygotowując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piekoszów na lata 2021-2028 oparto się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z obowiązującymi przepisami oraz wymogami prawnymi. Najważniejszym aktem prawnym państwa polskiego oraz fundamentem państwa i systemu prawnego jest **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej**. To ona określa podstawowe prawa i wolności obywatelskie, a także gwarantuje poszanowanie praw osobistych, politycznych, ekonomicznych oraz socjalnych. Szczególną ochroną obejmuje dobro rodziny. Konstytucja Rzeczypospolitej Polski mówi, że wszyscy obywatele są równi wobec prawa i obowiązków. Mają prawo do równego ich traktowania i nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Oznacza to

również, że pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiać im życie w warunkach odpowiednich godności człowieka.

Głównym aktem prawnym wyznaczającym kierunek lokalnej pomocy społecznej jest ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. 2020, poz. 1876) jednak na treść i realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich w szczególności:

- ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020r. poz. 713,1378.),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020r. poz. 111),
- ustawa z dnia 07 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020r. poz. 808, 875, 1517.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2020r. poz. 1057),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020r. poz. 821),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019r. poz. 869, 1622, 1649, 2020, z 2020r poz. 284, 374, 568, 695, 1175),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2020r. poz. 685),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2020r. poz. 1398, 1492, 1493, 1578, 1875),
- ustawa z dnia 25 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2020r. poz. 218, 956),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277, z 2020r. poz. 1492).
- ustawa z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2020r. poz. 256, 695, 1298),
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U. z 2020r. poz. 1348),

- ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz.U z 2020r. poz. 1297),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U z 2019 roku poz. 2407),
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem" (Dz. U. z 2020 roku, poz. 1329),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2020 roku poz. 1327).

Realizacja Strategii będzie wymagała także odwoływania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia, prawa pracy itp.

Głównym wykonawcą Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piekoszów na lata 2021-2028 jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie, który jest samodzielną jednostką organizacyjno-budżetową samorządu terytorialnego, podporządkowaną bezpośrednio Wójtowi Gminy Piekoszów. Ośrodek ten zajmuje się działaniami z zakresu pomocy społecznej oraz realizuje zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej o charakterze obowiązkowym, fakultatywnym, jak również zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej.

1.2. Podstawy programowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piekoszów na lata 2021-2028 stanowi integralny i spójny element szerszego procesu zarządzania. Strategia jako dokument ukierunkowujący działania gminy w sferze społecznej, musi wpisywać się w ogólne polityki zawarte w dokumentach wyższego rzędu. Cele i działania zawarte w Strategii służące przeciwdziałaniu problemom mieszkańców, stanowią część wizji rozwoju jednostki. Wizja ta często finansowana jest z zewnętrznych źródeł, dlatego tak istotnym jest komplementarne i spójne opracowanie Strategii.

1.2.1. Poziom europejski

Komisja Europejska wspiera i uzupełnia politykę poszczególnych państw członkowskich w dziedzinie włączenia społecznego i ochrony socjalnej.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego wykluczeniu społecznemu została zatwierdzona przez Komisję Europejską w 2010 roku. Jednym z celów tej strategii jest wydzwignięcie z ubóstwa i wykluczenia społecznego co najmniej 20 milionów ludzi i zwiększenie do poziomu 75% zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat. W osiągnięciu tych celów pomocne są inicjatywy przewodnie m.in.

- projekt „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – jego celem jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększenie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie,
- projekt „Europejski program walki z ubóstwem” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a zatem osoby ubogie i wykluczone społecznie będą mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Realizacja celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piekoszów na lata 2021-2028 jest spójna z celami Strategii Europa 2020 i przyczyni się do osiągnięcia zakładanych celów.

1.2.2. Poziom krajowy

W polityce krajowej Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piekoszów na lata 2021-2028 zgodna jest w swych założeniach i proponowanych kierunkach działań z następującymi dokumentami:

Strategia Długookresowa Kraju Polska 2030 - Dokument ten zawiera cele i priorytety polityki rozwoju społeczno-gospodarczego Polski do roku 2030. Wśród celów operacyjnych Strategia ta wymienia inwestycje w kapitał ludzki (w ramach celu strategicznego nr 1) oraz w kapitał społeczny (w celu strategicznym nr 3).

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego. Celem głównym jest wydobywanie potencjału osób, aby w pełni uczestniczyły w życiu społecznym, ekonomicznym i politycznym na wszystkich etapach swojego życia. Dopiero wzmocnienie tego potencjału umożliwi rozwój kapitału ludzkiego. Uzupełnieniem celu głównego jest pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia;

- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej, jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Realizacja celu głównego oraz celów szczegółowych możliwa będzie do osiągnięcia poprzez działania podejmowane na różnych etapach życia: od wczesnego dzieciństwa, poprzez edukację szkolną, edukację na poziomie wyższym, okres aktywności zawodowej i rodzicielstwa aż do starości.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piekoszków na lata 2021-2028 spójna jest również z innymi, aktualnymi na moment opracowywania Strategii dokumentami szczebla krajowego:

- Strategia Średniookresowa Kraju Polska 2020,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2020,
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2016-2020,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020,
- Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2016-2020,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

1.2.3. Poziom regionalny

Powiązanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piekoszków na lata 2021-2028 z dokumentami na szczeblu regionalnym jest niezwykle istotne z punktu polityki spójności. To właśnie na szczeblu wojewódzkim rozstrzygana jest większość konkursów na realizację projektów przy udziale środków unijnych. Na moment opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piekoszków na lata 2021-2028 bazowana na projekcie Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+.

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ jest głównym dokumentem strategicznym opracowanym na rzecz województwa świętokrzyskiego. Wśród celów mających wpływ na politykę społeczną w regionie należy wskazać:

- Profilaktykę zdrowotną służącą utrzymaniu aktywności zawodowej pracowników,
- Edukację ekologiczną,
- Zwiększenie poczucia tożsamości regionalnej mieszkańców,
- Upowszechnianie rozwiązań ograniczających migracje i wspieranie działań na rzecz osiedlania się nowych mieszkańców w regionie,
- Wspieranie działań mających na celu wysoką jakość edukacji,
- Rozwój instytucji kultury i dziedzictwa kulturowego,
- Poprawę warunków dla zwiększania aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców,
- Rozwój i upowszechnienie usług społecznych realizowanych w środowisku lokalnym (deinstytucjonalizacja usług) w szczególności usług adresowanych dla rodzin oraz osób: z niepełnosprawnościami, osób o ograniczonej samodzielności, seniorów,
- Upowszechnianie stosowania instrumentów aktywnej integracji społecznej oraz rozwój podmiotów reintegracyjnych w celu ograniczenia skali ubóstwa i wykluczenia społecznego,
- Rozwój ośrodków wsparcia dziennego oraz mieszkalnictwa chronionego,
- Rozwój sektora ekonomii społecznej,
- Poprawa jakości infrastruktury i usług ochrony zdrowia oraz pomocy i integracji społecznej, w tym zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjnej dla osób ze szczególnymi potrzebami w tym osób z niepełnosprawnościami i starszych,
- Zapewnienie wysokiej jakości personelu medycznego,
- Kształtowanie postaw i zachowań prozdrowotnych,
- Promowanie sportu, rekreacji i aktywnego trybu życia,
- Rewitalizacja obszarów zdegradowanych,
- Wzrost kompetencji kadr administracji publicznej.

Sformułowane w Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020 założenia określają koncepcję realizacji polityki społecznej na terenie województwa świętokrzyskiego, pozwalają koordynować i koncentrować działania różnych instytucji odpowiedzialnych za politykę społeczną wokół najbardziej istotnych i kluczowych potrzeb w tej sferze. Określone cele i zadania, odnosząc się do poszczególnych kwestii społecznych, stanowią wyzwanie dla wszystkich społeczności lokalnych oraz instytucji działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i poprawy jakości życia w województwie. Wskazują określone kierunki zaspokajania potrzeb społeczności.

1.2.4. Poziom lokalny

Poziom lokalny stanowią pozostałe dokumenty uchwalane przez Radę Gminy Piekoszów. Głównych powiązań należy szukać w strategiach i programach poruszających w mniejszym bądź większym stopniu problematykę społeczną, czyli: Program Rewitalizacji Gminy Piekoszów na lata 2017-2023 oraz Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Piekoszów.

Program Rewitalizacji Gminy Piekoszów na lata 2017-2023 swoim zasięgiem nie dotyczy całej gminy a sołectw Piekoszów i Jaworznia. Program rewitalizacji jako cel główny wskazuje „Poprawę jakości życia mieszkańców gminy Piekoszów poprzez rewitalizację przestrzeni publicznej oraz aktywizację społeczności lokalnej”. Wzmocnieniu kapitału społecznego poświęcony jest cały cel strategiczny nr 1.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Piekoszów jest dokumentem strategicznym wyznaczającym główne cele i kierunki działań w zakresie poprawy ochrony powietrza, efektywności energetycznej, ograniczenia emisji zanieczyszczeń. Zawiera również działania skierowane na edukację ekologiczną oraz profilaktykę.

1.3. Metodyka opracowania

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piekoszów na lata 2021-2028 powierzono ekspertom Świętokrzyskiego Centrum Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej. Dokument został wypracowany metodą ekspercko-partycypacyjną, co umożliwiło udział lokalnej społeczności na każdym etapie budowania Strategii, zaczynając od diagnozy i

na części programowej kończąc, z zachowaniem stosownych obostrzeń epidemiologicznych.

W procesie tworzenia strategii przeprowadzono następujące działania:

- diagnozę i identyfikację podstawowych problemów społecznych mieszkańców gminy,
- analizę silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń polityki społecznej w gminie,
- ustalenie celów strategicznych, szczegółowych oraz zadań niezbędnych do ich realizacji,
- konsultacje społeczne projektu dokumentu.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie gminy została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Urzędu Gminy w Piekoszowie, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piekoszowie, Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach oraz instytucji i organizacji współpracujących z Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Przygotowując strategię polityki społecznej na obszarze gminy uwzględniono m.in. dane dotyczące demografii i stopy bezrobocia. Informacje takie pozwalają przewidzieć zmiany zachodzące wśród mieszkańców gminy, przekładają się także na kierunek polityki społecznej.

W ramach warsztatu strategicznego, który został przeprowadzony w dniu 30 października roku na sali konferencyjnej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piekoszowie omówiono główne problemy społeczne gminy, wskazano ich przyczyny oraz wpływ na mieszkańców oraz wypracowano analizę SWOT, której celem było wskazanie mocnych i słabych stron gminy Piekoszów w kontekście pomocy społecznej.

Celem konsultacji społecznych było zdiagnozowanie obecnej sytuacji społecznej gminy, poprzez wskazanie największych problemów, które następnie należało uwzględnić podczas prac nad strategią. Konsultacje społeczne są niezwykle istotnym elementem każdego procesu planowania strategicznego, pozwalającym na wypowiedzenie się przedstawicieli społeczności lokalnej.

1.4. Okres trwania Strategii

W toku prac Zespołu ds. opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Piekoszów na lata 2021-2026 ustalono, żeby wydłużyć okres obowiązywania Strategii o dwa lata do roku 2028. Zmiana ta wynika z okresu programowania unijnego, który obowiązuje do 2027 roku. Dodatkowy rok trwania Strategii umożliwi rozliczenie projektów zapoczątkowanych w ostatnim roku perspektywy finansowej. Równie ważnym jest też to, że na etapie opracowywania kolejnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powinny być znane ramy finansowe oraz wytyczne co do działań dla kolejnego unijnego okresu programowania.

1.5. Proces opracowania Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piekoszów na lata 2021-2028 opracowywana było między marcem a listopadem 2020 roku. Był to okres w którym w całym kraju wprowadzony był stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2. Stan ten niósł ze sobą ograniczenia, między innymi w zakresie konieczności zachowania odległości między poszczególnymi osobami. Biorąc powyższe pod uwagę zdecydowano się zminimalizować ryzyko poprzez przeprowadzenie badań ankietowych jedynie w formule online. Spotkania warsztatowe również realizowane były w zmodyfikowanej formie jako warsztaty hybrydowe. Część uczestników brała udział poprzez aplikację internetową umożliwiającą w czasie rzeczywistym zabieranie głosu.

Rok 2020 jest rokiem w którym kończył się okres unijnego programowania, dlatego też na etapie sporządzania strategii Zespół odnosił się do projektów nowych dokumentów strategicznych, m.in. na szczeblu wojewódzkim.

Pod względem administracyjnym Gmina zajmuje powierzchnię niemal 103 km² (10297 ha), co stanowi 4,6% powierzchni powiatu kieleckiego oraz 0,9% powierzchni całego województwa. W skład Gminy wchodzi 21 sołectw, tj.: Bławatków (112 ha), Brynica (731,5 ha), Gałęzice (645,1 ha), Górki Szczukowskie (249,3 ha), Janów (77,5 ha), Jaworznia (568,8 ha), Jeżynów (365 ha), Lesica (228,3 ha), Łosień (315,6 ha), Łosienek (653,0 ha), Łubno (412,8 ha), Micigózd (844,5 ha), Piekoszów (844,4 ha), Podzamcze (247,3 ha), Rykoszyn (1010,3 ha), Skątka (270,2 ha), Szczukowice (573,8 ha), Wesola (350,2 ha), Wincentów (606,4 ha), Łaziska (139,8 ha) oraz Zajączków (1050,8 ha). Zachodnia część Gminy ma charakter wiejski, natomiast wschodnia, szczególnie miejscowość Piekoszów, posiada charakter podmiejski.

2.2. Demografia

Jednym z warunków rozwoju gminy jest stały wzrost potencjału ludzkiego. Zasoby, ranga oraz rola kapitału ludzkiego uwarunkowane są nie tylko liczebnością populacji czy osób zatrudnionych, lecz również poziomem wiedzy, umiejętności, kreatywnością, przedsiębiorczością, stanem zdrowia itp. Te oraz inne pożądane cechy kształtują się w określonym czasie i przyczyniają się do rozwoju fizycznego i intelektualnego. Jest to czas tzw. inwestycji demograficznych, czyli inwestycji w człowieka. Gminy rywalizują o kapitał ludzki poprzez pozyskiwanie nowych mieszkańców, głównie młodych i z wysokimi kwalifikacjami, co z jednej strony pozwoli na budowanie lokalnego kapitału społecznego i intelektualnego oraz przyczyni się do „spowolnienia” starzenia się lokalnego społeczeństwa i „odsunięcie” w czasie działań skierowanych w stronę problemów ludzi starszych, z drugiej – stanowi źródło potencjalnych przyszłych dochodów gminy.

Od 2018 roku najludniejszą gminą powiatu kieleckiego jest gmina Morawica, którą zamieszkuje 7,95% ludności powiatu. Gmina Piekoszów jest drugą pod względem ludności gminą powiatu.

Tabela 1. Ludność powiatu kieleckiego w 2019 roku z podziałem na gminy

Gmina	Ludność	% ogółu	Gmina	Ludność	% ogółu
Bieliny	10 299	4,89%	Mniów	9 346	4,43%
Bodzentyn	11 479	5,45%	Morawica	16 756	7,95%
Chęciny	15 111	7,17%	Nowa Słupia	9 471	4,49%
Chmielnik	11 264	5,34%	Piekoszów	16 345	7,75%
Daleszyce	15 865	7,53%	Pierzchnica	4 700	2,23%
Górno	14 559	6,91%	Raków	5 595	2,65%
Łągów	6 880	3,26%	Sitkówka-Nowiny	7 910	3,75%
Łopuszno	8 984	4,26%	Strawczyn	10 874	5,16%
Masłów	11 063	5,25%	Zagnańsk	12 684	6,02%
Miedziana Góra	11 632	5,52%	RAZEM	210 817	100,00%

Źródło. BDL GUS oraz Raport o Stanie Gminy Piekoszów za 2019 rok

Według Raportu o Stanie Gminy Piekoszów za 2019 roku gmina liczyła 16345 mieszkańców. W porównaniu do roku 2017 gminie przybyło 28 mieszkańców. Ludność w poszczególnych sołectwach, na przestrzeni trzech ostatnich lat prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Liczba mieszkańców gminy w podziale na sołectwa w latach 2017-2019

Sołectwo	2017r	2018r	2019r	Różnica
Bławatków	542	540	540	-2
Brynica	1 139	1 160	1 166	27
Gałęzice	326	328	322	-4
Szczukowskie Góry	432	424	426	-6
Janów	553	564	556	3
Jaworznia	1 859	1 852	1 842	-17
Jeżynów	109	107	105	-4
Lesica	245	243	234	-11
Łosień	272	266	269	-3
Łosienek	590	591	586	-4
Łubno	297	296	299	2
Micigózd	1 190	1 206	1 228	38
Piekoszów	2 976	2 951	2 948	-28
Podzamcze	720	730	734	14
Rykoszyn	1 208	1 220	1 224	16
Skałka	372	368	349	-23

Szczukowice	870	876	876	6
Wesoła	349	349	348	-1
Wincentów	938	950	957	19
Łaziska	488	487	485	-3
Zajączków	842	848	851	9
RAZEM	16 317	16 356	16 345	28

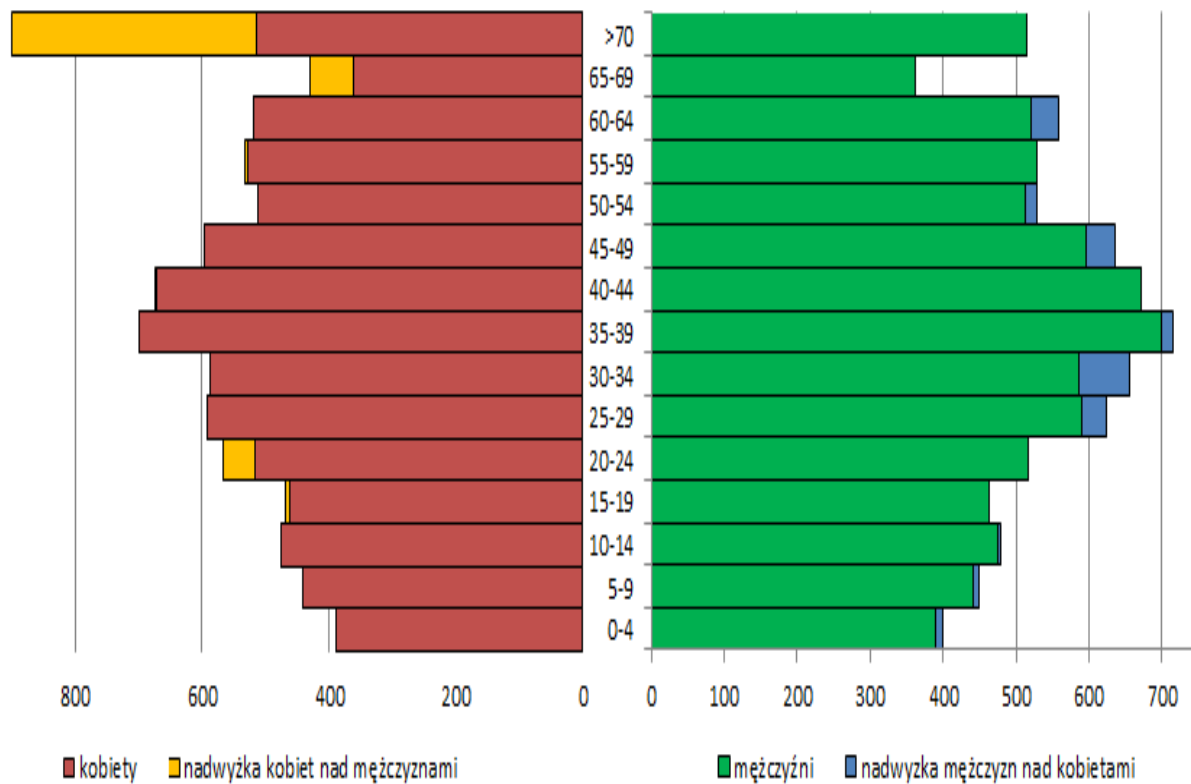
Źródło. Raport o Stanie Gminy Piekoszów za 2019 rok

Analizując demografię gminy w podziale na jednostki pomocnicze należy zauważyć, że tylko w dziewięciu sołectwach na przestrzeni ostatnich trzech lat wzrosła liczba mieszkańców (Brynica, Janów, Łubno, Micigózd, Pdzamcze, Rykoszyn, Szczukowice, Wincentów, Zajączków).

Na podstawie samej liczby mieszkańców nie jesteśmy w stanie oprzeć diagnozy sytuacji demograficznej gminy. Niezbędne będzie jeszcze określenie dynamiki zmian ilościowych na przestrzeni ostatnich lat oraz jakościowych, przejawiających się strukturą ludności.

Przyrost naturalny, w odniesieniu do każdego tysiąca mieszkańców gminy Piekoszów w latach 2017-2019 przedstawiał się następująco: 1,47; 2,13; -0,67. Oznacza to, iż jedynie w 2019 roku miał on wartość ujemną, czyli liczba zgonów mieszkańców przewyższyła liczbę nowonarodzonych dzieci. Ważnym aspektem analizy jakościowej jest tzw. Piramida wieku, prezentująca rozkład ludności z uwzględnieniem płci oraz grup wiekowych. Piramidy te dzielimy na progresywne, regresywne i zastojuowe. Piramida typu progresywnego pokazuje zwiększanie się liczby ludności, typu zastojuowego obrazuje sytuację w której liczba dzieci jest taka sama jak liczba dorosłych, typu regresywnego obrazuje zmniejszanie się liczby ludności.

Wykres 1. Piramida wieku GUS

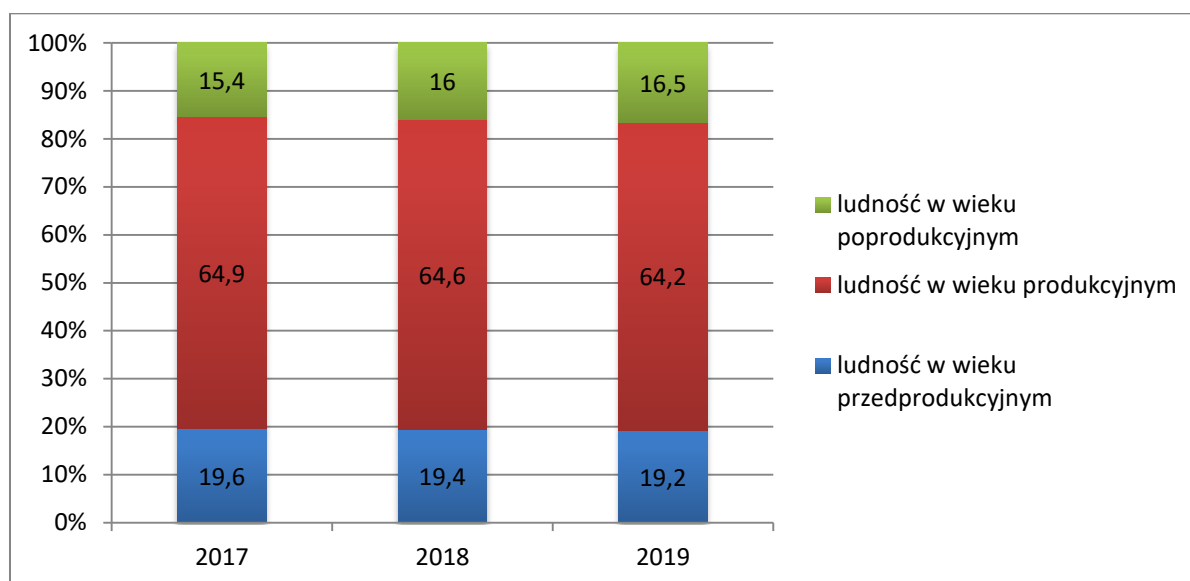

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z piramidy wieku, gmina Piekoszów jest przykładem społeczeństwa regresywnego. Typ ten charakteryzuje się najniższym udziałem w ogóle społeczeństwa dzieci i młodzieży oraz postępującym starzeniem się społeczeństwa. Piramida przyjmuje kształt grzybka. Według informacji Głównego Urzędu Statystycznego współczynnik feminizacji w gminie Piekoszów w 2019 roku wyniósł 104. Oznacza to, że na każdych 100 mężczyzn przypadają 104 kobiety. Jak jednak wynika z powyższej piramidy, przewaga liczby kobiet uwidacznia się dopiero wśród mieszkańców powyżej 65 roku życia.

Ważnym elementem struktury demograficznej ludności, który ma wpływ na przebieg procesów demograficznych, jest wiek ludności, przekładający się na odsetek ludności w wieku produkcyjnym.

Wykres 2. Ludność według ekonomicznych grup wieku

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

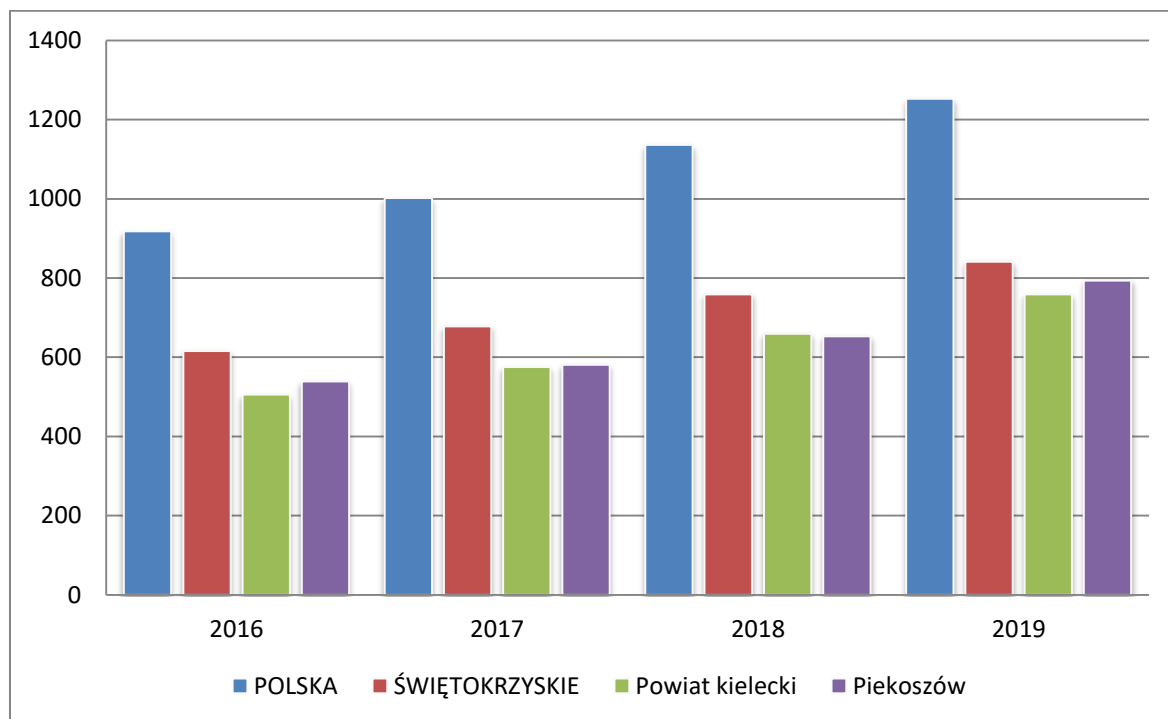
Analizując strukturę ludności według ekonomicznych grup wieku, można dostrzec iż zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym oraz zmniejsza się w wieku produkcyjnym. Porównując ekonomiczne grupy wieku w gminie Piekoszów do województwa świętokrzyskiego oraz kraju otrzymamy obraz gminy o niekorzystnym rozkładzie społecznym. Zestawiając te informacje z wcześniejszą prognozą liczby ludności gminy, wyłania się niebezpieczny trend „starzejącego się” społeczeństwa.

2.3. Poziom życia mieszkańców

Zachodzące zmiany demograficzne mają również związek z sytuacją materialną rodzin. Jednym ze sposobów zobrazowania zamożności społeczności lokalnej jest wskaźnik dochodów budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych przypadających na 1 mieszkańca. W 2019 roku w gminie Piekoszów było to 793,8 co oznacza wzrost o 39% w porównaniu z rokiem 2016. Wzrost dochodów jest zjawiskiem pożądanym w każdej jednostce samorządu terytorialnego. W gminie Piekoszów jego poziom w ostatnim analizowanym roku był wyższy niż wynosi średnia dla powiatu kieleckiego, ale niższy w stosunku do województwa oraz kraju. Dochody budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych w przeliczeniu na mieszkańca ściśle wiążą się z zamożnością

poszczególnych regionów. Województwo Świętokrzyskie należy do grupy najbiedniejszych regionów całej Unii Europejskiej, dlatego też średnie dochody województwa stanowią jedynie 67% średniej krajowej. Jak wynika z poniższego wykresu, w przypadku gminy Piekoszów, udział ten jest jeszcze niższy i wynosi 63%.

Wykres 3. Dochody budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych w przeliczeniu na mieszkańca w porównaniu z powiatem, województwem oraz krajem

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

2.4. System edukacji

Na wcześniejszych kartach poniższej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Piekoszów zaprezentowano tezę, iż potencjał ludzki jest jednym z głównych czynników warunkujących rozwój każdej gminy. Kształcenie i wychowanie kolejnych pokoleń wpływa w konsekwencji na dalsze życie wszystkich mieszkańców. W obecnych trudnych czasach, charakteryzujących się dynamiką zmian społecznych, kulturowych, politycznych i gospodarczych zadanie to staje się nie lada wyzwaniem dla społeczności lokalnych i tym samym dla samorządów. System edukacyjny, aby dobrze spełniał swoją rolę musi być dopasowany do bieżących i przyszłych potrzeb społecznych. Dotyczy to zarówno procesu kształcenia, opieki i wychowania, jak i warunków w jakich ten proces się odbywa. Baza

materialna placówek oświatowych musi więc spełniać najnowsze wymogi i tym samym być przyjazna uczniom, również tym niepełnosprawnym. Końcowy efekt, dający sprawny i efektywny system edukacyjny jest warunkiem wszechstronnego wykształcenia kolejnych pokoleń i tym samym zapewnienia im równego startu w życiu zawodowym. Wprowadzona w 2017 roku reforma systemu edukacji nałożyła na samorządy lokalne dodatkowe obowiązki związane z reorganizacją systemu oświaty.

W Polsce wypracowany podział kompetencji w sferze zarządzania państwa, nakłada na samorządy lokalne zadania związane z prowadzeniem edukacji na poziomie przedszkolnym oraz podstawowym. Do obowiązków każdej gminy w tym zakresie należy m.in.:

- zapewnienie właściwych warunków działalności edukacyjnej, wychowawczej i opiekuńczej placówek oświatowych;
- prowadzenie remontów i działań inwestycyjnych;
- wyposażać placówki w pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji programów nauczania i innych celów strategicznych.

Najistotniejszym źródłem finansowania wydatków publicznych na oświatę i wychowanie w Polsce jest część oświatowa subwencji ogólnej. Z założeń Rozporządzenia Ministra Oświaty wynika iż subwencja ogólna dla samorządów gminnych powinna zaspokajać wydatki na prowadzenie oświaty, w szczególności na bieżącą działalność szkół podstawowych, nie uwzględniając:

- dowozu uczniów,
- przedszkoli,
- stołówek,
- świetlic.

Na terenie gminy Piekoszów edukacja ukierunkowana jest na kształcenie obejmujące jej pierwsze etapy. Zadania te realizuje 8 placówek oświatowych, których organem prowadzącym jest gmina Piekoszów. Dodatkowo przy każdej placówce oświatowej funkcjonuje przedszkole bądź oddział przedszkolny.

W gminie znajdują się następujące jednostki organizacyjne odpowiadające za oświatę wraz z podaną liczbą uczniów z roku szkolnego 2019/2020 zgodnie z Systemem Informacji Oświatowej (stan na 30 XI 2019r.):

Tabela 3. Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych na terenie gminy Piekoszków

L.p.	Nazwa	Organ prowadzący	Liczba uczniów
1	Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Brynicy	Gmina Piekoszków	200
2	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Jaworzni	Gmina Piekoszków	184
3	Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Łosieniu	Gmina Piekoszków	94
4	Szkoła Podstawowa Integracyjna im. 100-lecia Odzyskania Niepodległości przez Polskę w Micigoździe	Gmina Piekoszków	125
5	Szkoła Podstawowa im. Jana Kochanowskiego w Piekoszowie	Gmina Piekoszków	462
6	Szkoła Podstawowa im. Józefa Piłsudskiego w Rykoszynie	Gmina Piekoszków	167
7	Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza w Szczukowskich Górkach	Gmina Piekoszków	99
8	Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Powstania Styczniowego w Zajązkowie	Gmina Piekoszków	172
9	Przedszkole Integracyjne w Micigoździe	Gmina Piekoszków	45
10	Przedszkole w Jaworzni	Gmina Piekoszków	70
11	Przedszkole w Piekoszowie	Gmina Piekoszków	200
12	Niepubliczne Naukowe Przedszkole Integracyjne Mini College w Piekoszowie	Pro Investment Kielce Sp. z o. o.	62
13	Niepubliczne Przedszkole Fundacji Rozwój Dla Przyszłości z Oddziałami Przedszkolnymi na terenie Gminy Piekoszków	Fundacja Rozwój dla Przyszłości	193

Źródło. Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych Ministerstwa Edukacji Narodowej

Po zakończeniu edukacji na stopniu podstawowym większość młodych mieszkańców gminy wybiera niedalekie Kielce jako miejsce swojej dalszej edukacji.

Na terenie gminy Piekoszków funkcjonuje również Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Piekoszowie, dla której organem prowadzącym jest Powiat Kielecki. Poradnia udziela porad oraz konsultacji rodzicom i nauczycielom dzieci z siedmiu gmin w tym właśnie gminy Piekoszków.

Od 2018r. Gminny Ośrodek Polityki Społecznej w Piekoszowie prowadzi postępowania w sprawie rządowego programu „Dobry Start” (300+), którego celem jest wsparcie rodzin z dziećmi w ponoszeniu wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego. Wsparcie to

polega na przyznaniu raz w roku świadczenia w wysokości 300 zł na każde dziecko w wieku szkolnym, niezależnie od wysokości dochodów uzyskiwanych przez rodzinę. W ramach programu pracownicy Ośrodka przyjęli 1 592 wniosków i wypłacono świadczenia dla 2 238 uczniów mających miejsce zamieszkania na terenie Gminy Piekoszów.

2.5. Kultura

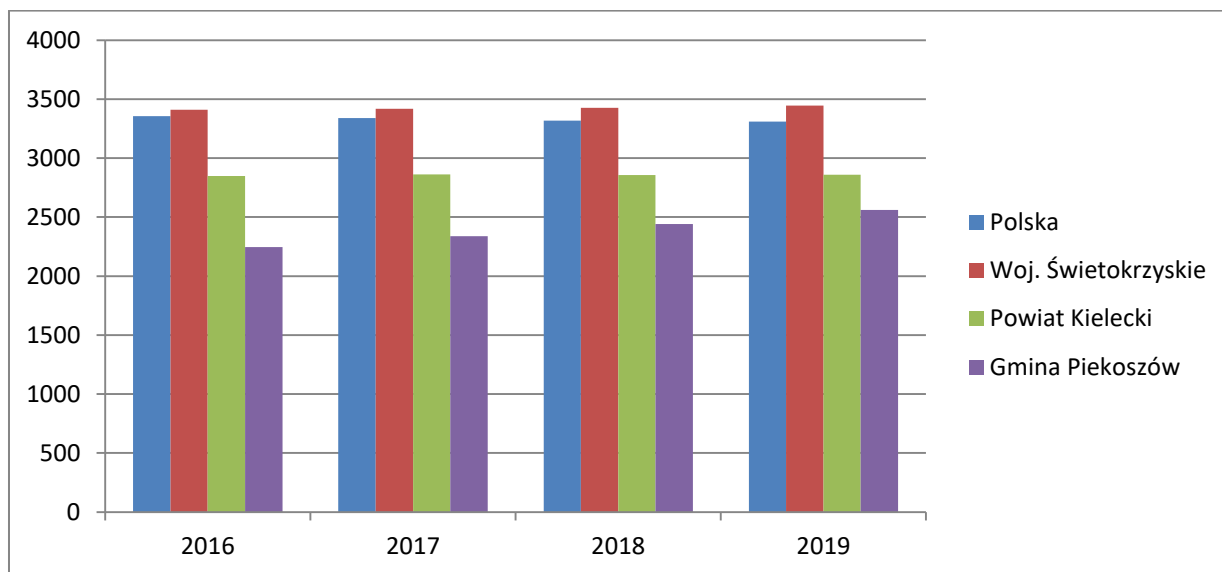
Działalność kulturalna władz publicznych należy do ich obowiązków wynikających z poszczególnych przepisów ustaw. Korzystanie z dóbr kultury świadczy o poziomie życia ludności oraz wpływa na poprawę jakości życia mieszkańców. Za inicjację oraz realizację działalności kulturalnej na terenie gminy Piekoszów odpowiada Biblioteka Centrum Kultury w Piekoszowie powstała w 2014 roku z połączenia Gminnej Biblioteki Publicznej w Piekoszowie oraz Gminnego Ośrodka Kultury. W skład jednostki wchodzi Biblioteka Główna z filiami w Rykoszynie, Zajązdkowie i Brynicy oraz Centrum Kultury w Piekoszowie ze świetlicami w Szczukowicach, Wincentowie i Gałęzicach. W instytucji od lat prowadzone są zajęcia tematyczne skierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych takie jak: taniec, wokal, zajęcia muzyczne z gry na instrumentach, karate, joga, aerobik, akrobatyka, zumba, zajęcia ceramiczne i plastyczne. Ponadto działają dwa kluby w których prowadzone są zajęcia kreatywne tj. Klub Kreatywnego Dziecka „Chochlik” i Klub Kreatywnego Dziecka „Chochliczek”.

Jednym z celów Biblioteki Centrum Kultury jest popularyzacja książek i czytelnictwa między innymi poprzez gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie zbiorów. W dobie wszechobecnej cyfryzacji, która wypiera tradycyjne czytelnictwo, utrzymanie zainteresowania wśród czytelników jest niezwykle ważnym zadaniem każdej placówki bibliotecznej. Działania promujące czytanie dotyczą przeważnie osób młodych, które są najbardziej narażone na wtórny analfabetyzm, spowodowany między innymi słabnącą popularnością książek. Poziom czytelnictwa na terenie gminy można zobrazować za pomocą następujących wskaźników:

- księgozbiór bibliotek na 1000 ludności,
- czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności,
- wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach.

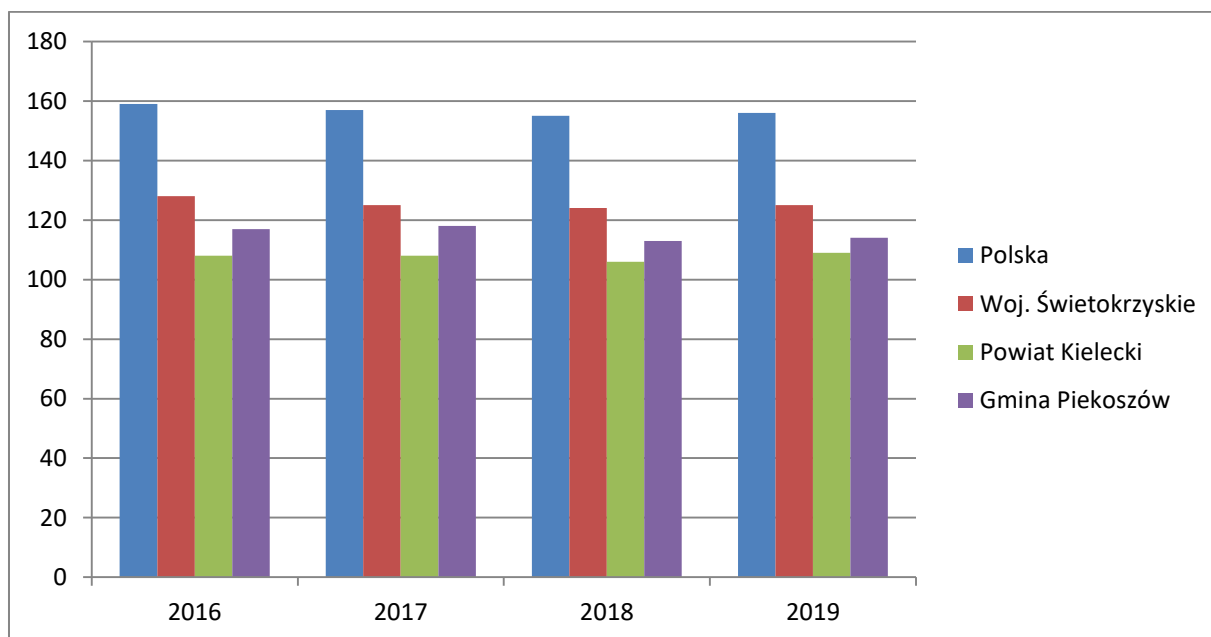
Wyniki dla gminy należy porównać ze średnimi dla jednostek wyższego szczebla, czyli dla powiatu, województwa oraz kraju. W przypadku czytelnictwa ogólnodostępnego, jakim są zasoby biblioteczne, zauważalna jest w skali kraju tendencja malejąca. Na przestrzeni ostatnich lat nastąpił spadek liczby czytelników oraz liczby wypożyczanych przez nich wolumenów.

Wykres 4. Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności

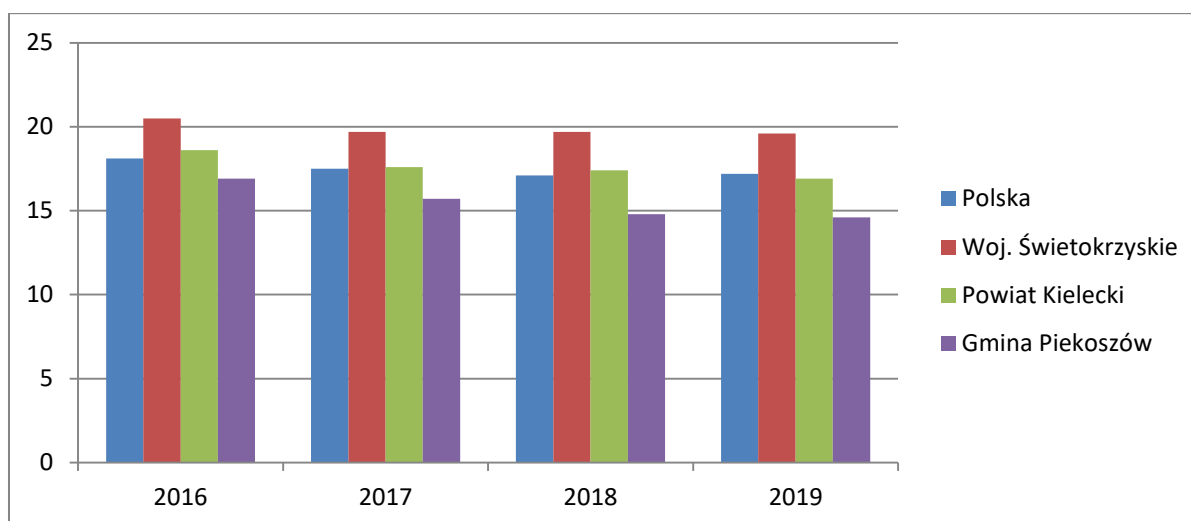
Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wykres 5. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wykres 6. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Księgozbiór zgromadzony w Bibliotece Głównej wraz z filiami w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w gminie Piekoszów jest mniejszy niż średnie obliczone dla powiatu, województwa oraz kraju. Statystycznie mniejsza oferta może być też przyczyną mniejszej liczby wypożyczanych książek przez jednego czytelnika, nawet pomimo tego, że tych zarejestrowanych użytkowników jest więcej niż wynosi średnia dla powiatu kieleckiego.

Zgodnie z Raportem o stanie gminy Piekoszów za 2019 rok, nastąpił wzrost liczby uczestników imprez organizowanych przez Bibliotekę Centrum Kultury. Wiele organizowanych działań wpisało się w kalendarz wydarzeń gminy.

2.6. Ochrona zdrowia

Jednym z zadań gminy służącym zaspokajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie ochrony zdrowia publicznego, jest m.in. zabezpieczenie dostępności do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa i ginekologii oraz stomatologii zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy świadczy Samorządowy Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Piekoszowie. Uzupełnienie systemu ochrony zdrowia na terenie gminy stanowią prywatne gabinety lekarskie.

Na koniec grudnia 2019 roku w ramach Samorządowego Zakładu Podstawowej Opieki Zdrowotnej zadeklarowanych było 10 308 osób do lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, 10 235 osób do pielęgniarki środowiskowej oraz 4 120 kobiet do położnej. Dodatkowo objętych opieką medyczną było 1 588 uczniów.

Jako główne problemy zdrowotne trapiące mieszkańców gminy Piekoszów należy wskazać przewlekłe choroby układu krążenia (wśród których dominuje nadciśnienie tętnicze i niedokrwienność serca), infekcje górnych dróg oddechowych, cukrzycę oraz przewlekłe choroby układu mięśniowo-stawowego.

W przeciągu całego 2019 roku udzielono 42 422 porad lekarskich, w tym 337 wizyt domowych.

Profilaktyczna opieka zdrowotna jest bardzo istotnym czynnikiem, umożliwiającym między innymi wczesne wykrywanie nieprawidłowości w rozwoju dziecka. Profilaktyka zdrowotna to działania mające na celu zapobieganie chorobom poprzez ich wczesne wykrycie i leczenie. Niezmiernie istotne jest utrwalanie prawidłowych wzorców zdrowego stylu życia nie tylko u siebie, ale również u naszych najbliższych, w tym zwłaszcza wśród najmłodszych mieszkańców. Samorządowy Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej był zaangażowany w wiele inicjatyw o charakterze profilaktycznym. W ramach programu zdrowotnego „Grypa – lepiej zapobiegać niż leczyć” udało się zaszczepić 220 mieszkańców gminy, natomiast w programie „Stop Meningokokom” zaszczepionych zostało 32 dzieci.

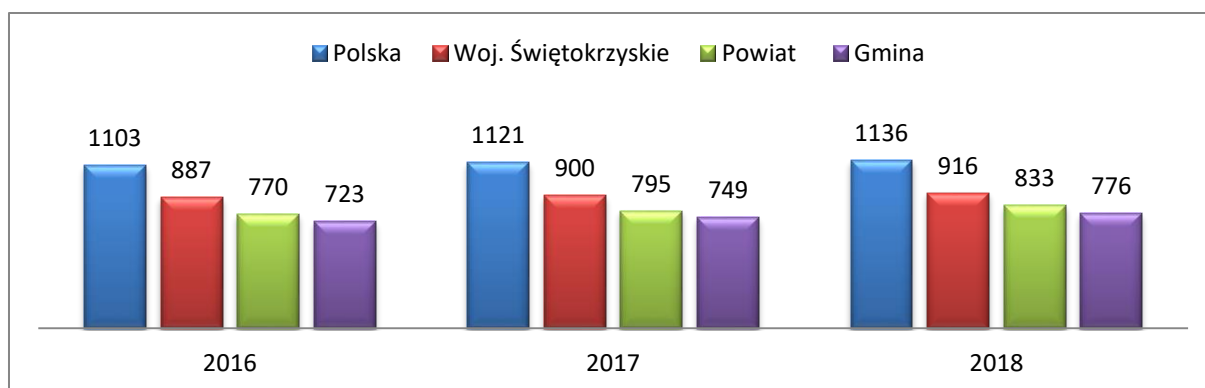
2.7. Lokalny rynek pracy

Jednym z najistotniejszych czynników wpływających na rozwój każdej gminy w Polsce jest tworzenie nowych miejsc pracy oraz utrzymanie już istniejących. Gmina nie ma narzędzi do bezpośredniego formowania rynku pracy, dlatego w jej gestii leży kreowanie przyjaznych warunków do rozwoju przedsiębiorczości. Analizując przedsiębiorczość na obszarze gminy należy wziąć pod uwagę jej lokalizację, czyli bliskie położenie od miasta wojewódzkiego, które jest najbardziej rozwiniętym ośrodkiem gospodarczym w całym województwie.

Jednym ze sposobów mierzenia przedsiębiorczości lokalnej społeczności jest przedstawienie wskaźnika prezentującego liczbę podmiotów gospodarki narodowej przypadających na

określoną liczbę ludności. W przypadku gminy Piekoszów wskaźnik ten wypada niekorzystnie w porównaniu ze średnią liczoną dla powiatu kieleckiego, województwa świętokrzyskiego oraz kraju. W gminie Piekoszów wskaźnik ten wynosił w 2019 roku 776 i stanowił jedynie 85% wartości dla województwa.

Wykres 7. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

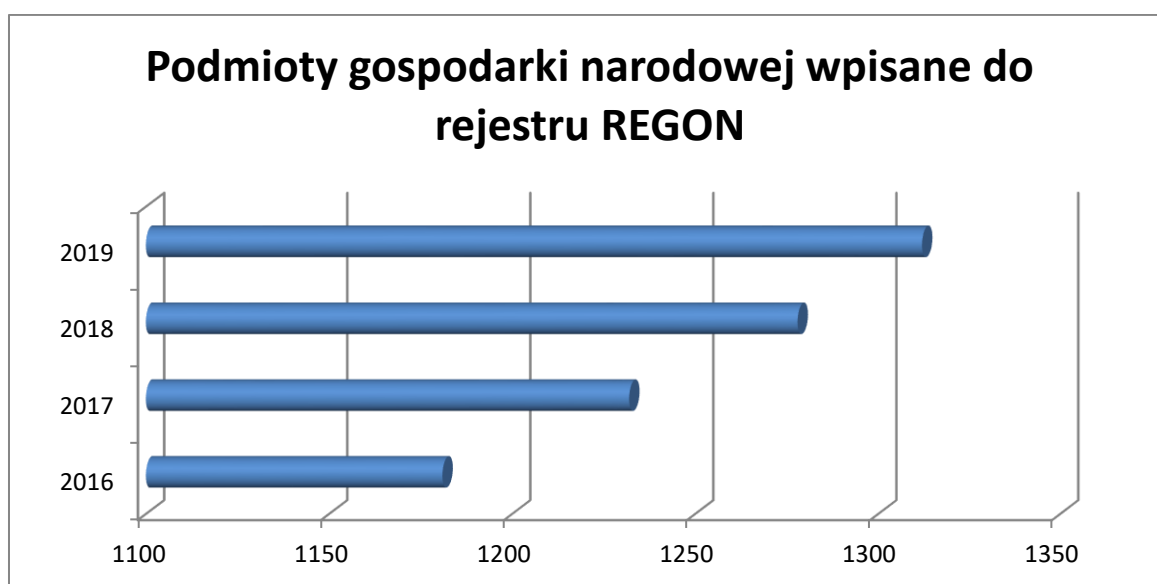

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Powyższy wskaźnik nie prezentuje liczby podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie gminy Piekoszów, ponieważ przyjęta jednostka porównawcza jest mniejsza niż rzeczywista liczba ludności gminy.

Na koniec 2019 roku w gminie Piekoszów funkcjonowało 1 312 podmiotów gospodarki narodowej, co było najwyższym rezultatem w analizowanym przedziale czasu.

Wykres 8. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisana do Rejestru REGON

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2019 roku spośród 1 312 podmiotów zarejestrowanych w gminie Piekoszów, najwięcej funkcjonowało w branży związanej z handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów samochodowych, włączając w to motocykle. Jest to ogólnopolska tendencja, którą doskonale można zaobserwować w pozostałych gminach województwa świętokrzyskiego. Kolejną pod względem liczebności branżą jest budownictwo. Firmy budowlane zarejestrowane w tej branży niejednokrotnie swoje zlecenia wykonują poza obszarem terytorialnym gminy, również w innych województwach. W obu tych obszarach działa łącznie ponad 46% wszystkich podmiotów. Na uwagę zasługują duży udział przetwórstwa przemysłowego oraz firm związanych z transportem i gospodarkom magazynową wśród wszystkich podmiotów. Szczegółowy udział podmiotów w poszczególnych sektorach gospodarki prezentuje poniższa tabela.

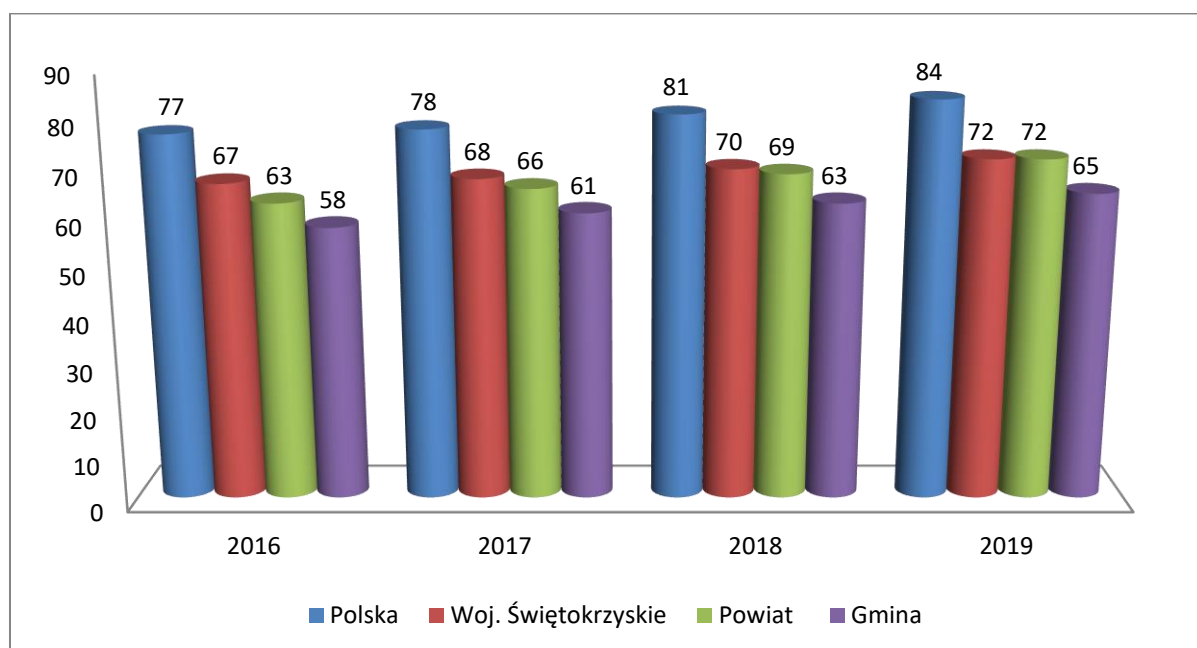
Tabela 4. Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007

Sekcja PKD2007	Liczba firm
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	12
górnictwo i wydobywanie	14
przetwórstwo przemysłowe	140
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	12
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	10
budownictwo	294
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	312
transport i gospodarka magazynowa	101
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	31
informacja i komunikacja	38
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	26
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	17
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	83
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	28
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	8
edukacja	31
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	33
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	16
pozostała działalność usługowa	79
Inne	4
Razem	

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Sam przekrój sektorowy nie informuje w pełni o specyfice lokalnej przedsiębiorczości. Istotnym zagadnieniem jest również kwestia własnościowa podmiotów. Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego sektor prywatny stanowi prawie 98% lokalnego rynku pracy. Spośród niego najwięcej było osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, co ukazuje siłę i potencjał tkwiący w tej części gospodarki. W 2019 roku w gminie Piekoszów na każdy 1000 mieszkańców 65 osób prowadziło jednoosobową działalność gospodarczą. Na tle powiatu, województwa oraz kraju, rezultat ten był niższy odpowiednio o 7, 7 oraz 19 osób.

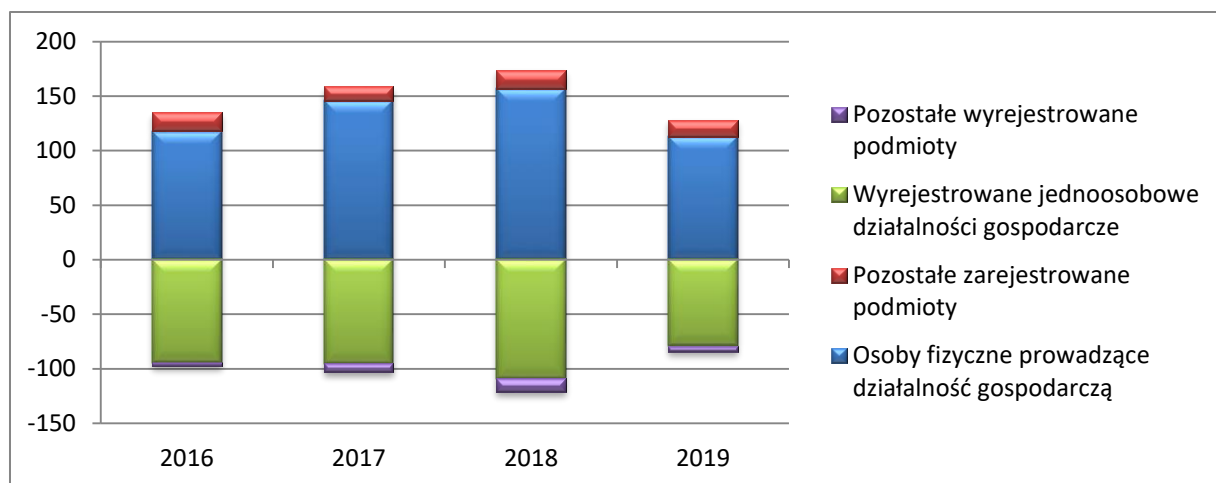
Wykres 9. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Z racji na wysoki udział jednoosobowych działalności gospodarczych w ogóle podmiotów, to właśnie ten rodzaj działalności cechował największy zakres wahań podmiotów nowo zarejestrowanych do podmiotów wyrejestrowanych. Fakt ten, wynika między innymi z tego, że jednoosobowe działalności gospodarcze są bardziej podatne na dynamicznie zmieniającą się sytuację gospodarczą regionu oraz na zmiany w prawie.

Wykres 10. Nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane podmioty gospodarki narodowej na terenie gminy Piekoszków w latach 2016-2019

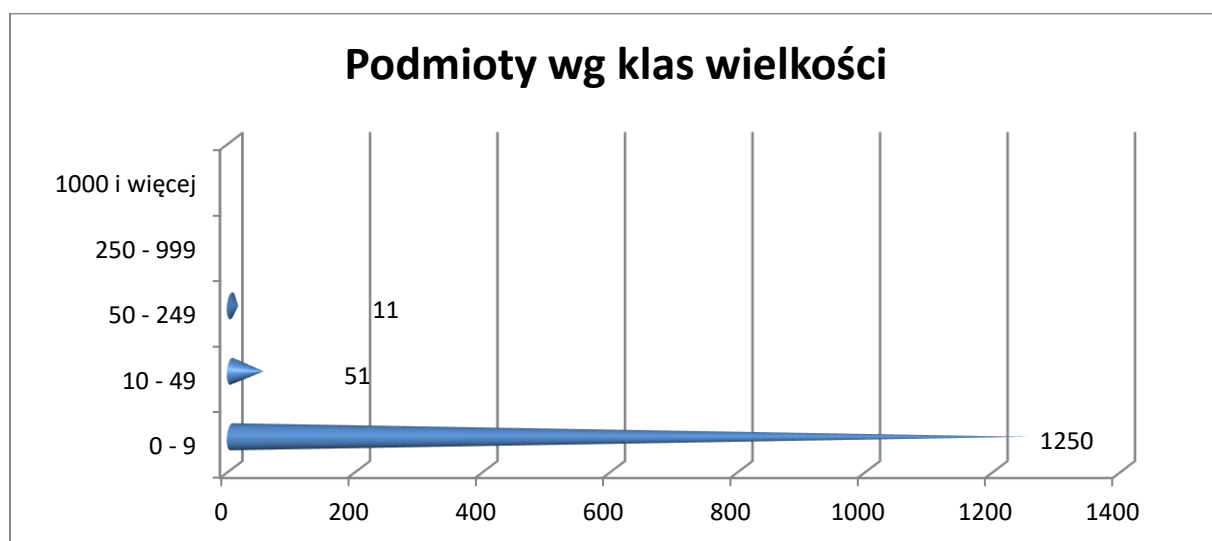

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z powyższego wykresu każdego analizowanego roku liczba zarejestrowanych podmiotów przewyższała liczbę podmiotów wyrejestrowanych. Największe dodatnie saldo miało miejsce w roku 2017, kiedy różnica między zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi podmiotami wyniosła 56.

Kolejnym ważnym aspektem lokalnego rynku jest kwestia wielkości przedsiębiorstw. Potwierdza ona tezę o dominującej roli osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, którzy stanowią główny trzon gospodarki. Na terenie gminy nie funkcjonuje żaden zakład zatrudniający przynajmniej 250 osób.

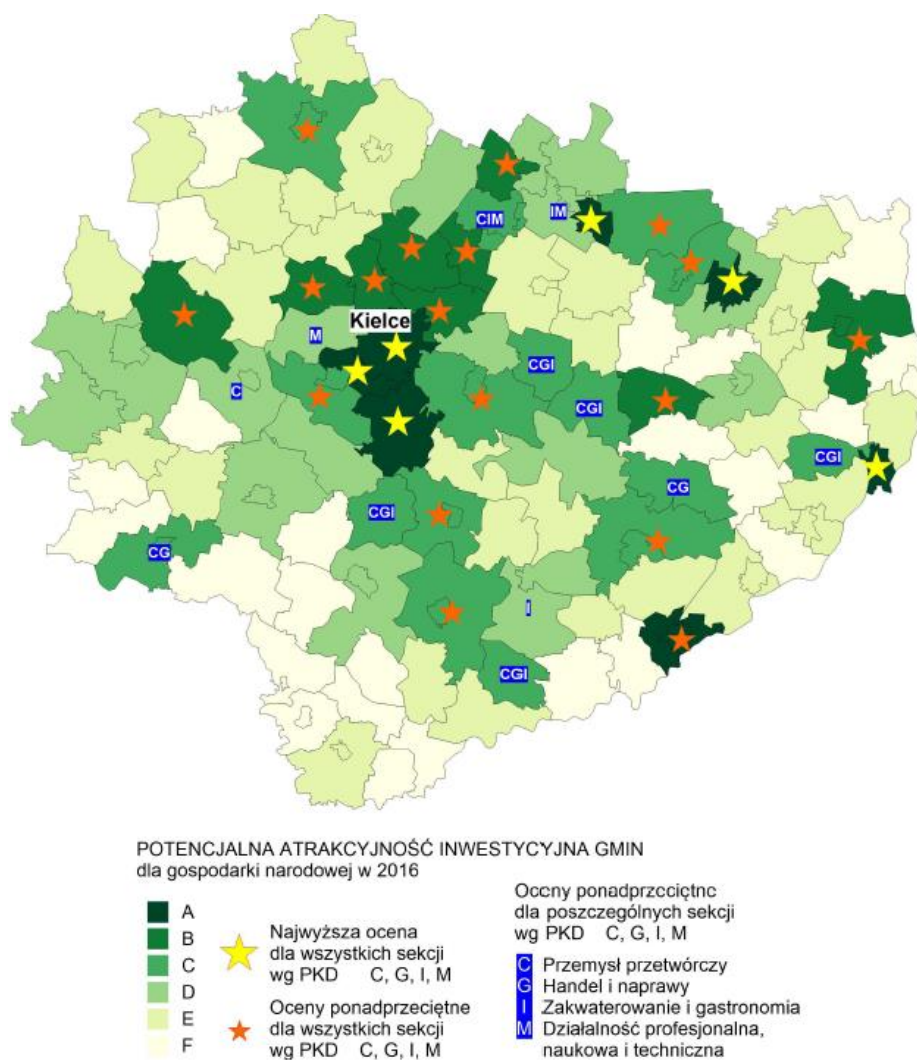
Wykres 11. Podmioty gospodarki narodowej wg wielkości zatrudnienia

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Szansą na rozwój gminy Piekoszków jest między innymi pozyskiwanie nowych inwestorów, którzy wspomogą lokalną gospodarkę zarówno nowymi miejscami pracy jak i środkami odprowadzonymi do budżetu gminy w postaci podatków. Z raportu przygotowanego w listopadzie 2017 roku na zlecenie Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu S.A. przez Instytut Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie można zapoznać się z oceną atrakcyjności inwestycyjnej regionów województwa świętokrzyskiego. Gmina Piekoszków, w skali od A do F, gdzie A oznacza region o największym potencjale inwestycyjnym a F o najmniejszym, otrzymała ocenę D. Dodatkowo wskazano na ponadprzeciętne oceny w sekcjach gospodarki związanych z działalnością profesjonalną, naukową i techniczną.

Rysunek 2. Zróźnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin woj. Świętokrzyskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji

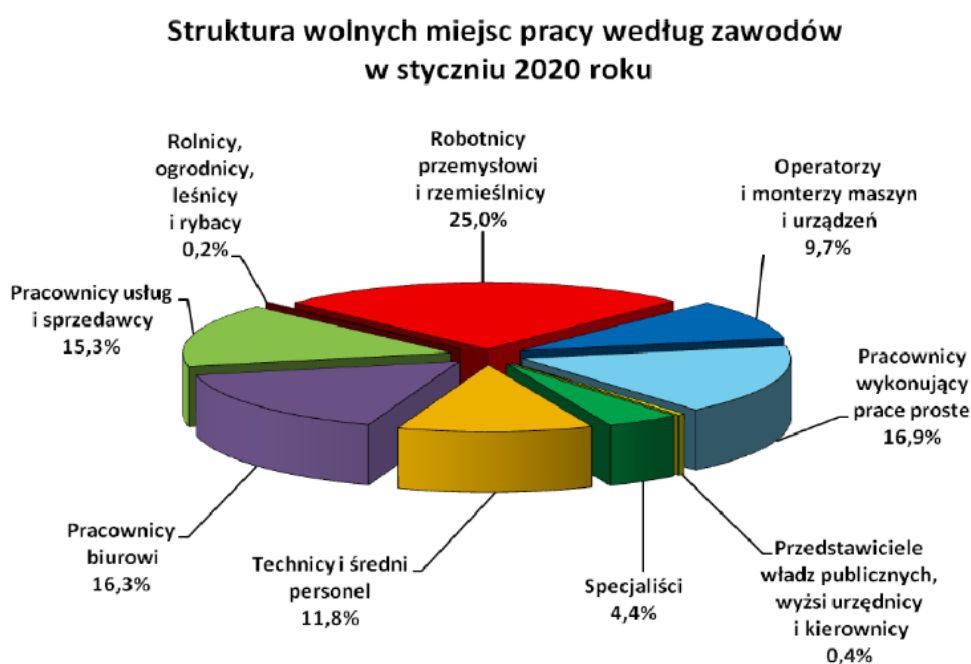

Źródło. Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2017 – Raport przygotowany na zlecenie Polskiej Agencji Inwestycji i Inwestycji Zagranicznych S.A. w Instytucie Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie

Należy pamiętać, że powyższa analiza dotyczy zróżnicowania wewnętrznego województwa świętokrzyskiego. Osobna analiza została przygotowana dla zobrazowania potencjału inwestycyjnego województw w kraju, co umożliwi porównaniu obszarów w całej Unii Europejskiej. W publikacji „Atrakcyjność inwestycyjna regionów Polski na tle Unii Europejskiej”, pod red. H. Godlewskiej-Majkowskiej, województwo świętokrzyskie otrzymało bardzo niską ocenę atrakcyjności inwestycyjnej (klasa E) na tle regionów Unii Europejskiej szczebla NUTS 2. Spośród 275 regionów, nasze województwo otrzymało 249 lokatę. Jako silną stronę województwa świętokrzyskiego wskazano jedynie mikroklimat, który otrzymał najwyższą możliwą klasę A.

Rynek pracy w gminie Piekoszów, pomimo swojej lokalnej specyfiki, powiązany jest z całym regionem województwa świętokrzyskiego. W 2019 roku, na terenie województwa najczęściej wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej zgłoszono dla robotników przemysłowych i rzemieślników (25,0%), pracowników wykonujących proste prace (16,9%), pracowników biurowych (16,3%) oraz pracowników usług i sprzedawców (15,3%). Z kolei najmniej wolnych ofert skierowanych było do przedstawicieli władz publicznych, wyższych urzędników i kierowników (0,4%) oraz do rolników, ogrodników, leśników i rybaków (0,2%).

Wykres 12. Struktura wolnych miejsc pracy w woj. świętokrzyskim według zawodów (stan na 31.01.2020r.)

Źródło. Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach.

2.8. Pomoc społeczna

System pomocy społecznej na poziomie gminy tworzy ogół instytucji samorządowych i rządowych, organizacji pozarządowych i kościelnych, a także innych osób prawnych zaangażowanych w działania mające na celu pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie poradzić sobie samodzielnie. Podstawową jednostką systemu pomocy społecznej gminy Piekoszów, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie. Drugą jednostką realizującą zadania z tego obszaru jest Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Piekoszowie. Dodatkowo na terenie gminy funkcjonuje Dom dla Niepełnosprawnych w Piekoszowie prowadzony przez Caritas Diecezji Kieleckiej. W ramach Domu funkcjonują Dom Pomocy Społecznej oraz Zakład Opiekuńczo-Leczniczy.

2.8.1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie jest jednostką budżetową powołaną Uchwałą Nr XVIII/123/2015 Rady Gminy Piekoszów z dnia 15 grudnia 2015r. Realizuje on zadania określone nie tylko ustawie o pomocy społecznej, ale również wynikające z innych aktów prawnych tj.: ustawy o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawy o powszechnym ubezpieczeniu społecznym, ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci itp. Przy realizacji niektórych zadań współpracuje on między innymi z Wydziałem Polityki Społecznej Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej i Zdrowotnej Urzędu Marszałkowskiego w Kielcach, Powiatowym Urzędem Pracy w Kielcach, Sądem, Policją, placówkami szkolnymi, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym, kuratorami, placówkami służby zdrowia, komornikami.

Każda osoba oraz rodzina nie będąca w stanie samodzielnie rozwiązać swoich problemów ma prawo zwrócić się z prośbą o pomoc do Ośrodka. Prawo do wsparcia udzielanego przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie mają osoby i rodziny, które spełniają

określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. Pomoc udzielana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej może mieć charakter finansowy i niepieniężny. Do świadczeń niepieniężnych realizowanych przez ośrodek należy zaliczyć:

- Pracę socjalną - udzielana jest osobom/ rodzinom na rzecz poprawy ich funkcjonowania w środowisku lokalnym, może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny. Udzielana jest bez względu na posiadany dochód, również osobom/ rodzinom nie korzystającym ze świadczeń pomocy społecznej.
- Składki na ubezpieczenie zdrowotne.
- Sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego, w przypadku gdy rodzina nie jest w stanie zorganizować pogrzebu lub jest brak rodziny.
- Schronienie. GOPS udziela pomocy osobom bezdomnym w postaci zapewnienia schronienia w schronisku lub noclegowni. Możliwa jest forma pomocy w postaci przyznania zasiłku celowego z przeznaczeniem na opłacenie pobytu w ośrodku.
- Posiłek. Zgodnie z ustawą GOPS zapewnia gorący posiłek osobom, które własnym staraniem nie mogą go sobie zapewnić. Od kilku lat ośrodek realizuje program dożywiania dzieci w szkołach.
- Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. Udzielane są one osobom, które z powodu wieku, choroby itd. potrzebują pomocy osób trzecich.
- Specjalistyczne usługi opiekuńcze – dostosowane do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi i świadczone w miejscu ich zamieszkania.

Do świadczeń o charakterze pieniężnym należy wymienić:

- Zasiłek celowy - pomoc w tej formie przeznaczona jest głównie na zakup żywności, opału, opłaty za energię. W przypadku stwierdzenia marnotrawstwa przyznanych świadczeń pomoc jest ograniczana lub odmawiana. Z uwagi na dobro osób będących na utrzymaniu osoby ubiegającej się o pomoc finansową w przypadku marnotrawstwa przyznawana jest pomoc w formie niepieniężnej, np. zakupu żywności. Szczególnym rodzajem zasiłku celowego (niezależnie od dochodu) jest zasiłek celowy z powodu zdarzenie losowego.
- Specjalny zasiłek celowy - przysługuje w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy dochód rodziny przekracza kryterium dochodowe określone w ustawie.

- Zasiłek okresowy - pomoc w formie zasiłków okresowych przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, itd., w przypadku, gdy dochód rodziny jest niższy od kryterium dochodowego określonego w ustawie.
- Zasiłek stały - przysługuje pełnoletniej osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

W 2019 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Piekoszowie zatrudnionych było 20 osób (stan na 31 grudnia), z czego jedna przebywała na urlopie bezpłatnym. Szczegółowy wykaz kadry ośrodka prezentuje poniższa tabela. Spośród wszystkich pracowników 15 osób posiada wykształcenie wyższe, z czego 4 pracowników socjalnych specjalizację I i II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego a dwie osoby specjalizację z organizacji pomocy społecznej.

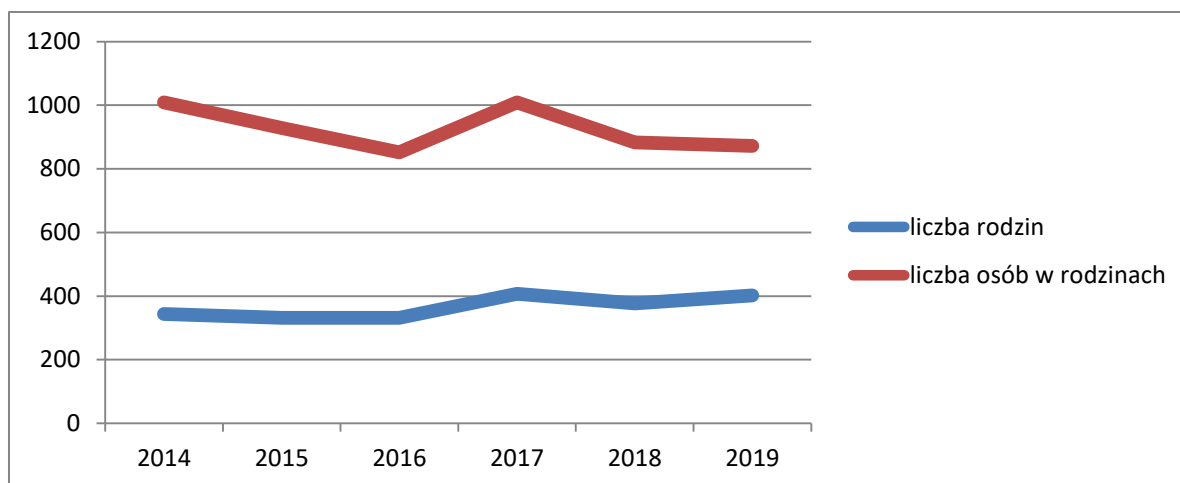
Tabela 5. Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piekoszowie

Rok	2017	2018	2019
Kadra kierownicza	2	2	2
Pracownicy socjalni	7	7	7
Pozostali pracownicy	10	14	11
Liczba pracowników ogółem	19	23	20

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019.

W 2019 roku z pomocy i wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piekoszowie skorzystały 402 rodziny. Porównując z poprzednimi latami wzrosła liczba rodzin otrzymujących pomoc, jednak zmieniła się ich struktura, która jest zróżnicowana. Różnorodność ta dotyczy liczebności gospodarstw domowych, typów rodzin, obszarów problemowych czy struktury wiekowej klientów. W 2014 roku takowa rodzina liczyła średnio 2,9 osoby przy 2,2 w roku ostatnim. W 2019 roku 198 rodzin to były gospodarstwa jednoosobowe, a 115 było rodzinami z dziećmi – przeważnie z jednym bądź dwójką dzieci.

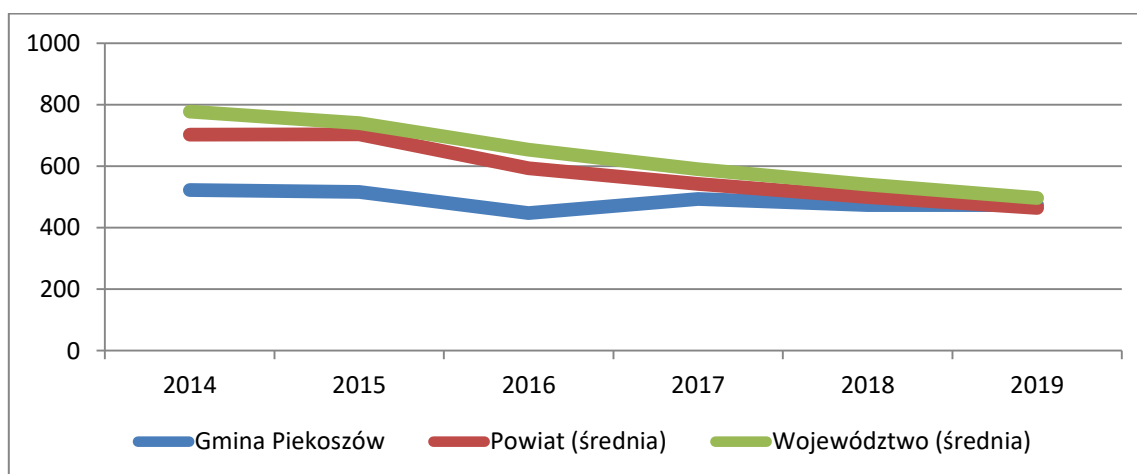
Wykres 13. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2014-2019

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

Najczęstszą formą pomocy są świadczenia. Świadczenia pomocy społecznej są zróżnicowane, niektóre z nich mają charakter obligatoryjny, a inne fakultatywny. Każdy rodzaj świadczenia ma ustawowo określone przesłanki będące podstawą ich przyznania. Wyodrębnić można następujące rodzaje świadczeń: w naturze, pieniężne oraz usługi. Wszystkie świadczenia udzielane są bezpłatnie, odpłatnie lub za częściową odpłatnością w zależności od kryterium dochodowego rodziny. W 2019 roku ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji skorzystało 474 mieszkańców gminy. Od początku analizowanego okresu liczba mieszkańców korzystających z pomocy w gminie Piekoszów była dużo niższa niż wynosi średnia dla powiatu oraz województwa, dopiero w ostatnim roku wartości te zbliżyły się do siebie.

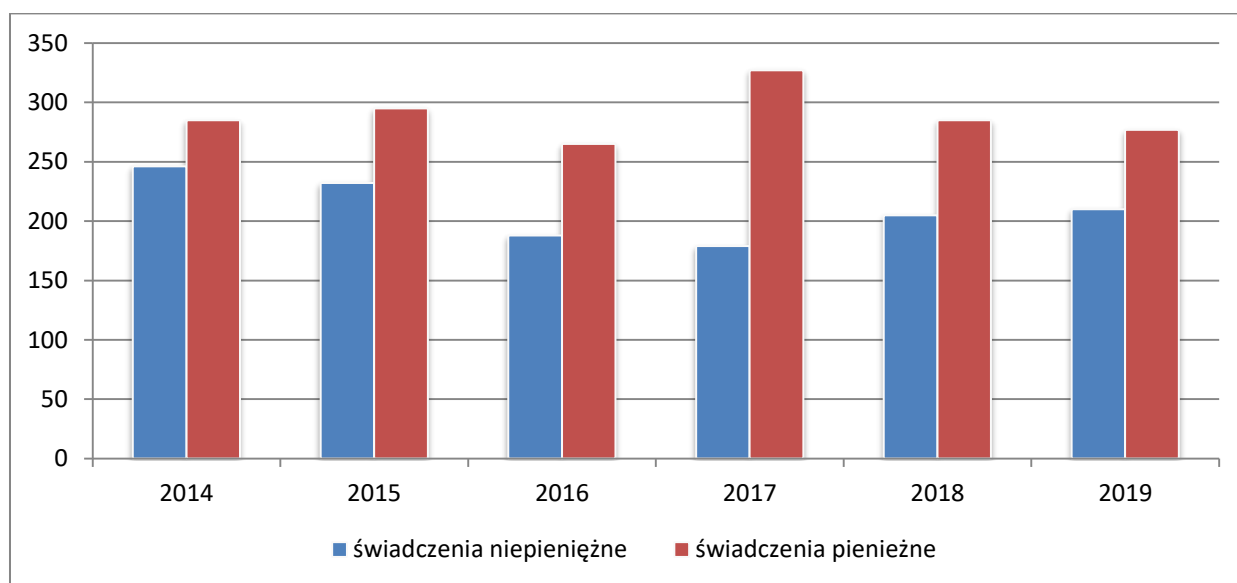
Wykres 14. Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji przez GOPS w Piekoszowie w latach 2014-2019

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2014-2019.

Część osób objętych wsparciem Ośrodka otrzymywała świadczenia zarówno pieniężne jak i niepieniężne. Jak wynika z poniższego wykresu w każdym analizowanym większość klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piekoszowie korzystała ze świadczeń o charakterze pieniężnym. Jednak świadczenia pieniężne stanowiły tylko 13,67% wszystkich świadczeń (2227 do 14070) zrealizowanych w 2019 roku.

Wykres 15. Osoby którym przyznano świadczenia o charakterze pieniężnym i niepieniężnym

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

Najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej na terenie gminy Piekoszów w roku 2019 była długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność. Kolejnymi powodami przyznania pomocy są m.in. ubóstwo i bezrobocie.

Tabela 6. Główne powody przyznania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie w latach 2018-2019 roku

Powód przyznania pomocy	2018	2019
	liczba rodzin	liczba rodzin
ubóstwo	155	138
bezrobocie	140	129
niepełnosprawność	163	162
długotrwała lub ciężka choroba	187	206
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	100	95
Alkoholizm	46	52
narkomania		2
potrzeba ochrony macierzyństwa	54	46
w tym wielodzietność	35	26

bezdomność	7	5
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4	8
zdarzenia losowe	4	3
kłęski żywiołowe i ekologiczne	1	0
sieroctwo	1	1
Przemoc w rodzinie	2	1
ochrona ofiar handlu ludźmi	0	2

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2018-2019.

Dużą część klientów pomocy społecznej stanowią osoby długotrwale korzystające z wsparcia. Jest to często związane z trudną sytuacją materialną tych rodzin oraz z nieumiejętnością odnalezienia się w obecnych realiach społeczno-gospodarczych. Osoby te wymagają podjęcia szczególnych działań mających na celu usamodzielnienie ich od pomocy społecznej.

Opisana struktura klientów ośrodka pomocy społecznej odzwierciedla potrzebę utrzymania dotychczasowego poziomu nakładów ponoszonych przez Gminę na wsparcie finansowe mieszkańców, gdyż ich sytuacja ekonomiczna w najbliższym czasie nie ulegnie poprawie ze względu na ograniczone możliwości pozyskania dodatkowych dochodów własnych, starzenie się społeczeństwa, niskie emerytury oraz duże koszty utrzymania.

W roku 2019 do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piekoszowie wpłynęło 1 145 wniosków o przyznanie pomocy. W zależności od miejsca zamieszkania podopiecznego przedstawiało się to w sposób przedstawiony w tabeli.

Tabela 7. Zestawienie wpływających

Miejscowość	Liczba wniosków
Piekoszów	208
Jaworznia	84
Jaworznia Gniewce	19
Jaworznia Zagórze	17
Janów	40
Lesica	1
Rykoszyn	31
Szczukowice	18
Łubno	49
Łosienek	103
Julianów	3
Jeżynów	24
Lasek	3

Młynki	0
Wesoła	2
Wierna Rzeka	10
Gałęzice	43
Wincentów	40
Zręby	7
Bławatków, Oś. Bławatków	15
Skatka , Oś. Skatka	46
Brynica	80
Szczukowskie Góry	48
Podzamcze	31
Łosień	34
Zajązków	67
Łaziska	24
Micigózd	98

Źródło: Dane GOPS Piekoszków

Z pomocy społecznej korzystają przede wszystkim rodziny zamieszkujące Piekoszków, Łosienek, Micigózd, Jaworznia i Brynica. Z miejscowości Młynki w 2019r. nikt nie zwracał się z wnioskiem o przyznanie pomocy z systemu pomocy społecznej.

W 2019 r. pracownicy socjalni przeprowadzili 1 132 wywiadów środowiskowych, które pozwoliły na poznanie sytuacji rodzinnej, zawodowej, zdrowotnej, mieszkaniowej i materialnej rodzin ubiegających się o pomoc. Wydano 1 451 decyzji administracyjnych w ramach pomocy społecznej.

Świadczenia rodzinne i opiekuńcze

Poszczególne świadczenia rodzinne mają różny charakter: w większości wypłacane są na określony czas, ale również jednorazowo (dodatek z tytułu urodzenia dziecka) lub raz w ciągu pewnego okresu (dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego). Część z świadczeń rodzinnych występuje samoistnie (zasiłek rodzinny, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne), natomiast otrzymanie dodatków do zasiłku rodzinnego uzależnione jest od posiadania prawa do zasiłku rodzinnego.

Świadczenia rodzinne przysługują obywatelom polskim oraz cudzoziemcom, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres zasiłkowy, w którym

otrzymują świadczenia rodzinne. Przyznawanie większości świadczeń rodzinnych uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego.

Świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna,
- świadczenie rodzicielskie,
- świadczenie wychowawcze – Program „Rodzina 500+”,
- świadczenie „Za życiem”

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do zasiłku rodzinnego przysługuje: rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie uczącej się (pełnoletniej osobie uczącej się, niepozostającej na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony). Przyznanie zasiłku rodzinnego jest ściśle związane z dochodem w przeliczeniu na osobę w rodzinie i przysługuje do ukończenia przez dziecko:

- 18 roku życia lub
- nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo
- 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

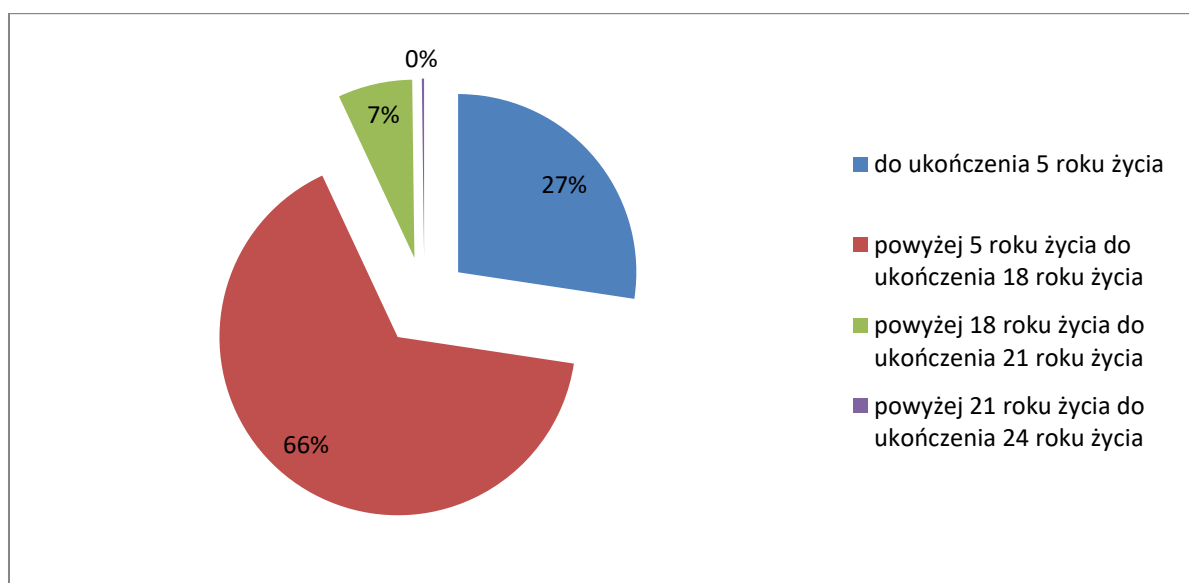
Tabela 8. Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych w latach 2017-2019

Rok	2017	2018	2019
Liczba udzielonych zasiłków	14 179	13 147	11 920
Wydatki na zasiłki (zł)	1 668 048	1 545 811	1 392 015
Liczba udzielonych dodatków	6 407	5 551	5 123
Wydatki na dodatki (zł)	784 675	688 953	647 250
Liczba rodzin pobierających zasiłek	682	652	608

Źródło. Kwartalne sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu świadczeń rodzinnych

W 2019 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie wypłacił zasiłki rodzinne oraz dodatki do nich 608 rodzinom, na łączną kwotę 2 039 265,00 złotych. Dwie trzecie tej kwoty stanowiły wydatki związane z zasiłkami rodzinnymi. Pozostałą część pochłonęły dodatki do zasiłków. W ciągu analizowanych trzech lat zmniejszała się liczba rodzin korzystających z zasiłków.

Wykres 16. Świadczenia w ramach zasiłków rodzinnych

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania ze świadczeń rodzinnych za 2019 rok.

Najwięcej zasiłków wypłacanych było na dzieci powyżej piątego roku życia aż do momentu osiągnięcia przez nie pełnoletności. Wraz z zasiłkami wypłacanymi do 5 roku życia stanowiły aż 93% ogółu. Udział zasiłków wypłaconych dla osób w wieku do 24 roku życia, które kontynuowały naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymowały się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności stanowił nieistotny z punktu widzenia statystyki udział.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie oprócz zasiłków rodzinnych wypłacał również dodatki do nich:

- z tytułu urodzenia się dziecka,
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- samotnego wychowywania dziecka,
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,

- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- rozpoczęcia roku szkolnego,
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Tabela 9. Dodatki do zasiłków rodzinnych w 2019 roku

Wyszczególnienie	Kwota (zł)	Liczba świadczeń
Urodzenie dziecka	49 000,00	49
Opieka nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,	136 645,00	348
Samotne wychowywanie dziecka	69 846,00	342
Kształcenie i rehabilitacja dziecka niepełnosprawnego	80 680,00	750
Rozpoczęcie roku szkolnego	67 800,00	678
Podjęcie przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	104 927,00	1499
Wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	138 351,00	1457

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania ze świadczeń rodzinnych za 2019 rok.

Wśród wszystkich dodatków wypłaconych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej największą część budżetu stanowiły wypłaty z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej oraz opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego. Ilościowo, najwięcej dodatków przyznano rodzinom z racji podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

W 2016 roku wprowadzono również świadczenie rodzicielskie, które przysługuje rodzicom, którzy nie otrzymują zasiłku macierzyńskiego. Świadczenie w kwocie 1 tysiąca netto miesięcznie przyznawane jest niezależnie od dochodu rodziny i może być pobierane przez 52 tygodnie w przypadku urodzenia bądź przyjęcia na wychowanie jednego dziecka, 65 tygodni w przypadku dwójki dzieci, 67 tygodni – trójki, 69 tygodni – czwórki, a przy piątce i więcej – 71 tygodni.

Świadczenia opiekuńcze

Wśród świadczeń opiekuńczych wyróżniamy trzy rodzaje wsparcia:

- specjalny zasiłek opiekuńczy,

- świadczenie pielęgnacyjne,
- zasiłek pielęgnacyjny,
- zasiłek dla opiekuna.

Według definicji Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, oraz w oparciu o art. 16 ustawy o świadczeniach rodzinnych zasiłek pielęgnacyjny jest świadczeniem, które przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Przysługuje on:

- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia;
- osobie, która ukończyła 75 lat i nie jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługiwać może tylko w sytuacji, w której osoba uprawniona do świadczenia zrezygnuje z pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności (wobec osoby tej konieczne jest sprawowanie stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy w związku z jej znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, jak również konieczny jest stały współdział na co dzień opiekuna w procesie jej leczenia, rehabilitacji i edukacji), albo osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Zgodnie z obowiązującymi przepisami do pobierania świadczenia pielęgnacyjnego uprawnieni są:

- Rodzice niepełnosprawnej osoby;
- Opiekun faktyczny dziecka;
- Osoba należąca do rodziny zastępczej spokrewnionej na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Inne osoby, na których zgodnie z przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego ciąży obowiązek alimentacyjny (z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności).

Dodatkowo świadczenie pielęgnacyjne wypłacane jest tylko wówczas, gdy niepełnosprawność osoby, nad którą uprawniony sprawuje opiekę, powstała:

- nie później niż do ukończenia 18. roku życia lub
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25. roku życia.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, jeżeli nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Zasiłek dla opiekuna przysługuje osobie, jeżeli decyzja o przyznaniu jej prawa do świadczenia pielęgnacyjnego wygasła z mocy prawa na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw.

Tabela 10. Świadczenia opiekuńcze w latach 2016-2019 roku

Rodzaj świadczenia	liczba świadczeń				kwota świadczeń			
	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
świadczenie pielęgnacyjne	693	722	681	705	900200,00	1013634,00	989606,00	1112828,00
zasiłek opiekuńczy	410	452	476	424	204238,00	233 596,00	253718,00	260 500,00
zasiłek pielęgnacyjny	4818	5012	5107	5290	735303,00	766 836,00	809195,00	1002729,00

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

W 2019 roku na 6419 świadczeń opiekuńczych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie przeznaczył 2 376 057,00 złotych. W przypadku zasiłku pielęgnacyjnego zauważalna jest tendencja wzrostowa w liczbie wypłaconych świadczeń. Zasiłek ten przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej

egzystencji, w tym do zakupu leków, pokrycia kosztów dodatkowej rehabilitacji itp. Jest on najpopularniejszą formą wsparcia spośród wszystkich świadczeń opiekuńczych.

Tabela 11. Zasiłek pielęgnacyjny w 2019 roku

	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń
Dla niepełnosprawnego dziecka	1174	222 573,00
Dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	2477	469 471,00
Dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia	1588	301 028,00
Dla osoby, która ukończyła 75 lat	51	9 657,00
RAZEM	5290	1 002 729,00

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

Największy udział wśród zasiłków pielęgnacyjnych miał zasiłek dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności (47% świadczeń). Dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia, o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności powstałej przed 21 rokiem życia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przeznaczał 30% ogólnej kwoty. Statystycznie najmniejsze nakłady ponoszone były na zasiłki pielęgnacyjne dla osób starszych, powyżej 75 roku życia (jedynie 51 świadczeń na łączną kwotę 9657,00 zł).

Świadczenie wychowawcze Rodzina 500+

Od 2016 roku jednym z dwóch nowych zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piekoszowie była obsługa świadczenia wychowawczego Rodzina 500+. Celem świadczenia jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. W pierwszym półroczu 2019 roku łącznie 1291 rodzin korzystało z tego świadczenia wychowawczego, z czego 781 pobierało na pierwsze dziecko co stanowi 61%.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych alimentów, stwierdzonej przez komornika w okresie dwóch ostatnich miesięcy. Świadczenie to przysługuje do ukończenia 18 roku życia lub do ukończenia 25 roku życia, jeżeli dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej. W przypadku

posiadania przez osobę uprawnioną orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności, świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługuje bez względu na jej wiek – bezterminowo.

Wypłata świadczeń z funduszu alimentacyjnego, koszty obsługi związane z ich wypłatą oraz koszty podejmowanych wobec dłużników działań, finansowane są w formie dotacji celowej z budżetu państwa.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego mają charakter zwrotny. Dłużnik alimentacyjny jest zobowiązany do zwrotu organowi właściwemu wierzyciela należności w wysokości świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłaconych osobie uprawnionej, łącznie z ustawowymi odsetkami za zwłokę, które naliczane są od pierwszego dnia następującego po dniu wypłaty świadczenia, do dnia spłaty całości należności dłużnika wobec gminy z tego tytułu.

Tabela 12. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego w latach 2016-2019

	2016	2017	2018	2019
liczba osób	86	76	67	57
liczba rodzin	59	52	46	38
kwota świadczeń	464 117,00	406 910,00	359 927,00	314 233,00

Źródło. Ocena zasobów pomocy społecznej.

W ciągu czterech ostatnich lat zauważalnym jest spadek liczby wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Zmniejsza się liczba osób uprawnionych do tego świadczenia, ponieważ rośnie średni poziom płac przy jednoczesnym stałym kryterium dochodowym.

Realizacja Programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”

Zgodnie z wieloletnim programem wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020, na terenie gminy Piekoszów realizowane były działania dotyczące w szczególności zapewnienie pomocy w zakresie dożywiania:

- dzieciom do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej;
- uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej;

- pozostałym osobom otrzymującym pomoc na podstawie w art. 7 ustawy o pomocy społecznej.

W ramach realizacji Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” osoby uprawnione otrzymują gorący posiłek lub świadczenie pieniężne na zakup posiłku.

Tabela 13. Realizacja Programu Wieloletniego "Pomoc państwa w zakresie dożywiania"

	2017	2018	2019
Świadczenie przyznane w ramach Programu			
Liczba osób	618	515	477
Liczba świadczeń	18 819	15 790	113 25
Kwota świadczeń (zł)	281 287,00	322 831,00	240 150,00
w tym dla dzieci			
Liczba osób	248	219	187
Liczba świadczeń	17 823	13 514	10 231
Kwota świadczeń (zł)	53 313,00	56 990,00	51 051,00

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Piekoszowie.

W roku 2019 objętych programem „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” zostało 477 osób. Spośród tych osób 39% stanowiły dzieci.

Stypendia socjalne

Kolejną formą wsparcia osób najuboższych są stypendia socjalne. Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie. Stypendium przyznawane jest w formie refundacji poniesionych kosztów, a jego wysokość uzależniona jest od sytuacji dochodowej oraz występowania w rodzinie okoliczności takich jak: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, rodzina niepełna lub wystąpienie zdarzenia losowego. Od 2017 roku maleje liczba osób uprawnionych do otrzymywania stypendiów socjalnych i zasiłków szkolnych.

Tabela 14. Stypendia socjalne dla uczniów i zasilki szkolne w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Liczba osób	135	120	92
Kwota świadczeń w złotych	92 219,79	82 335,04	76 164,60

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piekoszowie.

Karta Dużej Rodziny

Rządowy Program „Karta Dużej Rodziny” został zapoczątkowany 16 czerwca 2014 roku. W ramach programu członkom rodzin wielodzietnych, na ich wniosek, przyznawane są Karty Dużej Rodziny. Karty te upoważniają do korzystniejszego od ogólnie obowiązującego dostępu do towarów i usług lub innych form działalności. Karty przyznawane są członkom rodziny wielodzietnej, gdzie na utrzymaniu jest co najmniej troje dzieci. Karta wydawana jest rodzicom na czas nieokreślony, dziecku do ukończenia 18 roku życia, dziecku powyżej 18 roku życia odpowiednio do końca roku szkolnego lub akademickiego w którym jest planowane ukończenie nauki w danej placówce, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia a dziecku legitymującemu się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności w wieku powyżej 18 roku życia na okres ważności orzeczenia.

Tabela 15. Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny w latach 2017-2019

Rok	2017	2018	2019
Liczba wydanych kart	179	312	592

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS Piekoszów

W ciągu trzech ostatnich lat Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie wydał 1083 Karty Dużej Rodziny. Powyższa tabela prezentuje coroczny wzrost zainteresowania tą formą pomocy skierowaną do rodzin wielodzietnych.

Dodatki mieszkaniowe i energetyczne

Osoba znajdująca się w trudnej sytuacji materialnej może skorzystać z pomocy w formie dodatku mieszkaniowego przeznaczonego na utrzymanie posiadanego lub wynajmowanego

mieszkania lub domu jednorodzinnego. Warunkiem uzyskania takiej pomocy jest spełnienie kryteriów dochodowych. Mieszkanie lub dom musi także spełniać kryteria powierzchniowe.

Od 1 stycznia 2014 r. istnieje możliwość otrzymania przez tzw. odbiorcę wrażliwego energii elektrycznej - dodatku energetycznego. Odbiorcą wrażliwym energii elektrycznej jest osoba, której przyznano dodatek mieszkaniowy w rozumieniu przepisów ustawy o dodatkach mieszkaniowych.

Tabela 16. Dodatki mieszkaniowe o energetyczne w gminie Piekoszów

Rodzaj wsparcia	Dodatki energetyczne			Dodatki mieszkaniowe		
Rok	2017	2018	2019	2017	2018	2019
liczba gospodarstw	2	2	2	10	10	13
Kwota świadczeń (zł)	281,00	226,00	182,00	25 672,00	24 368,00	28 742,00

Źródło. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

W ciągu ostatnich trzech lat liczba gospodarstw otrzymujących dodatek mieszkaniowy otrzymuje się na zbliżonym poziomie. Kwota przeznaczana na to wsparcie wahała się od 24 368,00 zł do 28 742,00 zł. Przez cały okres dwa gospodarstwa otrzymywały dodatkowo dodatek energetyczny.

2.8.2. Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Piekoszowie

Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Piekoszowie jest jednostką organizacyjną gminy nieposiadającą osobowości prawnej, funkcjonującą w formie jednostki budżetowej. Do głównych zadań należy m.in. świadczenie usług w ramach indywidualnych i zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi jest placówką pobytu dziennego przeznaczoną dla osób przewlekle chorych psychicznie oraz niepełnosprawnych intelektualnie. Gmina Piekoszów zapewnia dowóz uczestników na zajęcia, gdzie oprócz tego mają zapewnioną możliwość skorzystania z gorącego posiłku. W 2019 roku z usług ŚDS korzystało 30 osób, dzięki współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Piekoszowie jeden z użytkowników

podjął zatrudnienie na otwartym rynku pracy. Obecna sytuacja lokalowa nie pozwala na zwiększenie miejsc w placówce. Celem poprawy komfortu realizowanych zajęć oraz rozszerzeniem oferty wskazane jest zapewnienie nowego lokalu na potrzeby Środowiskowego Domu Samopomocy.

2.9. Społeczeństwo obywatelskie

Społeczeństwo obywatelskie obejmuje w Polsce dwa obszary: obywatelską aktywność grupową – działalność organizacji pozarządowych, wspólnot lokalnych i samorządowych, nieformalnych grup i ruchów społecznych oraz świadomość obywatelską Polaków.

Społeczeństwo obywatelskie potrafi działać niezależnie od instytucji państwowych. Podstawową cechą społeczeństwa obywatelskiego jest świadomość jego członków potrzeb wspólnoty oraz dążenie do ich zaspokajania, czyli zainteresowanie sprawami społeczności oraz poczucie odpowiedzialności za jego dobro.

Za najlepsze podwaliny pod sprawnie funkcjonujące społeczeństwo obywatelskie uważane są organizacje obywatelskie. Wzmacniają oraz urzeczywistniają one prawa obywateli do aktywnego uczestnictwa w życiu publicznym i samorealizacji we wszystkich aspektach życia. Społeczeństwo obywatelskie realizuje więc to wszystko, co nie jest zabronione przez prawo i akceptowane zasady moralne. Na dodatek zabrania się w nim jak najmniej. To co dozwolone, jednostki mogą robić jak chcą. Pozwala to z kolei zwiększyć możliwości wyborów i rozwiązań, które zarówno dla społeczeństwa obywatelskiego i dla jednostki są najbardziej efektywne i opłacalne.

2.9.1. Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe stanowią niezwykle ważny element demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. Świadczą określone usługi, a dzięki swojej specyfice, często mogą to robić w sposób bardziej efektywny niż inne podmioty. Według ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, organizacjami pozarządowymi są jednostki niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych oraz niedziałające w celu osiągnięcia zysku. Najliczniejszymi formami prawnymi, w jakich zakładane są organizacje pozarządowe są stowarzyszenia i fundacje.

W 2019 roku na terenie gminy Piekoszów zarejestrowanych były 33 stowarzyszenia i organizacje społeczne, trzy spółdzielnie oraz trzy fundacje. Aby móc porównać liczbę organizacji pozarządowych w różnych jednostkach terytorialnych, należy podać ich ilość w przeliczeniu na stałą liczbę ludności, w tym przypadku tysięcy mieszkańców. Analizując potencjał gminy Piekoszów należy zauważyć, że w całym analizowanym czteroletnim przedziale czasu, statystycznie w gminie było mniej organizacji pozarządowych niż w kraju, województwie czy też powiecie kieleckim.

Tabela 17. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców

Rok	2016	2017	2018	2019
Polska	3,68	3,85	3,68	3,83
Województwo Świętokrzyskie	3,44	3,60	3,54	3,70
Powiat Kielecki	3,01	3,14	3,14	3,24
Gmina Piekoszów	1,90	2,01	2,00	2,18

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Porównując rok 2019 z 2016 można zauważyć wzrost liczby podmiotów tzw. III sektora w przeliczeniu na liczbę mieszkańców. Liczba organizacji pozarządowych nie przekłada się na aktywność tych jednostek, które czasami charakteryzują się niską skutecznością w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania. Niestety nie we wszystkich sołectwach gminy Piekoszów zarejestrowane są organizacje pozarządowe. Taka sytuacja jednakże nie oznacza, że na takim obszarze nie jest prowadzona działalność społeczna. Uzupełnieniem stowarzyszeń, w tym Ochotniczych Straży Pożarnych są również tzw. grupy nieformalne, czyli np. koła gospodyń wiejskich. Działają one lokalnie, bardzo często w środowisku wiejskim i skupiają wokół siebie osoby o podobnych zainteresowaniach.

2.10. Analiza SWOT

Jedną z podstawowych metod analizy strategicznej jest analiza SWOT, która polega na ustaleniu silnych i słabych stron zasobów własnych gminy oraz szans i zagrożeń związanych z jej otoczeniem.

W dniu 30 października, w sali konferencyjnej Gminnego Ośrodka Pomocy w Piekoszowie odbyło się międzyinstytucjonalne spotkanie warsztatowe, na którym pracowano nad analizą SWOT obszaru pomocy społecznej gminy. W pierwszym etapie wskazano czynniki w ramach

mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. Następnie każdemu czynnikowi przypisano wartość liczbową w skali od 1 do 5 określającą wagę danego czynnika.

Mocne strony	Ocena
Zaangażowanie pracowników w realizację kampanii społecznych	4,67
Współpraca międzyinstytucjonalna m.in. GOPS-Policja	4,56
Funkcjonujący Środowiskowy Dom Samopomocy (wraz z dojazdem dla podopiecznych)	4,44
Klub Seniora (z dowozem seniorów)	4,44
Żłobek Gminny	4,44
Dom Samotnej Matki na terenie gminy	4,56
Lokale aktywizujące przy Caritasie	3,56
Dom Pomocy Społecznej	4,67
Place zabaw i siłownie plenerowe	3,78
Świetlice wiejskie jako filie BCK (Szczukowice, Brynica, Zajączków, Wincentów, Piekoszów)	3,56
Dom dla Niepełnosprawnych w Piekoszowie	4,56
Zakład Opiekuńczo-Leczniczy	4,33
Szkoła z klasami integracyjnymi (w Micigoździe)	4,44
Stowarzyszenie na rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej "Razem"	4,11
Doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych	4,56
Punkt Przyjęcia Interesantów przez Policję	4,44
Punkt Konsultacyjny przy GKRPA	4,33
Pomoc prawna i psychologiczna - raz w miesiącu przy GOPS-ie	3,89
Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej	4,11
Modernizacja szkół (termomodernizacja, sale informatyczne, interaktywne sale j. angielskiego)	4,22
Doposażone szkoły w pomoce interaktywne - w zależności od wieku i potrzeb podopiecznych	4,22
Zwiększenie zakresu pomocy pedagogiczno-psychologicznej - większa liczba godzin specjalistycznych logopedycznych i korekcyjno-kompensacyjnych	4,22
Nauczyciele współorganizujący kształcenie na rzecz dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego	4,22
Większe zaangażowanie rodziców w sprawy kształcenia specjalnego dzieci	4,33
Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	4,44
Bardzo dobra dostępność do placówek oświatowych - rozbudowana baza placówek oświatowych	3,67
Przedszkola przy każdej szkole	4,11
Sprawnie funkcjonujące OSP	3,67
Kluby sportowe np. Astra Piekoszów z grupami dziecięcymi	3,89
Baza do zajęć sportowych np. Dzieci z gminy mają bardzo dobre osiągnięcia sportowe np. w karate	4,11
Duża dostępność do obiektów kultu religijnego	3,33
Klub AA przy Kościele w Łosienku	3,56
Aktywne działalność stowarzyszeń	3,33
Koła Gospodyń Wiejskich	3,22
Ścieżki edukacyjne na terenie gminy	3,67

Atrakcje turystyczne w tym zabytki, szlaki turystyczne	4,00
Strefa przemysłowa - nowe miejsca pracy w ramach SSE Starachowice	4,00
Klasy sportowe, klasy dwujęzyczne	3,78
Erasmus +	3,22
Dożywianie dzieci np. Stołówka przy każdej szkole, programy na dożywianie	4,33
Pracownia ceramiczna dla dzieci i seniorów	3,33
Zespół Asysty Rodziny	3,56
Liczebny i sprawnie funkcjonujący Zespół Interdyscyplinarny	4,22
Asystent Osoby Niepełnosprawnej	4,44
Na terenie gminy są miejsca pracy dla osób odbywających karę pozbawienia wolności	3,11
Wymiana oświetlenia na LED - poprawa bezpieczeństwa	3,22
Specjalizacje kadry, doksztalcanie	4,00
Bliska odległość do miasta wojewódzkiego	3,67
Dostęp do usług medycznych (pediatra, kardiolog, okulista, stomatolog, protetyk)	4,00
Dostęp do obiektów użyteczności publicznej (obiekty zlokalizowane w bliskiej odległości w centrum)	4,00
Średnia ocena	4,01

Słabe strony	Ocena
Brak lokali i mieszkań chronionych	4,00
Brak jednostki policji na terenie gminy	4,67
Brak mieszkań socjalnych	4,22
Słabe skomunikowanie gminy: sołectwa - Piekoszów	3,00
Brak gminnego DPSu, brak miejsc w DPSach	4,44
Brak wydziału komunikacyjnego	3,00
Brak filii PUP	3,22
Brak Punktu Konsultacyjnego przy GOPSiE	4,00
Brak zaplecza lokalowego gminy np. na potrzeby klubu seniora	3,00
Złe warunki lokalowe i niewystarczająca liczb miejsc w Środowiskowym Domu Samopomocy	3,44
Brak obiektów sportowych np. Orlików, ścieżek rowerowych	3,44
Brak specjalistów w ośrodku zdrowia na NFZ	3,78
Dziki wysypiska śmieci	3,44
Brak pełnego skanalizowania gminy co przekłada się na miejscami niską jakość powietrza	3,33
Brak miejsc rekreacyjno - wypoczynkowych	3,44
Zły stan techniczny placów zabaw i siłowni	3,89
Brak szacunku do ekologii	3,44
Brak ciągłości działań w pomocy sąsiedzkiej dla osób niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania	3,22
Niewystarczający przepływ informacji między instytucjami	3,33
Niewystarczająca ilość usług opiekuńczych	3,33
Brak świetlic socjo-terapeutycznych	3,67
Średnia ocena	3,59

Szanse	Ocena
Nowa perspektywa finansowa - nowe zewnętrzne środki finansowe	4,89
Większy dostęp do nowoczesnych środków komunikowania się	4,22
Wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie uzależnień	4,44
Kampanie profilaktyczne na szczeblu krajowym	4,33
Podniesienie jakości życia mieszkańców	4,67
Wzrost liczby mieszkańców gminy	4,44
Wydłużający się okres aktywności społecznej i fizycznej	4,44
Mobilność zawodowa sprzyjająca podejmowaniu pracy poza miejscem zamieszkania	4,00
Obniżenie bezrobocia	4,44
Rozwój wolontariatu	4,56
Średnia ocena	4,44

Zagrożenia	Ocena
Ograniczenia prawne uniemożliwiające realną pomoc	3,78
Konieczność posiadania wykształcenia wyższego kierunkowego spowoduje deficyt wśród pracowników socjalnych w przyszłości	3,56
Brak zainteresowania zawodem (m.in. nieatrakcyjne wynagrodzenia w pomocy społecznej)	4,00
Starzejące się społeczeństwo (kwestia ekonomiczna, zdrowotna, socjalna, opiekuńcza, aktywizacja)	3,44
Roszczeniowe podejście klientów pomocy społecznej, rodziców, nadopiekuńczość rodziców względem dzieci	3,89
Cyberprzemoc	3,78
Agresja w mediach przenosząca się na codzienne życie (np. niebezpieczne treści w Internecie)	4,00
Wypalenie zawodowe	3,44
Brak stabilizacji przepisów prawa	3,33
Osoby bezrobotne chcą pozostać bez pracy, wielopokoleniowa bezradność	3,89
Uzależnienie dzieci, młodzieży od technologii	3,89
Przerzucenie odpowiedzialności finansowej ze szczebla rządowego na samorządowy	3,89
Średnia ocena	3,74

Uczestnicy warsztatu strategicznego wskazali 50 czynników pozytywnie warunkujących politykę społeczną w gminie Piekoszów. Wśród plusów pojawiły się zarówno aspekty związane z infrastrukturą, zarówno tą gminną jak i prywatną/społeczną oraz kapitałem społecznym. Z kwestii infrastrukturalnych najwyżej oceniono fakt, że w Piekoszowie znajduje się Dom Pomocy Społecznej, Dom Samotnej Matki, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz Punkt Przyjęć Interesantów przez Policję. Warty odnotowania jest fakt, iż o ile wysoko oceniono fakt że Policjanci dyżurują w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej

w Piekoszowie, tak brak jednostki policji w gminie został najwyżej oceniony spośród wszystkich słabych stron. Podobna sytuacja ma się z Domem Pomocy Społecznej: jego obecność na terenie gminy jest pożądana i doceniana, ale jednocześnie ciągle istnieje potrzeba tworzenia kolejnych miejsc. Jako kolejne słabe strony wskazano brak lokali i mieszkań chronionych, mieszkań socjalnych oraz punktu konsultacyjnego funkcjonującego na stałe przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej.

Bardzo wysoko w mocnych stronach gminy wskazano kwestie związane z kapitałem społecznym: zaangażowanie pracowników w realizację kampanii społecznych, doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, współpracę międzyinstytucjonalną.

Jako największe szanse rozwojowe wskazano nową perspektywę finansową, podniesienie jakości życia mieszkańców oraz rozwój wolontariatu. Wszystkie wskazane zagrożenia zostały ocenione między 3,33 a 4,00. Ocena ta połączona z wykwalifikowaną i zaangażowaną kadrą daje podstawy do przypuszczeń, że w najbliższych latach system opieki społecznej w gminie Piekoszów będzie skupiony na osiągnięciu celu głównego, wykorzystując nadarzające się szanse aby zminimalizować słabe strony.

3. Lokalne problemy społeczne

Poprzez problem społeczny należy rozumieć niekorzystne zjawisko dla danej społeczności, oceniane przez tą społeczność jako niepożądane, niebezpieczne oraz konieczne do wyeliminowania. Wśród najpowszechniejszych problemów społecznych należy zaliczyć: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, uzależnienia itp.

3.1. Analiza metodą Pareto-Lorenza

Niniejsza analiza oparta jest na zasadzie, według której często tylko kilka składników wpływa na większość skutków. Ogólnie rzecz ujmując można stwierdzić, iż niewielka liczba przyczyn odpowiada za większość występujących zjawisk. Skorygowaniem tych czynników można w skali ogółu znacznie poprawić jakość całego zjawiska, dlatego niezwykle istotnym jest ich identyfikacja, aby nie marnować zbędnych potencjałów na małoistotne przyczyny. Diagram Pareto-Lorenza nazywany jest również metodą ABC lub prawem 20-80. Zasada Pareto

umożliwia znalezienie 20% przyczyn przynoszących 80% strat. Podane wartości procentowe są umowne, gdyż równie dobrze może chodzić np. o proporcję 70-30. Analiza ABC jest metodą porządkowania i grupowania elementów analizowanych zbiorów ze względu na wybrane kryterium. W wyniku grupowania elementy grupy A mają największą wartość, natomiast grupy C marginalne znaczenie.

Przy użyciu metody Pareto-Lorenza można wskazać kilka głównych przyczyn, z powodu których przyznawana jest pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piekoszowie. To właśnie te przyczyny są najbardziej istotne dla kwestii pomocy społecznej. Należy jednak mieć na uwadze, że korzystając z tej metody opieramy się tylko i wyłącznie na danych statystycznych wygenerowanych przez system pomocy społecznej.

Tabela 18. Problemy społeczne w latach 2017-2019 według zestawienia Pareto-Lorenza

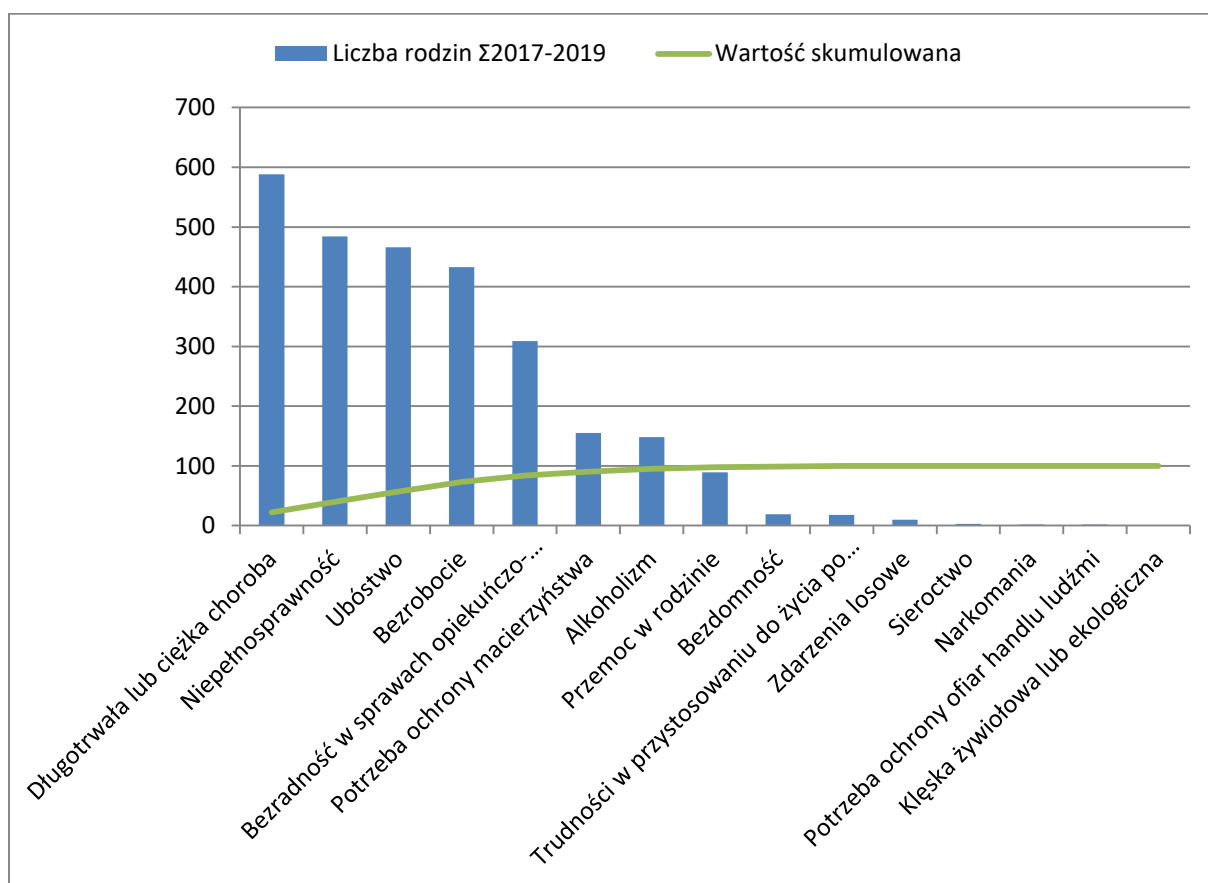
Powód	Liczba rodzin Σ2017-2019	Udział w populacji (%)	Wartość skumulowana (%)	Kategoria
Długotrwała lub ciężka choroba	588	21,56	22	A
Niepełnosprawność	484	17,75	40	
Ubóstwo	466	17,09	57	
Bezrobocie	433	15,88	73	
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	309	11,33	84	B
Potrzeba ochrony macierzyństwa	155	5,68	90	
Alkoholizm	148	5,43	95	
Przemoc w rodzinie	89	3,26	98	
Bezdomność	19	0,70	99	C
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z ZK	18	0,66	100	
Zdarzenia losowe	10	0,37	100	
Sieroctwo	3	0,11	100	
Narkomania	2	0,07	100	
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	2	0,07	100	
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	1	0,04	100	

Źródło. Opracowanie własne.

Wyniki analizy metodą Pareto-Lorenzo prezentowane powinny być za pomocą diagramu składającego się z dwóch głównych części.

- wykres słupkowy – histogram uszeregowany w porządku malejącym.
- wykres liniowy – prezentuje skumulowany procentowy udział przyczyn przyznania pomocy.

Wykres 17. Graficzna prezentacja problemów społecznych metodą Pareto-Lorenzo

Źródło. Opracowanie własne.

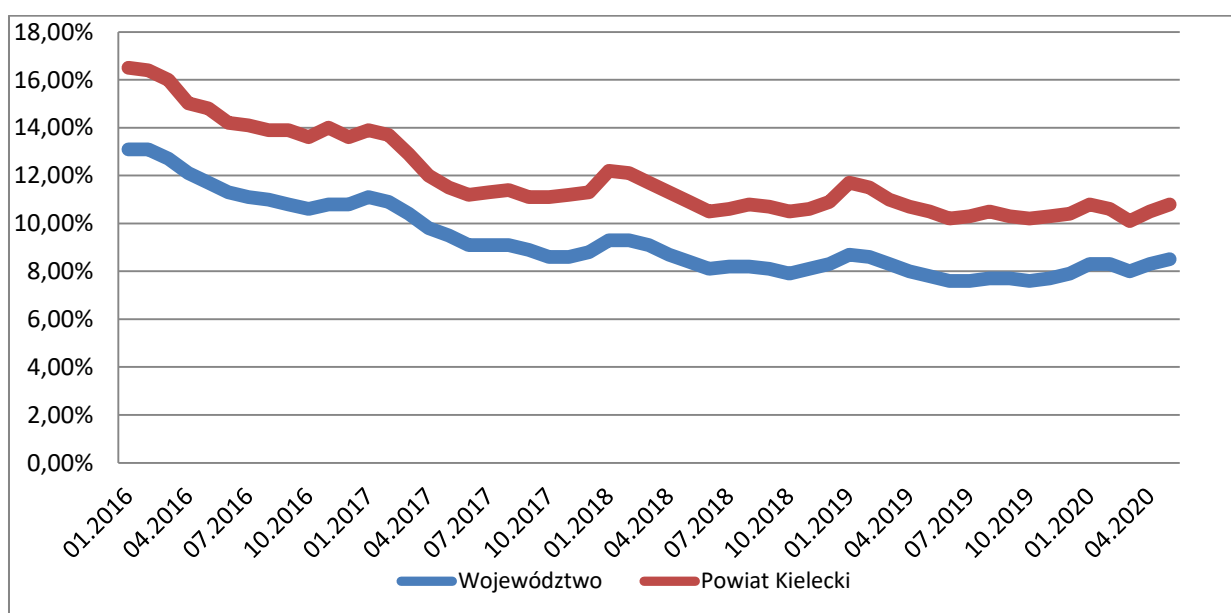
Na powyższym wykresie widać, iż cztery pierwsze powody przyznawania pomocy, tj. długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, ubóstwo oraz bezrobocie odpowiadają za 73% wszystkich przyczyn. To właśnie te problemy społeczne należy uznać jako dominujące w gminie Piekoszów. Dołączając do tego cztery kolejne powody przyznania pomocy tj. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, potrzebę ochrony macierzyństwa, alkoholizm oraz przemoc w rodzinie otrzymujemy łącznie 98% wszystkich przypadków. Pozostałe czynniki mają zatem znaczenie marginalne.

3.2. Bezrobocie

Istotnym problemem społeczno-gospodarczym występującym na terenie całego województwa świętokrzyskiego jest bezrobocie. Jest to zjawisko trudne do zmierzenia. Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego, przez co część osób pozostająca bez pracy nie jest ujęta. Z drugiej strony zdarzają się przypadki wpisania w szereg bezrobotnych osób, które wykonują pracę zawodową w tzw. „szarej strefie”, czyli bez płacenia podatków. Należy też pamiętać, że istnienie dużej liczby bezrobotnych pogarsza sytuację osób zatrudnionych, co przejawia się tym, że często są oni zmuszani do gorszych warunków pracy, a także do zawierania mniej korzystnych umów o pracę. W teorii ekonomii funkcjonuje również pojęcie naturalnej stopy bezrobocia, która informuje, jaka część siły roboczej nie chce podjąć pracy za wynagrodzenie płacone w momencie równowagi na rynku pracy. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia są wskaźnikami pokazującymi stan bezrobocia na określony moment. W poszczególnych krajach do ustalania liczby bezrobotnych stosowane są różne metody. W Polsce podstawą szacunków są dane urzędów pracy oparte o rejestr osób bezrobotnych.

Na koniec 2019 roku stopa bezrobocia w powiecie kieleckim wyniosła 10,4% i była większa o 2,5 punktu procentowego (p.p.) od poziomu bezrobocia w województwie świętokrzyskim.

Wykres 18 . Stopa bezrobocia w powiecie kieleckim oraz województwie świętokrzyskim

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Kielcach.

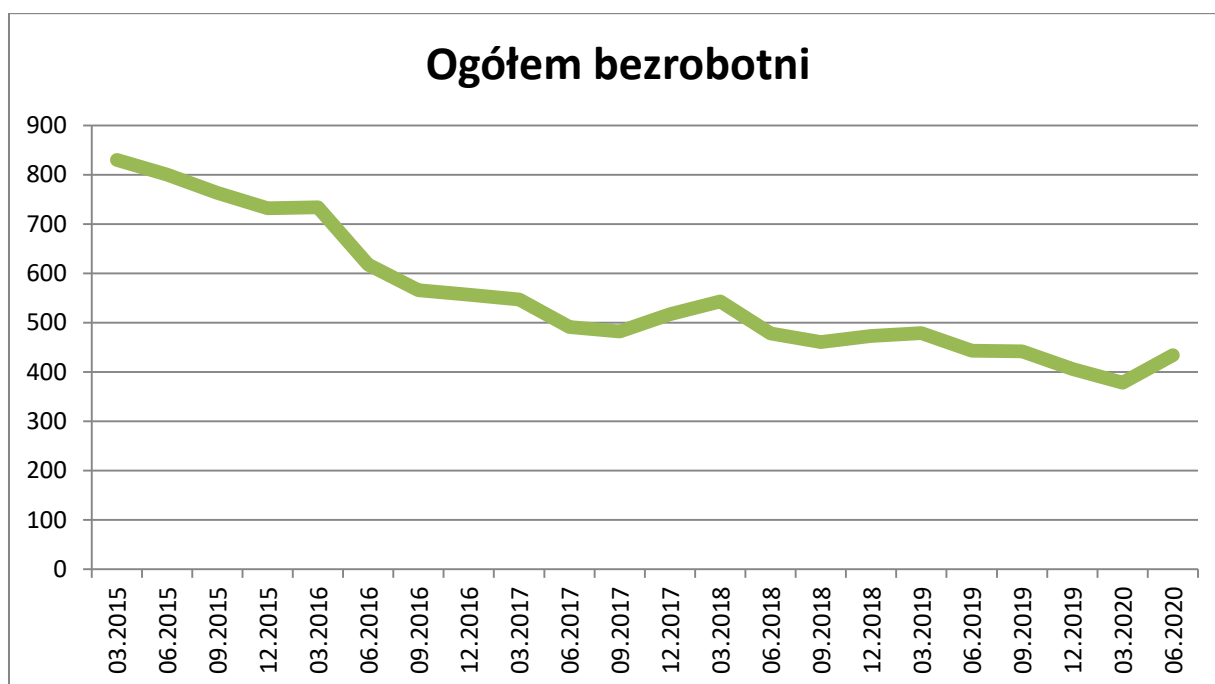
W przeciągu pięciu ostatnich lat zauważalny jest znaczny spadek bezrobocia w regionie. Z powyższego wykresu widać powiązanie stopy bezrobocia w powiecie oraz w województwie. Jest to naturalne zjawisko, ponieważ bezrobocie jest skomplikowanym problemem społecznym, na który wpływ ma ogólna sytuacja ekonomiczna kraju. Wywołuje ono negatywne skutki zarówno ekonomiczne, jak i społeczne. Makroekonomiczne skutki bezrobocia dotyczą utraconej produkcji w gospodarce w rezultacie niepełnego wykorzystania siły roboczej oraz pogorszenia stanu budżetu państwa w wyniku zmniejszenia przychodów budżetowych z tytułu podatków oraz zwiększenia wydatków na zasiłki i inne formy pomocy społecznej. Mikroekonomiczne skutki bezrobocia polegają na pogorszeniu sytuacji materialnej bezrobotnych i ich rodzin w okresie pozostawania bez pracy. Analizując makrospołeczne skutki bezrobocia, należy pamiętać o istnieniu bezrobotnych nie zawsze zarejestrowanych przez rejonowe urzędy pracy (są to przeważnie kobiety i młodzież, nie mający żadnego zatrudnienia).

Bezrobocie jest również istotnym elementem polityki społecznej, w każdym państwie, w którym gospodarka oparta jest o mechanizm wolnorynkowy. Utrzymujące się przez dłuższy czas bezrobocie powoduje napięcia społeczne.

W gminie Piekoszów na koniec 2019 roku zarejestrowanych było 458 osób bezrobotnych, co stanowiło najniższy rezultat od początku analizowanego okresu. W przeciągu kolejnego pół roku liczba osób bezrobotnych wzrosła o 86 osób (19%), miało to związek z epidemią koronawirusa i w jego następstwie spowolnieniem gospodarki.

W przypadku gminy Piekoszów zauważalne są okresowe wahania liczby osób bezrobotnych związane z sezonowością niektórych branż (np. budownictwa, rolnictwa), co odpowiada charakterowi gminy. Szczegółowy przebieg poziomu bezrobocia na terenie gminy prezentuje poniższy wykres.

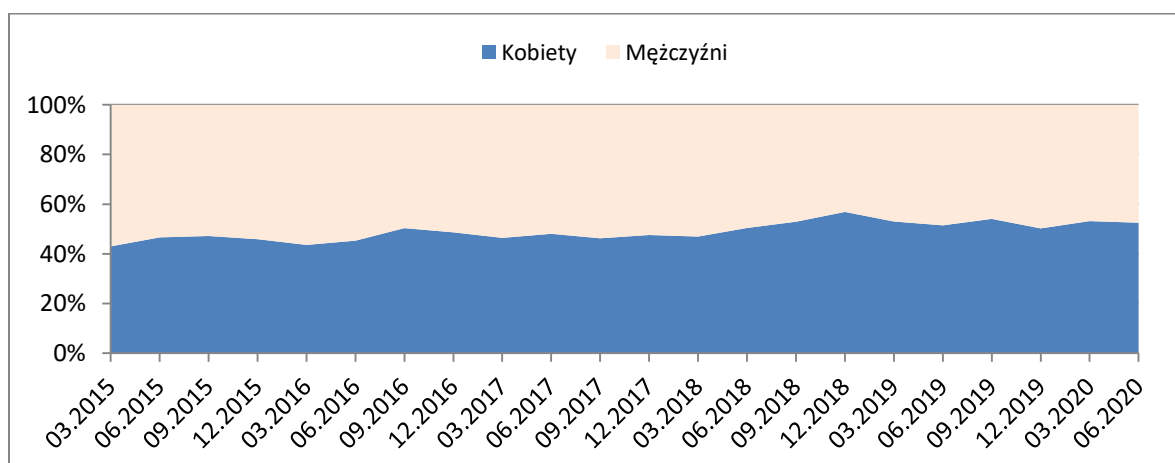
Wykres 19. Osoby bezrobotne w gminie Piekoszów w latach 2015-2019

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Kielcach.

Współczynnik feminizacji w gminie Piekoszów wynosi 104. Oznacza to, iż na 100 mężczyzn przypadają 104 kobiety. Zależność ta jest również widoczna w strukturze bezrobotnych mieszkańców gminy Piekoszów. Od połowy 2017 roku to właśnie kobiety stanowią większą liczbę osób bezrobotnych.

Wykres 20. Bezrobocie na terenie gminy Piekoszów w podziale na płeć

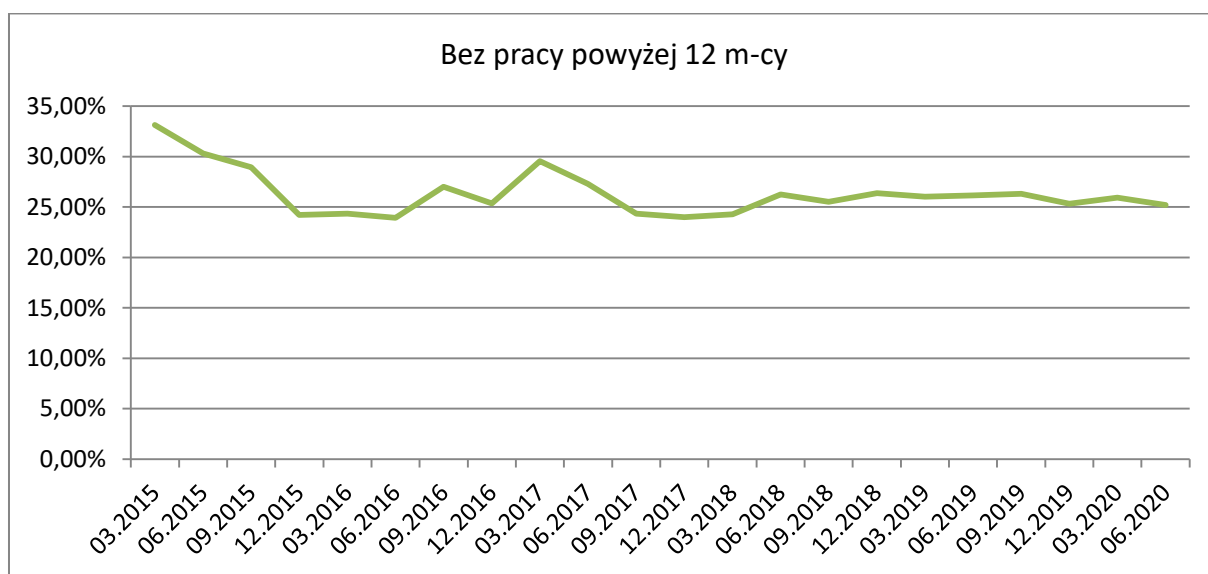

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Kielcach.

Bezrobocie bezpośrednio dotyka osobę pozostającą bez pracy, ale w sposób pośredni cała rodzina odczuwa skutki tego problemu. Zjawisko to wiąże się często z obniżeniem stopy życiowej rodziny oraz niejednokrotnie, jest nierozdzielnie powiązane z innymi problemami,

takimi jak np. ubóstwo, alkoholizm, przemoc w rodzinie itp. Przedłużający się okres bezrobocia może te zjawiska dodatkowo nasilać. Początkowy szok spowodowany zwolnieniem z pracy zastępowany jest niejednokrotnie krótką fazą optymizmu i wiary w znalezienie nowego zatrudnienia, a następnie okresem pesymizmu i utraty nadziei. Ostatecznie długotrwałe bezrobocie prowadzi do bezradności co może mieć w dłuższej perspektywie destrukcyjny wpływ na funkcjonowanie rodziny. W gminie Piekoszów w całym analizowanym okresie czasu osoby pozostające przynajmniej rok bez pracy stanowiły od 24% do nawet 30% wszystkich osób bezrobotnych.

Wykres 21. Udział osób długotrwałe bezrobotnych wśród wszystkich bezrobotnych

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Kielcach.

Bezrobocie należy również rozpatrywać w kategorii problemów ekonomicznych, ponieważ powoduje problemy finansowe, kłopoty w spłatach kredytu i zadłużenia osoby bezrobotnej, która często popada w prawdziwą pętlę kredytową. Z pomocy finansowej Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach wypłacanej w formie zasiłku mógł skorzystać niewielki odsetek bezrobotnych. Jedynie średnio 23,10% osób pozostająca bez pracy w latach 2015-2019 otrzymywała z tego tytułu wsparcie z urzędu pracy.

Dodatkowo Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie udzielał wsparcia mieszkańcom gminy z powodu bezrobocia. W 2019 roku z pomocy skorzystało 95 rodzin, czyli o 19 mniej niż w 2017 roku. Wraz ze spadkiem bezrobocia zmniejsza się też udział osób

bezrobotnych wśród beneficjentów pomocy społecznej. W 2014 roku wskaźnik ten wynosił 66%, natomiast w 2019 – 46%.

3.3. Ubóstwo

Ubóstwo w ujęciu ekonomicznym oznacza stały brak dostatecznych środków materialnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb społecznych jednostki. Według definicji Organizacji Narodów Zjednoczonych wiąże się z ograniczeniem wyboru i szans życiowych. Narusza ludzką godność oraz uniemożliwia skuteczne uczestnictwo w społeczeństwie, poprzez wykluczenie jednostek i rodzin ze społeczności lokalnych. Ubóstwo często wiąże się z innymi czynnikami patologicznymi jakimi są alkoholizm, narkomania, zaniedbywanie w opiece i wychowaniu oraz przemoc. Do grup szczególnie zagrożonych należy zaliczyć rodziny, których członkowie nie mają stałych zarobkowych źródeł dochodów, innych niż renta lub emerytura. Problem ubóstwa jest jedną z najważniejszych kwestii polityki społecznej w krajach Unii Europejskiej.

Według Indeksu Wewnątrzregionalnego Zagrożenia Ubóstwem w województwie świętokrzyskim opublikowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w 2019 roku, powiat kielecki charakteryzuje się średnim poziomem zagrożenia ubóstwem. Jako przyczyny ubóstwa w województwie świętokrzyskim wskazane są następujące przyczyny:

- niski stopień urbanizacji,
- wyższa stopa bezrobocia w odniesieniu do kraju,
- struktura gospodarki regionu z dominującymi mało efektywnymi działaniami produkcji,
- proces depopulacji wzmocniony niekorzystnymi trendami demograficznymi,
- przeciętny dochód na jednego mieszkańca poniżej średniej krajowej,
- znaczący odsetek osób pracujących w rolnictwie,
- rozdrobnienie gospodarstw rolnych,
- utrzymujący się na stałym poziomie odsetek rodzin wielodzietnych i rodzin niepełnych otrzymujących pomoc społeczną.

Wszystkie te czynniki powodują, że województwo świętokrzyskie od lat należy do najbiedniejszych regionów w Polsce, a co za tym idzie również powiat kielecki oraz gmina Piekoszów.

Według tego opracowania, wskaźnik deprivacji lokalnej wyrażający stosunek liczby osób w rodzinach otrzymujących świadczenia pieniężne z pomocy społecznej w przeliczeniu na każde 1000 mieszkańców w gminie Piekoszów wynosił 36,90 i był o 13,22 niższy niż średnia dla powiatu kieleckiego. Niższy wskaźnik jest jedynie w gminach Strawczyn, Chęciny i Morawica.

Tabela 19. Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2018 roku w powiecie kieleckim

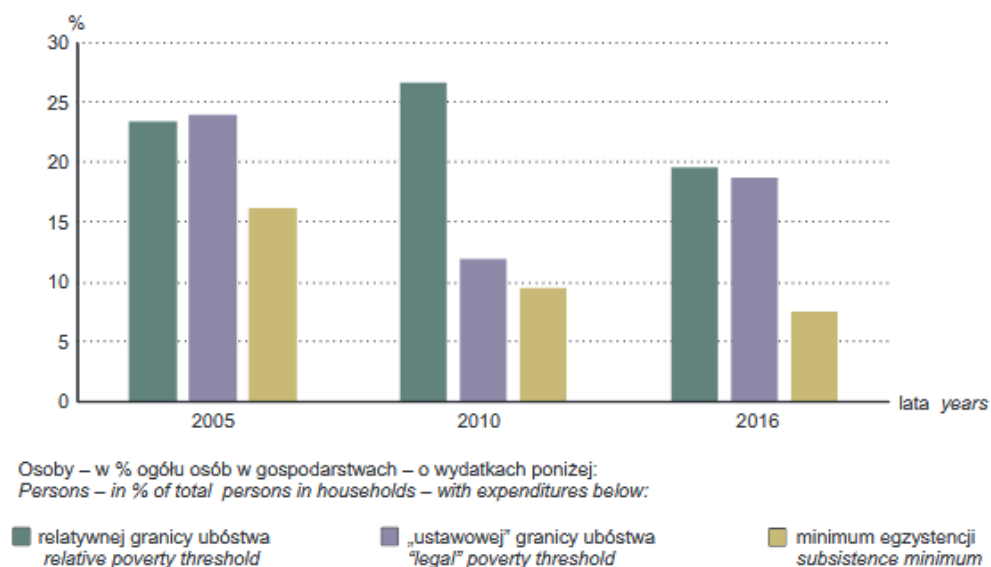
POWIAT KIELECKI		
1.	Bieliny	69,25
2.	Bodzentyn	56,62
3.	Chęciny	29,28
4.	Chmielnik	39,84
5.	Daleszyce	59,15
6.	Górno	71,05
7.	Łagów	48,12
8.	Łopuszno	43,97
9.	Masłów	69,74
10.	Miedziana Góra	39,99
11.	Mniów	41,03
12.	Morawica	33,86
13.	Nowa Słupia	76,37
14.	Piekoszów	36,90
15.	Pierzchnica	61,90
16.	Raków	82,55
17.	Sitkówka-Nowiny	66,11
18.	Strawczyn	28,48
19.	Zagnańsk	40,51
		Średnia: 50,12

Źródło. Indeks Wewnętrzny Regionalnego Zagrożenia Ubóstwem w Województwie Świętokrzyskim.

W polskim ustawodawstwie istnieją różne definicje ubóstwa. Zgodnie z opracowaniem Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej, o biedzie w sensie absolutnym, mówimy w przypadku kiedy uzyskiwane dochody umożliwiają tylko zaspokojenie niezbędnych potrzeb biologicznych pozwalających tylko na utrzymanie przy życiu. Istnieje także tzw. ustawowa granica ubóstwa, ustalona przez wysokość dochodu upoważniającego osoby i rodziny, które takiego dochodu nie osiągają do ubiegania się o pomoc społeczną. Ubóstwo może być pojmowane w sposób względny, w takim przypadku linią ubóstwa jest dochód relatywizowany do standardu materialnego danego społeczeństwa.

Rysunek 3. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem w woj. świętokrzyskim

WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
AT-RISK OF POVERTY RATES IN HOUSEHOLDS

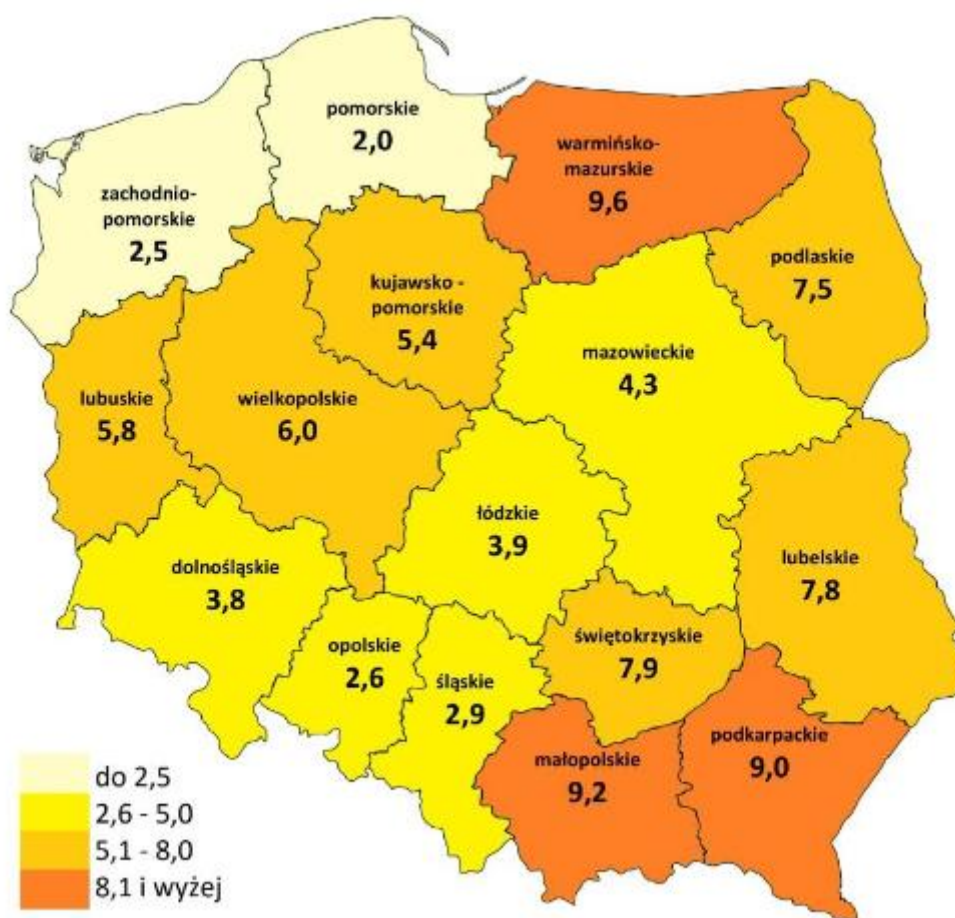
Źródło. Urząd Statystyczny w Kielcach.

Z powyższej ilustracji, opracowanej przez Urząd Statystyczny w Kielcach wynika, że w ciągu ostatniej dekady niemal dwukrotnie zmniejszył się odsetek mieszkańców województwa świętokrzyskiego których dochód nie zapewnia minimum egzystencji.

Również opracowanie sygnałne Głównego Urzędu Statystycznego na temat *Zasięgu ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2019 roku* potwierdza wcześniejsze ustalenia. Województwami o najwyższej stopie ubóstwa były województwa: warmińsko-mazurskie, małopolskie, podkarpackie oraz świętokrzyskie. Należy jednak odnotować znaczący spadek zasięgu ubóstwa skrajnego oraz ubóstwa relatywnego. Znaczący spadek zasięgu ubóstwa

zaobserwowano zwłaszcza wśród rodzin wielodzietnych, gospodarstw domowych z osobami niepełnosprawnymi oraz gospodarstw z głową rodziny o niskim stopniu wykształcenia. Pomimo poprawy sytuacji, grupy te ciągle należą do najbardziej zagrożonych ubóstwem. W opracowaniu Głównego Urzędu Statystycznego jako czynniki przyczyniające się do spadku zasięgu bezrobocia wymieniono: wzrost wynagrodzeń, spadek bezrobocia oraz wprowadzenie świadczenia wychowawczego oraz Programu Rodzina 500 plus.

Rysunek 4. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2018 roku wg województw (w % osób w gospodarstwach domowych)

Źródło. „Indeks Wewnętrzny regionalnego zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim” Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Według tego opracowania czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i jej rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne oraz osoby utrzymujące się z tzw. „innych niezarobkowych źródeł”.

Tabela 20. Liczba rodzin którym przyznano wsparcie z powodu ubóstwa w latach 2015-2019 przez GOPS w Piekoszowie

	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin	167	168	173	155	138

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2015-2019.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piekoszowie wynika, że pomoc z tytułu ubóstwa najczęściej przyznawana jest rodzinom jednoosobowym (73% wszystkich przypadków w roku 2019).

3.4. Niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba

Długotrwała choroba bardzo często bywa przyczyną trudnej sytuacji życiowej osoby oraz rodziny. Najczęściej problem ten dotyczy osób starszych, ale zdarzają się również przypadki chorób nawet wśród osób w młodym wieku. Za długotrwałą chorobę należy uznać dolegliwość bądź stan patologiczny, który utrzymuje się przez dłuższy czas i który będzie nadal trwał. Charakteryzuje się ona długotrwałością, przebiegiem łagodniejszym niż w przypadku stanu ostrego, pogorszeniem sprawności, nieodwracalnością zmian patologicznych oraz następstwami psychospołecznymi.

Niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba niejednokrotnie są ze sobą ściśle powiązane. W modelu medycznym za niepełnosprawność uznaje się bowiem bezpośrednią konsekwencję choroby lub uszkodzenia. Zgodnie z modelem społecznym, niepełnosprawność powstaje w skutek ograniczeń, jakich doznają osoby nią dotknięte w środowisku zamieszkania.

Według Światowej Organizacji Zdrowia za osobę niepełnosprawną uznaje się taką, która nie może samodzielnie, częściowo bądź całkowicie zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności fizycznej lub psychicznej.

Niepełnosprawność jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym, w niniejszej Strategii szczególnie uwzględnione zostaną płaszczyzny: psychologiczna i społeczna. Już sam fakt uszkodzenia funkcji życiowych znacząco utrudnia, a niekiedy wręcz uniemożliwia wykonywanie zadań społecznych, co jest powodem pogłębiania stanu izolacji psychicznej. Osoby

niepełnosprawne niemal każdego dnia borykają się ze skutkami barier architektonicznych, transportowych i komunikacyjnych.

Problemy zdrowotne nasilają się z wiekiem człowieka, dlatego też, wraz ze starzeniem się społeczeństwa problem niepełnosprawności będzie narastał. Konieczne będą zatem większe nakłady na zapewnienie tym ludziom opieki, rehabilitacji oraz integracji z resztą społeczności. Biorąc pod uwagę prognozy demograficzne, przewidujące wydłużenie życia można spodziewać się w przyszłości, że wzrośnie udział świadczeń udzielanych w ramach pomocy społecznej, które podyktowane są długotrwałą chorobą lub niepełnosprawnością.

Tabela 21. Rodziny korzystające z wsparcia pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby

Rok	2017	2018	2019
Powód przyznania pomocy	niepełnosprawność		
Liczba rodzin	159	163	162
Powód przyznania pomocy	długotrwała lub ciężka choroba		
Liczba rodzin	195	187	206

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

W przeciągu analizowanego trzyletniego przedziału czasu liczba rodzin, które otrzymały wsparcie z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piekoszowie z powodu niepełnosprawności bądź długotrwałej lub ciężkiej choroby utrzymywała się na zbliżonym poziomie.

Ustawa o pomocy społecznej określa, jakie zadania są realizowane na szczeblu gminy i powiatu. Podzielone są na świadczenia o charakterze finansowym, rzeczowym i usługowym. Wśród świadczeń z pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych oraz biernych zawodowo z powodu wieku, przewidziany jest zasiłek stały. Kolejną z form pomocy jest wypłata zasiłku okresowego z powodu niepełnosprawności bądź z tytułu długotrwałej choroby. Okres na jaki przyznawany jest zasiłek okresowy uzależniony jest od indywidualnej sytuacji osoby czy rodziny. Określa go Ośrodek Pomocy Społecznej właściwy dla miejsca zamieszkania, na podstawie wywiadu środowiskowego.

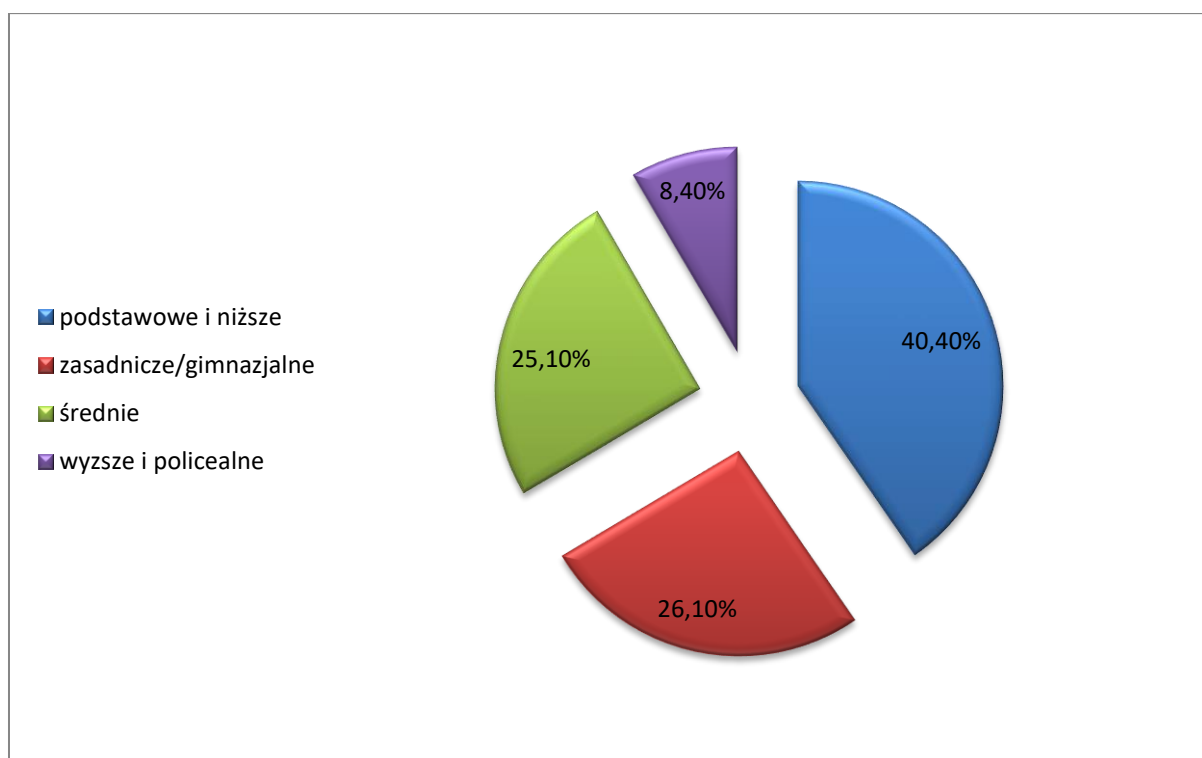
Tabela 22. Liczba osób, którym przyznano pomoc w formie zasiłku okresowego z tytułu niepełnosprawności bądź długotrwałej choroby

	2017	2018	2019
Niepełnosprawność	11	73	22
Długotrwała choroba	27	32	26

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Piekoszowie.

Według Raportu z Diagnozy Społecznej 2009, zaledwie 8,4% niepełnosprawnych mieszkańców województwa świętokrzyskiego legitymuje się wykształceniem wyższym lub policealnym. Ponad 40% miało wykształcenie podstawowe lub niepełne podstawowe. Wśród pozostałych osób poziom wykształcenia rozkłada się niemal po równo.

Wykres 22. Poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020.

Na podstawie danych dostępnych są na stronie Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych można zaobserwować, iż w skali kraju, odsetek osób niepełnosprawnych posiadających wykształcenie wyższe zwiększył się z 9 % (rok 2013) do 11% (2016).

Tabela 23. Stopa bezrobocia wśród aktywnych zawodowo osób niepełnosprawnych

L.p.	Wykształcenie	Stopa bezrobocia
1.	Wyższe	10,5
2.	Policealne i średnie zawodowe	8,3
3.	Średnie ogólnokształcące	14,7
4.	Zasadnicze zawodowe	11,0
5.	Gimnazjum, podstawowe i niepełne podstawowe	18,9

Źródło. Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

Wśród osób niepełnosprawnych aktywnych zawodowo, najwięcej osób bezrobotnych legitymuje się wykształceniem podstawowym bądź niepełnym podstawowym. Jest to ogólnokrajowy trend ale ma on również odzwierciedlenie w gminie Piekoszów.

Na terenie gminy Piekoszów funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy, który jest placówką pobytu dziennego. Jego działalność skierowana jest do osób po przebyciu leczenia neurologicznym lub psychiatrycznym oraz osób niepełnosprawnych intelektualnie. Na terenie placówki znajdują się placówki: pracownia gobeliniarsko-krawiecka, humanistyczna, komputerowa, kulinarna, rękodzieła artystycznego, ruchowa. Ponadto prowadzone są zajęcia z zakresu umiejętności samoobsługi i zaradności życiowej, a także sesje terapeutyczne z psychologiem. W 2019 roku z usług środowiskowego domu samopomocy korzystało 30 osób.

Dodatkowo w Piekoszowie funkcjonuje Dom dla Niepełnosprawnych prowadzony przez Caritas Diecezji Kieleckiej.

3.5. Sytuacja osób starszych

W Polsce mamy do czynienia ze starzejącym się społeczeństwem. Jednym z powodów są postępujące zmiany społeczno-ekonomiczne, przenoszące się na wzrost stopy życiowej ludności. Osiągnięcia medycyny przyczyniają się również do wydłużenia ludzkiego życia. Trudności, z którymi spotykają się osoby starsze to między innymi:

- Sytuacja finansowa.
- Choroby oraz niepełnosprawność.

- Lokomocja.
- Wykonywanie codziennych czynności.
- Obsługa nowych technologii.
- Relacje z rodziną i innymi ludźmi, spowodowane brakiem wzajemnego zrozumienia.
- Obniżona samodzielność.

Wymienione czynniki powodują marginalizację osób starszych. Jest ona szczególnie widoczna po przekroczeniu wieku emerytalnego, co często wiąże się z eliminacją takiej osoby z jej aktywnego życia zawodowego i społecznego. W ogólnym odczuciu społeczeństwa starość często powiązana jest z niedołążnością oraz chorobą. Poczucie takie wynika między innymi z cech charakteryzujących starość, czyli spadku zdolności adaptacyjnych, nasilaniu zależności od innych osób spowodowanej postępującemu ograniczaniu samodzielności życiowej itp.

Jak wynika z wcześniejszej diagnozy demograficznej, w gminie Piekoszów rośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym wśród ogółu populacji gminy. Należy również zauważyć, że wśród osób w wieku poprodukcyjnym, największą liczbę osób stanowią kobiety (około 56%).

Według prognozy demograficznej udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców, w ciągu najbliższych 35 lat wzrośnie z obecnych 16,5% do około 26%. Wskaźnik na tak wysokim poziomie stanowić będzie bardzo duże obciążenie dla finansów gminy. Na przestrzeni najbliższych 30-40 lat, proces „starzenia się” społeczeństwa stanie się jednym z głównych problemów, z którymi będą zmagaly się samorzady, nie tylko w województwie świętokrzyskim, ale w niemal całej Polsce.

Dzisiejsze postrzeganie starości różni się od sprzed jeszcze 20 lat. Coraz więcej osób w podeszłym wieku chce jak najdłużej funkcjonować samodzielnie. Aby było to możliwe muszą zachować swoją aktywność – fizyczną i społeczną, co jest zarówno w interesie jednostki jak również całego społeczeństwa. Aktywizacja osób starszych jest zatem ważnym zadaniem władz publicznych oraz organizacji społecznych.

Ważną inicjatywą w zakresie aktywizacji seniorów było otwarcie w 2018 roku Klubu Seniora. Klub cieszy się dużym zainteresowaniem wśród tej grupy wiekowej, ponieważ jego działalność jest bardzo szeroka – oprócz ćwiczeń poprawiających aktywność fizyczną można

poćwiczyć wykonywanie rękodzieł artystycznych, grę w brydża, spotkać się ze specjalistami. Warty nadmienienia jest to, iż członkowie klubu sami chętnie biorą udział w akcjach charytatywnych. Nie wszyscy seniorzy chcą jednak brać udział w działalności klubu seniora czy innych organizacji. Dla części osób środowiskiem aktywizującym będzie zatem najbliższa rodzina. Niestety model rodziny wielopokoleniowej, w którym osoby starsze mogą liczyć na opiekę najbliższych, jest zastępowany modelem 2+1, czyli rodzice oraz jedno dziecko. Dlatego osoby odchodzące na emeryturę mają prawo czuć się osamotnieni, a powstałe zasoby czasu wolnego muszą wykorzystać w nowym, zastępczym środowisku.

Niestety, ale pomoc instytucjonalna dla osób starszych oraz ich rodzin w Polsce jest niewystarczająca. Jednym z rozwiązań jest pobyt osoby starszej w domu pomocy społecznej. Głównym problemem tej formy wsparcia jest koszt utrzymania mieszkańca domu pomocy społecznej, który często nie może zostać w całości pokryty ze świadczenia emerytalno-rentowego. W takich przypadkach koszt pobytu w domu pomocy społecznej spoczywa głównie na gminie, a w nielicznych przypadkach na członkach rodziny wskazanych w ustawie o pomocy społecznej i na jej zasadach. Konsekwencją starzenia się społeczeństwa jest wzrost zapotrzebowania na pracę z ludźmi w podeszłym wieku, co przekłada się między innymi na wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze.

Jedną z form pomocy oferowanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie jest opłacenie pobytu osoby potrzebującej w domu pomocy społecznej. Bardzo często z tego wsparcia korzystają osoby starsze i niesamodzielne.

Gmina Piekoszów przystąpiła również do ogólnopolskiej inicjatywy jaką jest Karta Seniora. Uprawnia ona osoby które ukończyły 60 lat do korzystania ze zniżek na wybrane produkty i usługi. W 2018 roku wydano 34 takie karty, a w roku kolejnym 30.

3.6. Problemy opiekuńczo-wychowawcze

Podstawową komórką społeczną jest rodzina. Zaspokaja ona potrzeby psychiczne, społeczne oraz emocjonalne swoich członków. Pełni również funkcję pierwszego środowiska wychowawczego w życiu dziecka, na które składają się między innymi struktura rodziny, jej sytuacja materialna, atmosfera wychowawcza panująca w domu, poziom wykształcenia rodziców oraz sytuacja zdrowotna.

Przyczyną złego funkcjonowania rodziny jest przeważnie bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego, który przejawia się trudnościami we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny. Objawia się to poprzez problemy w wypełnianiu ról rodzicielskich i problemy wychowawcze związane z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych.

Jednym z problemów, z którymi mogą borykać się rodziny są problemy opiekuńczo-wychowawcze. Problem ten dotyczy głównie dzieci i młodzieży, która nie ma zapewnionej należytej opieki ze strony swoich opiekunów. Jednak problem ten także dotyczy rodzin, gdzie dzieci swoim zachowaniem sprawiają tak duże kłopoty, z którymi opiekunowie nie są w stanie sami sobie poradzić.

Obowiązkiem gminy jest realizacja zadań określonych w Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa ta określa szczegółowo:

- Zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych;
- Zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków;
- Zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Wszelka pomoc powinna zmierzać do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania prawidłowych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielenie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno-ochronnych.

Tabela 24. Liczba rodzin którym udzielono pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Rok	2017	2018	2019
Liczba rodzin	114	100	95

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

W 2019 roku z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie udzielił wsparcia 95 rodzinom. Dwa lata wcześniej było to 114 rodzin.

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak uzależnienia od alkoholu i środków psychoaktywnych czy przemoc domowa.

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej mogą otrzymać wsparcie w formie asystenta rodziny. Asystentura rodziny polega na towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny bliskiej i dalszej, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Głównym celem asystentury jest zwiększenie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego. Efektem takiego działania powinno być usamodzielnienie się rodziny oraz wypełnianie roli rodzica w sposób sprzyjający bezpieczeństwu w środowisku rodzinnym oraz umożliwiający rozwój dziecka. Aby to osiągnąć niezbędnym jest aktywny udział rodziny podczas każdego etapu metodycznego działania od oceny wstępnej, przez układanie planu pracy i jego realizację po ocenę końcową. Prace powinny być indywidualnie dopasowane do możliwości i kontekstu życia rodziny objętej wsparciem.

Ustawa z 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa w jednym akcie prawnym zarówno zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, jak i zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, traktując je, jako dopełniające się i wzajemnie powiązane. W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Piekoszowie zatrudnionych było trzech asystentów rodziny.

Potencjalne działania podejmowane w ramach asystentury ukierunkowane są na wspieranie środowiska rodzinnego oraz profilaktykę ustrzegającą przed wystąpieniem sytuacji kryzysowej, której konsekwencją jest przymus opuszczenia przez dziecko własnej rodziny. W 2019 roku wsparciem asystenta objętych było 36 rodzin, przy 41 w roku poprzedzającym.

Jednym z zadań wynikających z ustawy o pieczy zastępczej jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej. Nie jest to jednak równoznaczne z rozwiązaniem problemu

rodziny. Jest jedynie formą przejściową, mającą na celu zabezpieczenie dziecka podstawowych warunków. Więzy rodzinne oraz emocjonalny stosunek dziecka do środowiska lokalnego jest motywatorem dla rodziców, mającym na celu stworzenie warunków do prawidłowego rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej, dając tym samym szansę na jego powrót do domu.

3.7. Przemoc w rodzinie

Według Kodeksu Karnego przemoc w rodzinie zaliczana jest do kategorii przestępstw. Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, pod pojęciem tym należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny. Przemoc jest zjawiskiem niezależnym od kultury, środowiska, wyznania, wykształcenia, poziomu intelektualnego czy przynależności do grupy społecznej. Prowadzi do narażenia członków rodziny na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narusza ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powoduje szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołuje cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc może mieć postać:

- przemocy fizycznej,
- przemocy psychicznej,
- przemocy seksualnej,
- przemocy ekonomicznej.

W gestii samorządu lokalnego leży podejmowanie działań mających na celu ochronę osób dotkniętych przemocą oraz jej zapobieganiu. W przypadku problematyki przemocy domowej ważne jest współdziałanie wszelkich instytucji pomocowych – policji, szkoły, służb medycznych, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Zespołu Interdyscyplinarnego oraz wszystkich, którzy w jakikolwiek sposób mogą wpłynąć lub przyczynić się do zdiagnozowania i rozwiązania problemu.

Skala przemocy jest trudna do oszacowania, ponieważ stereotypy obyczajowe, często funkcjonujące w środowisku lokalnym czynią przemoc wobec kobiet ze strony partnerów nadal akceptowaną formą podporządkowania i przestrzegania wyznaczonych społecznie ról.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy Piekoszków funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny. Jest to grupa specjalistów podejmująca się współpracy celem udzielenia pomocy osobom lub całym rodzinom znajdującym się w kryzysie i dotkniętym problemem przemocy. Działania te skierowane są na rozwiązanie konkretnego problemu. Celem głównym zespołu interdyscyplinarnego jest efektywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, poprzez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Do pracy z poszczególnymi rodzinami i osobami, w stosunku do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą, lub zachodzi obawa, że stosują przemoc - Zespół Interdyscyplinarny powołuje grupy robocze, które realizują indywidualne plany pracy, w odniesieniu do każdej z rodzin.

Zespół interdyscyplinarny w swojej pracy stosuje Procedurę Niebieskiej Karty. Jest to ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego diagnozują sytuację i udzielają pomocy ofiarom. W sytuacji nadużywania alkoholu, kierują sprawcę do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W 2019 roku do Przewodniczącego Zespołu interdyscyplinarnego wpłynęło 60 Niebieskich Kart (59 założonych przez Komisariat Policji oraz 1 przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej). Procedurę Niebieskiej Karty prowadzono w 45 rodzinach. Zespół

interdyscyplinarny zbierał się 12 razy (jeden raz w każdym miesiącu), natomiast poszczególne grupy robocze odbyły łącznie 85 posiedzeń. Po zakończeniu procedury "Niebieskie Karty" pracownicy socjalni nadal monitorowali sytuację rodzin dotkniętych przemocą kontynuując współpracę z rodziną. Zakres udzielonej pomocy obejmował m.in. świadczenia pieniężne oraz pracę socjalną. Dodatkowo, członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych kontaktowali się z czterema osobami stosującymi przemoc w rodzinie. Podjęte rozmowy interwencyjne miały na celu zmotywowanie sprawców do udziału w zajęciach edukacyjno-korekcyjnych dla osób stosujących przemoc. W ramach środków gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie gminy funkcjonuje punkt konsultacyjno-informacyjny, których wśród swoich zadań ma udzielania konsultacji osobom doznającym przemocy w rodzinie.

Na obszarze gminy Piekoszków funkcjonuje Schronisko dla Kobiet Ofiar Przemocy, które świadczy całodobowe schronienie dla kobiet w ciąży, matek z małymi dziećmi i ofiar przemocy domowej. Schronisko ma dziesięć miejsc i prowadzone jest przez Koło Kieleckie Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta.

3.8. Ochrona macierzyństwa

W obliczu zagrożeń demograficznych, przejawiających się „starzeniem społeczeństwa”, co spowodowane jest między innymi zmniejszającą się liczbą mieszkańców oraz zmniejszającą się liczbą urodzeń, niezwykle istotnym jest zapewnienie warunków bytowych rodzinom. Rodzina jest zarówno instytucją formalną, jak i społeczną, której celem jest utrzymanie ciągłości biologicznej i kulturowej społeczeństwa. Rodzina stanowi zatem podstawową kwestię w polityce społecznej.

Ochrona macierzyństwa jest jednym z celów pomocy społecznej. Wspierana jest poprzez wypłacanie zasiłków rodzinnych oraz przewidzianych do nich dodatków, takich jak: z tytułu urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka, a także świadczenia z funduszu alimentacyjnego dla osób niemogących wyegzekwować alimentów na dziecko. Wszystkie te formy pomocy zostały wyszczególnione na wcześniejszych kartach niniejszej Strategii.

Dodatkowym celem samorządu lokalnego powinno być zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w żłobkach i przedszkolach, co umożliwi matkom powrót do aktywności zawodowej, co powinno poprawić sytuację finansową rodziny. W gminie Piekoszów funkcjonuje jeden żłobek oraz przedszkola i punkty przedszkolne przy wszystkich szkołach.

Rolą państwa powinno być tworzenie takich warunków prawnych, ekonomicznych oraz społecznych, aby zachęcać młodych ludzi do zakładania rodzin.

W 2019 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa udzielił wsparcia 46 rodzinom.

Tabela 25. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa

Rok	2017	2018	2019
Liczba rodzin	55	54	46

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

3.9. Uzależnienia

Zgodnie z definicją Encyklopedii PWN uzależnienia oznaczają *zaburzenie zdrowia, stan psychologicznej albo psychicznej i fizycznej zależności od jakiegoś psychoaktywnego środka chemicznego, przejawiający się okresowym lub stałym przymusem przyjmowania tej substancji w celu uzyskania efektów jej działania lub uniknięcia przykrych objawów jej braku (abstynencyjne objawy)*. Potocznie definicja ta odnosi się do narkotyków, alkoholu czy leków, jednak termin ten ma szersze znaczenie. Może dotyczyć między innymi hazardu, gier czy internetu. Jest to zagadnienie z pogranicza medycyny oraz socjologii. Uzależnienie to choroba utrudniająca prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Bardzo często osoba uzależniona nie zdaje sobie sprawy ze zgubnych skutków swojego nałogu i swoje działania ukierunkowuje na wykonywaniu jakiejś czynności bądź zażywaniu konkretnego środka. Działania takie mają negatywny wpływ zarówno na zdrowie fizyczne jak i psychiczne.

3.9.1. Alkoholizm

Alkoholizm jest uznawany za chorobę, której skutkiem jest psychiczne i fizyczne uzależnienie od środka narkotycznego jakim jest alkohol. Uzależnienie to przejawia się okresowym spożywaniem alkoholu w celu doznawania jego działania psychicznego, a czasem także dla uniknięcia złego samopoczucia, wynikające z jego odstawienia. Objawy fizyczne związane są ze wzrostem tolerancji na alkohol, utratą kontroli nad ilością wypijanych napojów alkoholowych oraz występowaniem Alkoholowego Zespołu Abstynencji po odstawieniu alkoholu.

Najczęściej spotykanymi zagrożeniami związanymi z nadużywaniem alkoholu są:

- Rozpad rodziny;
- łamanie norm obyczajowych i prawnych;
- Zagrożenie życia;
- Utrata pracy.

Alkoholizm jest problemem ogólnopolskim, który w równym stopniu dotyka zarówno obszary miejskie jak i wiejskie. Picie alkoholu często postrzegane jest jako sposób na życie, na rozwiązywanie problemów. Należy stwierdzić, że alkohol we wszystkich jego postaciach jest łatwo dostępny i nie ma problemu z jego nabyciem. Niepokojącym zjawiskiem jest obniżający się wiek inicjacji alkoholowej, gdyż organizm młodego człowieka w większym stopniu narażony jest na popadnięcie w nałóg. Istnieje również ścisły związek między wczesną inicjacją alkoholową a spożywaniem dużych ilości alkoholu, zażywania narkotyków i przestępczością.

Skala problemu uzależnień jest trudna do zmierzenia, ponieważ osoby których problem ten dotyczy bezpośrednio często starają się ukrywać ten fakt przed innymi ludźmi. W związku z tym niezwykle trudno określić jest dokładną liczbę uzależnionych mieszkańców. Według wyliczeń Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, problem uzależnienia dotyczy ok. 2% mieszkańców Polski. 4% Polaków to dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika. Identyczny odsetek dzieci wychowuje się w rodzinach alkoholików. Ponad 5%, ale nie więcej niż 7 % populacji kraju to osoby pijące szkodliwe, zaś ok. 66% członków rodzin alkoholików (zarówno dorosłych jak i dzieci) staje się ofiarami przemocy domowej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie udzielał pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu. W 2019 roku z tego powodu pomoc uzyskały 52 rodziny. W porównaniu z rokiem 2017 oznacza to zwiększenie liczby rodzin o 2.

Tabela 26. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu

	2017	2018	2019
Liczba rodzin	50	46	52

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

Porównując powyższą tabelę do szacowanej skali alkoholizmu wynika, iż pomoc trafia jedynie do niewielkiego odsetka osób uzależnionych oraz ich rodzin.

Ważnym aspektem rozwiązywania problemów alkoholowych są działania profilaktyczne mające na celu zapobieganiu uzależnieniom. Na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, której podstawowym zadaniem jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. W 2019 roku członkowie Komisji przeprowadzili rozmowy z 55 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 10 członkami ich rodzin. Wobec 54 osób podjęto czynności zmierzające do zastosowania poddania się leczeniu odwykowemu (41 wniosków do sądu). Łącznie pomocą objęto 50 rodzin z gminy Piekoszów.

Ważnym elementem z zakresu profilaktyki jest funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin, którego zakres usług obejmuje w szczególności:

- udzielanie informacji o możliwościach podjęcia leczenia w placówkach leczenia odwykowego,
- wstępne rozpoznanie rodzaju problemu z jakim zgłaszają się klienci punktu (picie szkodliwe, uzależnienie, współuzależnienie, przemoc) i kierowanie do odpowiednich placówek,
- motywowanie zgłaszających się osób uzależnionych do podjęcia leczenia,
- udzielanie wsparcia po zakończonym leczeniu,
- uruchomienie interwencji w przypadku zdiagnozowania przemocy domowej (za zgodą osoby doznającej przemocy),

- współpracę z innymi instytucjami, które angażują się w profesjonalną i systemową pomoc dla klientów punktu.

W całym 2019 roku, w ramach pracy Punktu udzielono 175 porad dla 70 osób z problemem alkoholowym oraz 70 porad 53 dorosłym członkom rodzin w których występuje problem alkoholowy.

3.10. Bezdomność

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej, za osobę bezdomną uważa się „osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie niezameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych”. Jednak brak formalnego zamieszkania nie jest jedyną oznaką bezdomności. Zdarzają się sytuacje, gdzie z powodu np. konfliktów rodzinnych nie jest możliwym współmieszkanie pod adresem zameldowania. Bezdomność jest problemem, który dotyka kraje i regiony bogate, jak i te uważane za biedne. Wśród wielu powodów tego zjawiska wymienia się najczęściej: alkoholizm, utratę pracy, rozpad rodziny, powrót z zakładu karnego bez możliwości zamieszkania, przemoc w rodzinie.

Problem bezdomności na terenie gminy Piekoszów ma marginalne znaczenie. W 2019 roku z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z tego tytułu skorzystało 5 osób przy 7 w latach poprzednich.

Tabela 27. Liczba osób korzystających z pomocy GOPS z powodu bezdomności

Rok	2017	2018	2019
Liczba osób	7	7	5

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

Na terenie gminy nie ma żadnego miejsca przeznaczonego na noclegowanie dla osób bezdomnych. Z racji na bliską odległość od stolicy województwa osoby bezdomne mogą skorzystać z kieleckiej infrastruktury w tym zakresie.

3.11. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo jest jedną z podstawowych potrzeb człowieka i grup społecznych. Odnacza się akceptowalnym poziomem ryzyka utraty czegoś szczególnie cennego – życia, zdrowia, pracy, szacunku, uczuć, dóbr materialnych i dóbr niematerialnych. Poziom bezpieczeństwa wpływa na możliwość swobodnego rozwoju człowieka. Kwestia poczucia bezpieczeństwa, jako subiektywnego odczucia, wraz z faktycznym stanem bezpieczeństwa wpływa w dużym stopniu na decyzje podejmowane przez mieszkańców. Nie mówimy o bezpieczeństwie globalnym lub krajowym, lecz o tym lokalnym dotyczącym drobnej przestępczości lub działalności grup zorganizowanych. Według opracowania „Inicjatywy i projekty samorządu terytorialnego w kształtowaniu bezpiecznych przestrzeni lokalnych” autorstwa Andrzeja Pieczywoka, poczucie bezpieczeństwa, jako jedna z najważniejszych potrzeb społecznych, utrzymuje się zazwyczaj na niezadowolającym poziomie. Wynika to z faktu, że w opinii wielu osób, zachowanie młodzieży bywa postrzegane jako niebezpieczne. Mowa o nałogach, przestępczym stylu życia czy też zachowaniu przekraczającym normy społeczne. Zjawiska te funkcjonują w opinii społecznej jako groźne i narastające. Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy zależy także m.in. od prawdopodobieństwa wystąpienia katastrof naturalnych, pożarów, awarii technicznych, od organizacji ruchu drogowego i skuteczności funkcjonowania służb ratowniczych. Zgodnie z ustawą o samorządzie terytorialnym, obowiązkiem gminy jest dbanie o bezpieczeństwo obywateli i porządek publiczny.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Piekoszów czuwają policjanci z Komisariatu w Chęcinach.

W latach 2015-2019 policjanci z Komisariatu zrealizowali łącznie 8 903 interwencje. Począwszy od 2017 roku zauważalny jest wzrost liczby interwencji. Przyrównując do roku 2015 mowa o wzroście o 29%.

Tabela 28. Liczba interwencji policji

Rok	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba interwencji	1580	1511	1765	2013	2034

Źródło. Dane z komisariatu Policji w Chęcinach

Policja nie jest jedyną służbą dbającą o bezpieczeństwo mieszkańców. Na terenie Piekoszków funkcjonuje 5 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowościach:

- Piekoszków,
- Brynica,
- Zajączków,
- Rykoszyn,
- Promnik.

Ochotnicze straże pożarne są bardzo ważnym elementem lokalnego środowiska, skupiają wokół siebie zarówno młodych jak i starszych mieszkańców, coraz częściej również kobiety. Strażacy biorą udział nie tylko w akcjach ratowniczo-gaśniczych ale również aktywnie udzielają się w życiu kulturalnym gminy.

4. Część programowa

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

4.1. Podsumowanie diagnozy

Prognozowanie zmian w obszarze polityki społecznej związane jest z analizą poprzez obserwację współczesnych oraz przeszłych zjawisk społecznych. W toku analizy Pascala-Lorenzo wskazano długotrwałą lub ciężką chorobę, niepełnosprawność, ubóstwo oraz bezrobocie jako kluczowe obszary problemowe w gminie Piekoszków. Kwestiami tymi należy zająć się w pierwszej kolejności. Zespół ds. opracowania Strategii zwrócił również uwagę na mentalność klientów pomocy społecznej, którzy niejednokrotnie nie chcą podejmować próby wyjścia z trudnej sytuacji życiowej ale jednocześnie reprezentują podejście roszczeniowe.

Biorąc pod uwagę sytuację społeczno-gospodarczą należy zauważyć, że malejące bezrobocie oraz pomoc socjalna dla rodzin wielodzietnych przyczyniły się do zmniejszenia skali ubóstwa w Polsce i tym samym w województwie świętokrzyskim. Pomimo tego niezbędne są dalsze

działania przyczyniające się do zmniejszenia bezrobocia. Niestety na kwestie zapobiegania bezrobociu Urząd Gminy nie ma bezpośrednich narzędzi, może tylko stwarzać warunki dogodne do rozwoju przedsiębiorczości. Gmina, między innymi poprzez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej może minimalizować skutki już istniejącego problemu, między innymi poprzez realizację projektów umożliwiających rozwój swoich umiejętności bądź przebranżowienie. Nawet spadek liczby osób bezrobotnych w ostatnich latach wymusza sytuację, aby podjąć działania aktywizujące osoby długotrwale bezrobotne, które nie są przystosowane do zmiany swojej sytuacji życiowej, ponieważ jednym z częstych efektów długotrwałego bezrobocia jest ubóstwo w tych rodzinach. Dochody mieszkańców gminy Piekoszków są dużo poniżej średniej krajowej, co ma swoje odzwierciedlenie w dochodach budżetu gminy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych.

Ubóstwo oraz bezrobocie często powiązane są z problemami uzależnień. Spożycie alkoholu stopniowo staje się sposobem na złagodzenie psychicznych problemów odczuwanych przez daną osobę, a tym samym jednym z dominujących środków używanych w celu pokonania codziennych przeciwności i kłopotów. Zakładamy, że w przeciągu kilku najbliższych lat problem ten będzie stanowił wyzwanie stawiane lokalnej polityce społecznej. Konieczne będą działania profilaktyczne dla całej populacji, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Niezbędnym narzędziem jest stały monitoring dostępności i poziomu spożycia alkoholu, szczególnie w przypadku młodzieży.

Do jednych z najczęstszych przyczyn przemocy w rodzinie zalicza się uzależnienie od alkoholu. W związku z ryzykiem pogłębiania się problemu uzależnienia od alkoholu w przeciągu najbliższych lat należy założyć nasilenie tego zjawiska. Konieczne zatem będą działania profilaktyczne w tym kampanie społeczne, które będą w stanie wpłynąć na postrzeganie przemocy w rodzinie. Należy mieć na uwadze, że skala rzeczywistej przemocy domowej jest trudna do oszacowania.

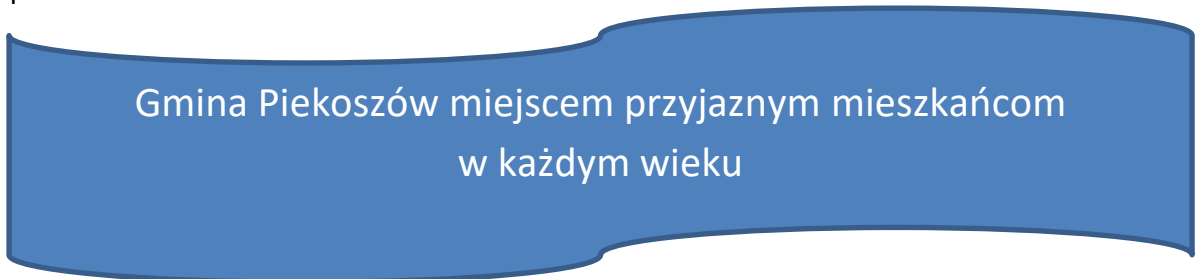
Negatywną prognozą jest również starzenie się społeczeństwa. Na przestrzeni najbliższych lat stale będzie wzrastał odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Wiąże się to z koniecznością kontynuacji działań skierowanych do osób starszych, aby aktywnie włączyć ich w życie społeczne gminy. Osoby starsze dzięki swojej wiedzy oraz doświadczeniu mogą być inspiracją oraz wsparciem dla młodszych pokoleń.

W związku z ograniczonymi środkami własnymi niezbędnym jest wsparcie w postaci zewnętrznych źródeł finansowania. Pracownicy urzędu gminy oraz gminnych jednostek organizacyjnych mają duże doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych co powinno przełożyć się na dalsze inwestycje i działania przy udziale tego kapitału.

W związku z tym, że zgodnie z prognozami liczby ludności na wskazanym terenie, liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie się zwiększała, można założyć, że nastąpi także wzrost liczby osób niepełnosprawnych. Niepełnosprawni są i pozostaną grupą silnie zróżnicowaną, nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. Jednym z wyzwań stawianych przed polityką społeczną jest pomoc w aktywizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Gmina Piekoszów pozytywnie wybija się na tle większości gmin wiejskich w województwie świętokrzyskim ze względu na funkcjonujący Środowiskowy Dom Samopomocy oraz Dom dla Niepełnosprawnych w Piekoszowie. Obie placówki swoją działalność ukierunkowały na pomoc osobom niepełnosprawnym i niezaradnym życiowo.

4.2. Wizja Gminy

Wizja jest opisem przyszłego wizerunku społecznego gminy, jaki powinien być osiągnięty w następstwie wdrażanej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Stanowi pewien efekt docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota samorządowa, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych przewag i szans pojawiających się w otoczeniu gospodarczym i społecznym gminy. Na podstawie diagnozy problemów społecznych występujących na terenie gminy sformułowana została misja gminy, która przyjęła poniższą postać:

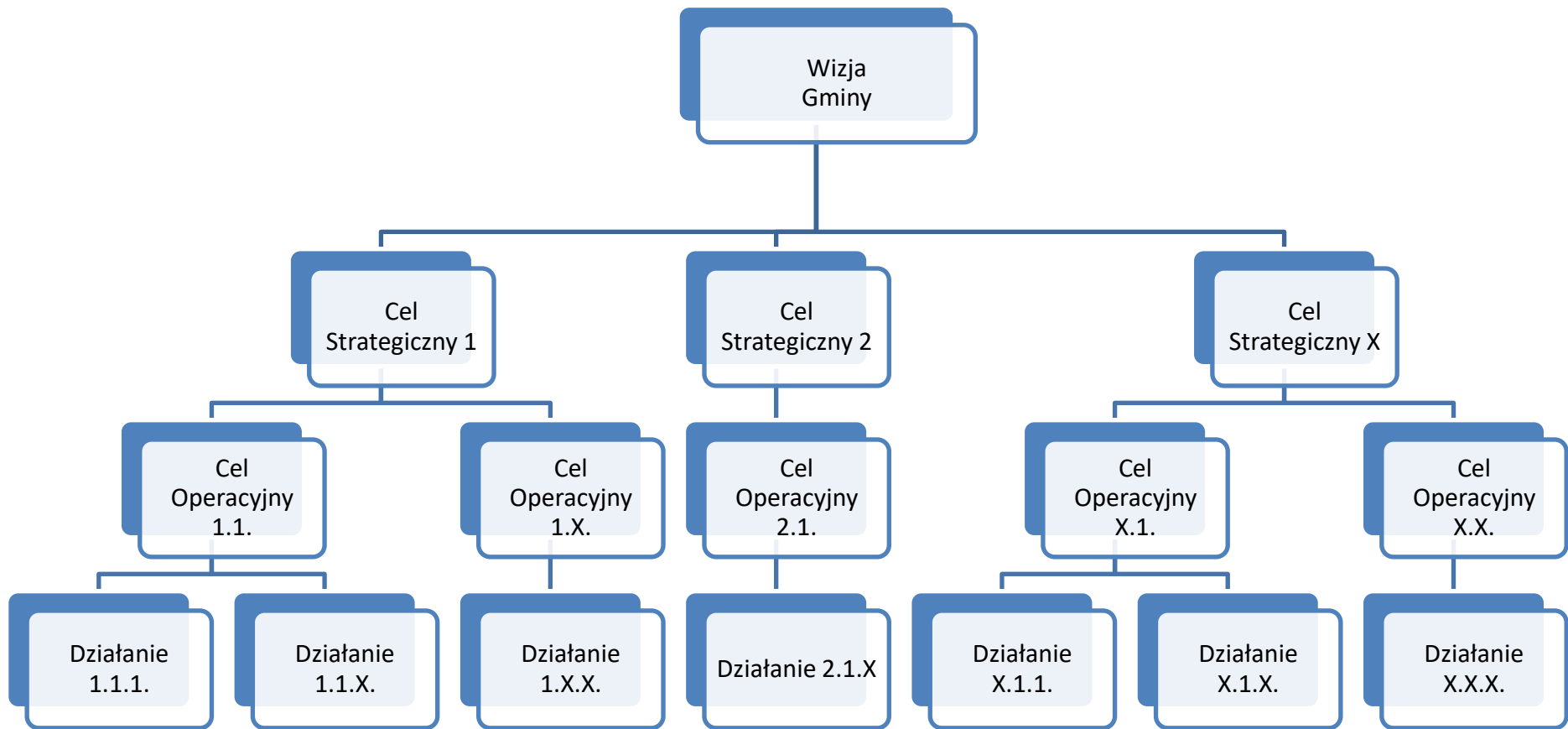
Gmina Piekoszów miejscem przyjaznym mieszkańcom
w każdym wieku

Powyższe hasło jest wyrazem potrzeby wypracowania wspólnej wizji wszystkich instytucji działających na terenie gminy. Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

4.3. Cele strategiczne i operacyjne

Z diagnozy wytypowano główne obszary polityki społecznej wymagające wsparcia. Wskazano na pomoc osobom niepełnosprawnym, wsparcie osób starszych, wsparcie rodzin, przeciwdziałanie uzależnieniom, niwelowanie zjawiska przemocy domowej oraz wsparcie kapitału społecznego. Dodatkowo wskazano na potrzebę rozwoju potencjału instytucjonalnego w tym kadrowego.

Poniższy schemat przedstawia hierarchizację w tym umiejscowienie wizji, celów strategicznych, celów operacyjnych wyznaczających kierunki działań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piekoszów na lata 2021-2028. Cele te, wraz z celami operacyjnymi, ukierunkowują działania, które należy podjąć w celu przybliżenia się do realizacji wizji gminy. Zaproponowane cele odpowiadają obszarom społecznym, które wymagają wsparcia gminy. Przypisane celom numery zostały nadane losowo, co oznacza, że cel strategiczny 5 jest równie ważny jak np. drugi.

Aby zrealizować Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych nie wystarczą same cele strategiczne. Niezbędne jest ich doprecyzowanie, poprzez przypisanie celów operacyjnych oraz kierunków działań, które zostaną określone wskaźnikami, podmiotami odpowiedzialnymi za ich realizację oraz ramami czasowymi działania.

W ramach prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piekoszków na lata 2021-2028 zostało przygotowanych 5 celów strategicznych odpowiadających obszarom zarówno deficytowym w zakresie polityki społecznej realizowanej na terenie gminy Piekoszków. Do tych celów strategicznych zostało przypisanych 13 celów operacyjnych. Realizacja celów operacyjnych będzie możliwa dzięki wskazanym w Strategii 47 działaniom.

4.3.1. Cel strategiczny 1. Poprawa sytuacji bytowej rodzin odpowiedzią na niekorzystną tendencję demograficzną w gminie

W wyniku ogólnopolskich oraz europejskich przemian społeczno-gospodarczych rodziny coraz częściej przeżywają różnego rodzaju kryzysy, co wpływa na ich bieżące funkcjonowanie. Przejawem zaburzeń funkcjonowania rodzin może być zanik procesu wychowawczego, utrata wzorców wychowawczych, zanik norm i wartości, nieprawidłowości w komunikacji. Ważnym elementem systemu wsparcia rodzin jest zapewnienie opieki dzieciom do lat 6, dzięki czemu rodzice nie będą musieli zaprzestać aktywnej realizacji zawodowej i tym samym przyczynią się do wzrostu gospodarczego. Często przyczyną problemów rodzin jest bezrobocie. Konsekwencjami w funkcjonowaniu osób bezrobotnych i ich rodzin są przede wszystkim obniżenie własnej wartości, poczucie bezsilności i beznadziejności oraz niepewności statusu społecznego, pogorszenie standardu życia, ubóstwo, izolacja społeczna, ograniczenie lub zaniechanie uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym, problem z zagospodarowaniem czasu wolnego. Konsekwencją społeczną jest m.in. ponoszenie przez społeczeństwo kosztów świadczeń na rzecz osób bezrobotnych. Dzięki działaniom zapisanym w poniższym celu strategicznym zakłada się zmniejszenie liczby osób bezrobotnych między innymi poprzez aktywizację, szkolenia czy też promowanie przedsiębiorczości.

W rodzinach dotkniętych dysfunkcją często występują u dzieci kłopoty z nauką, problemy wychowawcze, aż do wkraczania na drogę konfliktu z prawem. Jednym ze sposobów pomocy rodzinom z dziećmi powinno być wyrównanie szans edukacyjnych. Aktywizacja społeczności

lokalnej dla rozwiązania trudnych problemów stanowi ważne i trudne wyzwanie dla pomocy społecznej.

4.3.2. Cel Strategiczny 2. Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz osób starszych

Starzenie się społeczeństwa jest powszechnym problemem we współczesnej Europie. Według badań przeprowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny odsetek osób starszych wśród całej populacji gminy Piekoszków w najbliższych latach będzie stale się zwiększał. W związku ze zmianą modelu rodziny ma miejsce również zmniejszenie znaczenia więzi rodzinnych. Rola i pozycja człowieka starego w obecnym społeczeństwie bardzo się zmieniła. Osoby starsze często padają ofiarą przemocy fizycznej bądź psychicznej, również ze strony własnej rodziny. Należy mieć na uwadze, że starzenie się jest procesem ciągłym, dlatego nie powinien to być okres nagłego wycofania się z życia społecznego, kulturalnego i towarzyskiego, ponieważ może to spowodować osamotnienie i izolację.

Osoby starsze stanowią duży odsetek osób niepełnosprawnych bądź ciężko chorych. Niepełnosprawność jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym należy jednak uwzględnić w nim kontekst psychologiczny i społeczny. Tendencje występujące w społeczeństwie prowadzące do izolacji i ograniczania udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym gminy stanowią poważny problem. Nawet pomimo ogólnokrajowych kampanii problem ten jest ciągle aktualny. Polityka społeczna pomimo posiadanych licznych instrumentów pozwalających rozwiązywać problemy społeczne, nie jest w stanie rozwiązać ich wszystkich. W związku z tym, należy skoncentrować szczególną uwagę na przeciwdziałaniu, które nie pozwoli pogłębiać różnic społeczno–ekonomicznych oraz izolacji grup społecznych.

4.3.3. Cel Strategiczny 3. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców

Kapitał ludzki i społeczny jest podstawą realizacji zapisów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Rozwiązywanie najważniejszych problemów społecznych zależy od jakości zasobów ludzkich i ogólnego poziomu zaufania społecznego. W skład kapitału ludzkiego wchodzi: wiedza, umiejętności, kwalifikacje i zdolności ludzi do szybkiego oraz skutecznego radzenia sobie z problemami natury zarówno społecznej jak i psychologicznej. Kapitał społeczny stanowi uzupełnienie kapitału ludzkiego. Składa się z zaufania,

zrozumienia, wspólnych wartości, które wspólnie wpływają na relacje międzyludzkie. Wartości te integrują społeczność, a przez to stanowią załączek do wspólnego działania. Potencjał intelektualny, zdobyte kwalifikacje i doświadczenia będą mogły być należycie spożytkowane w społeczeństwie opartym na wiedzy. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego oraz powszechny dostęp do nowoczesnych technologii informacyjnych jest jednym z najważniejszych wyzwań nowoczesnej gospodarki i nowoczesnego społeczeństwa. Bez rozwoju zasobów ludzkich nie będzie możliwe dotrzymanie kroku nowoczesnym społeczeństwom, co w ostatecznym rozrachunku doprowadzi do pogorszenia stopy życiowej mieszkańców.

4.3.4. Cel Strategiczny 4. Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie

Uzależnienie to choroba utrudniająca prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Bywa częstym powodem korzystania z pomocy społecznej. Grupą społeczną szczególnie narażoną na uzależnienia są osoby młode, dlatego tak duże znaczenie ma profilaktyka uzależnień oraz promocja zdrowego, aktywnego trybu życia. Wychodząc z założenia, że lepiej zapobiegać niż leczyć, należy skoordynować działania instytucji gminnych w celu aktywnego i skutecznego przeciwdziałania uzależnieniom. W przypadku osób już uzależnionych koniecznym wydaje się podjęcie działań terapeutycznych skierowanych również do ich rodzin.

Terapia jest również ważnym elementem pracy ze sprawcami oraz ofiarami przemocy. Przemoc w rodzinie często nierozzerwalnie wiąże się z uzależnieniami, w tym przeważnie z alkoholizmem. W przypadku problematyki przemocy domowej ważne jest współdziałanie wszelkich instytucji pomocowych – policji, szkoły, służb medycznych, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Zespołu Interdyscyplinarnego oraz wszystkich, którzy w jakikolwiek sposób mogą wpłynąć lub przyczynić się do zdiagnozowania i rozwiązania problemu.

4.3.5. Cel Strategiczny 5. Poprawa jakości i dostępu do usług publicznych, w tym socjalnych

Jednym z podstawowych zadań polityki społecznej w gminie Piekoszów jest integracja współpracy instytucji działających w tym obszarze. Ciągłe zmiany zachodzące w sferze

społeczno-gospodarczej wymuszają nieustanny rozwój pracowników odpowiedzialnych za realizację polityki społecznej oraz osób wspierających funkcjonowanie tejże polityki, w tym nauczycieli. W celu zapewnienia najwyższego poziomu obsługi klientów oprócz szkoleń niezbędne są również nakłady inwestycyjne w bazę infrastrukturalną wchodzącą w skład systemu opieki. Lepsze poznanie potrzeb osób korzystających z usług Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wymaga dużej i nieustannej uwagi ze strony pracowników oraz badań i obserwacji, które pozwolą w szybki sposób reagować na zmiany zachodzące na rynku.

4.4. Kierunki działań

Poniższe matryce prezentują działania przypisane do poszczególnych celów operacyjnych pogrupowanych w cele strategiczne. Jako realizatorów wskazano:

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie, w tym Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespół Interdyscyplinarny

UG – Urząd Gminy w Piekoszowie

Szkoły – Szkoły i Przedszkola w gminie Piekoszów

BCK – Biblioteka Centrum Kultury w Piekoszowie

NGO – organizacje pozarządowe

ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy w Piekoszowie

SZPOZ – Samorządowy Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Piekoszowie

PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach

Policja – Komisariat Policji w Chęcinach

1. Poprawa sytuacji bytowej rodzin odpowiedzią na niekorzystną tendencję demograficzną w gminie			
1.1. Wsparcie rodzin zagrożonych oraz żyjących w ubóstwie			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
1.1.1. Realizacja programów i inicjatyw w zakresie dożywiania	GOPS, Szkoły	2021-2028	Liczba wydanych posiłków
1.1.2. Wsparcie finansowe rodzin	GOPS	2021-2028	Liczba rodzin objętych pomocą
1.1.3. Promowanie Karty Dużej Rodziny	GOPS, UG	2021-2028	Liczba wydanych Kart

1. Poprawa sytuacji bytowej rodzin odpowiedzią na niekorzystną tendencję demograficzną w gminie			
1.2. Wsparcie rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
1.2.1. Zapewnienie asystenta rodziny	GOPS	2021-2028	Liczba asystentów rodziny
1.2.2. Zapewnienie opieki pedagogiczno-psychologicznej	Szkoły, GOPS	2021-2028	Liczba porad
1.2.3. Świadczenie profesjonalnej pracy socjalnej	GOPS	2021-2028	liczba osób, którym została udzielona pomoc w formie pracy socjalnej

1. Poprawa sytuacji bytowej rodzin odpowiedzią na niekorzystną tendencję demograficzną w gminie			
1.3. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
1.3.1. Zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych	Szkoły, UG, NGO	2021-2028	Liczba godzin zajęć
1.3.2. Przyznawanie stypendiów socjalnych	GOPS	2021-2028	Liczba dzieci którym przyznano stypendium
1.3.3. Udzielanie pomocy w nauce	Szkoły, NGO	2021-2028	Liczba uczniów którym udzielono pomocy

1.3.4. Organizacja zajęć dodatkowych, w tym językowych oraz rozwijających zainteresowania	Szkoły, BCK, NGO	2021-2028	Liczba godzin zajęć
1.3.5. Zapewnienie kompleksowej opieki dzieciom w wieku od 3 do 6 lat	UG, NGO	2021-2028	Liczba dzieci objętych opieką

2. Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz osób starszych			
2.1. Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
2.1.1. Wsparcie rozwoju usług opiekuńczo – pielęgnacyjnych dla osób niepełnosprawnych	GOPS, ŚDS	2021-2028	Liczba osób
2.1.2. Wzrost świadomości społeczeństwa na problemy osób niepełnosprawnych	GOPS, NGO, BCK, Szkoły, UG, ŚDS	2021-2028	Liczba działań
2.1.3. Współpraca z samorządem powiatu w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych	PUP, ŚDS, GOPS	2021-2028	Liczba osób niepełnosprawnych które znalazły zatrudnienie
2.1.4. Poprawa warunków lokalowych w Środowiskowym Domu Samopomocy	ŚDS	2021-2028	Liczba miejsc w ŚDS
2.1.5. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom lub opiekunom przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie	GOPS	2021-2028	Liczba rodzin

2. Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz osób starszych			
2.2. Poprawa warunków bytowych osób starszych			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
2.2.1. Zapewnienie podstawowych potrzeb materialno-bytowych	GOPS	2021-2028	Liczba rodzin
2.2.2. Wsparcie rozwoju usług opiekuńczo – pielęgnacyjnych dla osób starszych	GOPS	2021-2028	Liczba osób objętych wsparciem

2.2.3. Promocja aktywności społecznej wśród seniorów	GOPS, NGO, SZPOZ	2021-2028	Liczba działań
2.2.4. Funkcjonowanie Klubu Seniora	GOPS	2021-2028	Liczba funkcjonujących Klubów

2. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców			
2.1. Wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
2.1.1. Wsparcie finansowe i pozafinansowe dla organizacji pozarządowych	UG	2021-2028	Liczba wspartych organizacji
2.1.2. Szkolenia w zakresie pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania	UG, NGO	2021-2028	Liczba szkoleń

3. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców			
3.2. Rozwój sektora ekonomii społecznej			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
3.2.1. Promocja dobrych praktyk podejmowanych w zakresie ekonomii społecznej	UG, GOPS, NGO	2021-2028	Liczba podmiotów ekonomii społecznej
3.2.2. Promocja przedsiębiorczości społecznej wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	UG, GOPS, NGO, PUP	2021-2028	Liczba działań

3. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców			
3.3. Wspólna integracja mieszkańców podstawą kapitału społecznego gminy			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
3.3.1. Organizacja spotkań integracyjnych i okolicznościowych dla wszystkich grup wiekowych	BCK, UG, GOPS, Szkoły, NGO	2021-2028	Liczba działań
3.3.2. Promocja dobrych praktyk w zakresie pomocy sąsiedzkiej	GOPS, NGO, Szkoły	2021-2028	Liczba działań

3.3.3. Organizacja czasu wolnego dla mieszkańców gminy, w szczególności dla seniorów oraz dzieci i młodzieży	BCK, UG, GOPS, Szkoły, NGO	2021-2028	Liczba działań
3.3.4. Promocja wolontariatu wśród młodzieży i osób starszych	BCK, UG, GOPS, Szkoły, NGO	2021-2028	Liczba działań

4. Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie			
4.1. Zapobieganie i rozwiązywanie problemów uzależnień			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
4.1.1. Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii	UG	2021-2028	Liczba opracowanych Programów
4.1.2. Działania promujące zdrowy i aktywny tryb życia	BCK, UG, GOPS, Szkoły, NGO, SPZOZ	2021-2028	Liczba działań
4.1.3. Efektywna profilaktyka w celu przeciwdziałania uzależnieniom	BCK, UG, GOPS, Szkoły, NGO, SPZOZ	2021-2028	Liczba działań
4.1.4. Dalsze zapewnienie pomocy terapeutycznej osobom uzależnionym	GOPS	2021-2028	Liczba udzielonych porad
4.1.5. Świadczenie pomocy finansowej lub rzeczowej na rzecz dzieci z rodzin z problemem uzależnienia	GOPS	2021-2028	Liczba rodzin
4.1.6. Badanie nt. uzależnień wśród uczniów szkół podstawowych	Szkoły	2021-2028	Liczba badań

4. Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie			
4.2. Przeciwdziałania zjawisku przemocy oraz ochrona osób, które jej doświadczyły			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
4.2.1. Zapewnienie profesjonalnej pomocy terapeutycznej dla osób dotkniętych problemem przemocy i dla osób podejrzanych o stosowanie przemocy	GOPS, UG, NGO	2021-2028	Liczba osób objętych wsparciem
4.2.2. Realizacja działań edukacyjnych, profilaktycznych i prewencyjnych, zmierzających do ograniczenia zagrożenia przemocą w rodzinie	UG, GOPS, NGO, Szkoły, Policja	2021-2028	Liczba działań
4.2.3. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	GOPS	2021-2028	Liczba aktualnych Programów
4.2.4. Organizowanie profesjonalnych szkoleń związanych z przeciwdziałaniem przemocy	GOPS	2021-2028	Liczba przeszkolonych osób
4.2.5. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania wszechstronnego wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	GOPS, UG, Szkoły, SPZOZ	2021-2028	Liczba akcji informacyjnych
4.2.6. Monitoring zjawiska przemocy w gminie	GOPS	2021, 2024, 2027	Liczba monitoringów

5. Poprawa jakości i dostępu do usług publicznych, w tym socjalnych			
5.1. Rozwój osobisty poprzez uczestnictwo w szkoleniach, warsztatach oraz aktywność w środowisku lokalnym			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
5.1.1. Podnoszenie kompetencji i poprawa wizerunku pracownika socjalnego	GOPS, ŚDS	2021-2028	Liczba szkoleń
5.1.2. Wzmocnienie kwalifikacji kadry pracowniczej Urzędu Gminy oraz jego jednostek organizacyjnych	GOPS, UG, BCK, SPZOZ, ŚDS, Szkoły	2021-2028	Liczba szkoleń
5.1.3. Wzrost standardu pracy z uczniem poprzez podnoszenie kwalifikacji nauczycieli	Szkoły	2021-2028	Liczba szkoleń

5. Poprawa jakości i dostępu do usług publicznych, w tym socjalnych			
5.2. Tworzenie warunków do komfortowej obsługi klienta, w tym osób niepełnosprawnych			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
5.2.1. Rewitalizacja przestrzeni użyteczności publicznej celem lepszego dostosowania do potrzeb niepełnosprawnych.	UG	2021-2028	Liczba inwestycji
5.2.2. Adaptacja pomieszczeń w instytucjach publicznych dla potrzeb osób niepełnosprawnych	UG, GOPS, ŚDS, Szkoły, SPZOZ	2021-2028	Liczba inwestycji

5. Poprawa jakości i dostępu do usług publicznych, w tym socjalnych			
5.3. Rozwój potencjału instytucjonalnego			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
5.3.1. Zapewnienie funkcjonowania Gminnego Punktu Konsultacyjnego	GOPS	2022-2028	Liczba funkcjonujących Punktów Konsultacyjnych
5.3.2. Wyposażenie pracowni szkolnych w najnowsze pomoce dydaktyczne	Szkoły	2021-2028	Liczba doposażonych pracowni

4.5. Źródła finansowania

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie oraz pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zadań. Źródłem finansowania zadań wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piekoszów na lata 2021-2028 będą środki finansowe z budżetu gminy, przekazane gminie z budżetu państwa, środki funduszy krajowych, projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej, środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe, jak również środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji zadań strategii.

4.6. Koordynator

Zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piekoszów na lata 2021-2028 jest Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piekoszowie.

4.7. Monitoring

Wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piekoszów na lata 2021-2028 wymaga kooperacji różnych podmiotów. Jej efektywność zależy w głównej mierze od:

- Wójta Gminy Piekoszów;
- Rady Gminy Piekoszów;
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piekoszowie;
- Zespołu ds. opracowania i koordynacji realizacji Strategii.

Monitorowaniem oraz wdrażaniem Strategii zajmować się będzie Zespół, powołany zarządzeniem Wójta, w którego skład wchodzi m.in. przedstawiciele podmiotów wskazanych jako realizatorzy oraz partnerzy.

Proces monitorowania Strategii, którego celem jest regularna ocena przyjętych założeń i realizowanych działań, prowadzony będzie w sposób stały i ciągły poprzez następujące działania:

- zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych mierników oceny,
- przygotowanie i przedkładanie raportów z przebiegu realizacji zadań i działań,
- ocenę osiągniętych rezultatów,
- ocenę aktualności strategii.

Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu będą coroczne raporty, przedkładane Wójtowi Gminy do końca marca roku kolejnego. Wyniki raportów będą stanowiły podstawę do ewentualnych prac aktualizacyjnych.

Spis tabel

Tabela 1. Ludność powiatu kieleckiego w 2019 roku z podziałem na gminy	15
Tabela 2. Liczba mieszkańców gminy w podziale na sołectwa w latach 2017-2019	15
Tabela 3. Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych na terenie gminy Piekoszów	21
Tabela 4. Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007.....	27
Tabela 5. Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piekoszowie	34
Tabela 6. Główne powody przyznania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie w latach 2018-2019 roku	36
Tabela 7. Zestawienie wpływających	37
Tabela 8. Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych w latach 2017-2019	39
Tabela 9. Dodatki do zasiłków rodzinnych w 2019 roku	41
Tabela 10. Świadczenia opiekuńcze w latach 2016-2019 roku	43
Tabela 11. Zasiłek pielęgnacyjny w 2019 roku	44
Tabela 12. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego w latach 2016-2019	45
Tabela 13. Realizacja Programu Wieloletniego "Pomoc państwa w zakresie dożywiania"	46
Tabela 14. Stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne w latach 2017-2019	47
Tabela 15. Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny w latach 2017-2019	47
Tabela 16. Dodatki mieszkaniowe o energetyczne w gminie Piekoszów.....	48
Tabela 17. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców	50
Tabela 18. Problemy społeczne w latach 2017-2019 według zestawienia Pareto-Lorenza.....	55
Tabela 19. Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2018 roku w powiecie kieleckim.....	62
Tabela 20. Liczba rodzin którym przyznano wsparcie z powodu ubóstwa w latach 2015-2019 przez GOPS w Piekoszowie	65
Tabela 21. Rodziny korzystające z wsparcia pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby	66
Tabela 22. Liczba osób, którym przyznano pomoc w formie zasiłku okresowego z tytułu niepełnosprawności bądź długotrwałej choroby	67
Tabela 23. Stopa bezrobocia wśród aktywnych zawodowo osób niepełnosprawnych	68
Tabela 24. Liczba rodzin którym udzielono pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.....	71
Tabela 25. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa....	76
Tabela 26. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu	78
Tabela 27. Liczba osób korzystających z pomocy GOPS z powodu bezdomności	79
Tabela 28. Liczba interwencji policji.....	80

Spis wykresów

Wykres 1. Piramida wieku GUS	17
Wykres 2. Ludność według ekonomicznych grup wieku	18
Wykres 3. Dochody budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych w przeliczeniu na mieszkańca w porównaniu z powiatem, województwem oraz krajem	19
Wykres 4. Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	23
Wykres 5. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	23
Wykres 6. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	24
Wykres 7. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności.....	26
Wykres 8. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisana do Rejestru REGON	26
Wykres 9. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	28
Wykres 10. Nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane podmioty gospodarki narodowej na terenie gminy Piekoszów w latach 2016-2019	29
Wykres 11. Podmioty gospodarki narodowej wg wielkości zatrudnienia.....	29
Wykres 12. Struktura wolnych miejsc pracy w woj. świętokrzyskim według zawodów (stan na 31.01.2020r.)	31
Wykres 13. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2014-2019	35
Wykres 14. Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji przez GOPS w Piekoszowie w latach 2014-2019	35
Wykres 15. Osoby którym przyznano świadczenia o charakterze pieniężnym i niepieniężnym.....	36
Wykres 16. Świadczenia w ramach zasiłków rodzinnych	40
Wykres 17. Graficzna prezentacja problemów społecznych metodą Pareto-Lorenzo	56
Wykres 18. Stopa bezrobocia w powiecie kieleckim oraz województwie świętokrzyskim.....	57
Wykres 19. Osoby bezrobotne w gminie Piekoszów w latach 2015-2019.....	59
Wykres 20. Bezrobocie na terenie gminy Piekoszów w podziale na płeć	59
Wykres 21. Udział osób długotrwale bezrobotnych wśród wszystkich bezrobotnych	60
Wykres 22. Poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim	67

Spis rysunków

Rysunek 1. Gmina Piekoszów na tle powiatu, województwa oraz kraju	13
Rysunek 2. Zróżnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin woj. Świętokrzyskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji	30
Rysunek 3. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem w woj. świętokrzyskim.....	63
Rysunek 4. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2018 roku wg województw (w % osób w gospodarstwach domowych).....	64